

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
INTERDISZCIPLINÁRIS DOKTORI ISKOLA
„A kormányzás társadalmi, térbeli és történeti dimenziói”
Politikatudományi Doktori Program

SZÁZ NAP, HÁROM KORMÁNY
A RENDSZERVÁLTÁS UTÁNI MAGYARORSZÁG KÉTHARMADOS
KORMÁNYAINAK ELSŐ SZÁZ NAPJAI

Nyerges Ádám

Doktori értekezés

Témavezető:

Prof. Dr. habil. Kákai László

egyetemi tanár

Pécs, 2020

Absztrakt

Jelen doktori értekezés célja az 1990-es magyarországi rendszerváltást követően létrejövő három, kétharmados többséggel rendelkező kormány – nevezetesen a Horn-, valamint a második és a harmadik Orbán-kormány – hatalomra kerülését követő első száz napjának összehasonlító elemzése, a kétharmados többség általi felhatalmazás aspektusában.

A disszertáció bemutatja, hogy milyen előzményei vannak a hazai és nemzetközi politikában az első száz napnak, és miért pont ez az időintervallum az, amelyik kiemelt szerepet játszik egy újonnan hatalomra került kormány értékelésében, megítélésében. Kérdés az, hogy valóban megítélhető-e egy kormány kormányzati tevékenysége az első száz nap során tapasztaltak alapján? Vagy ez csak egy politikai fogás, egy jelzés a választók irányába, hogy jól döntöttek, esetleg türelmi idő a kormány számára, hogy elkezdje tevékenységét? Lehet-e eszköz az ellenzék számára, amivel elkezdheti a kormány bírálását, ellenzéki szerepének betöltését, vagy éppen a szakpolitikai elemzőknek egy elemzési aspektus, amiből kiindulhatnak? Nem szabad elfelejteni azonban azt sem, hogy Magyarországon az első száz nap eseményeinek értékelése és kommunikálása nagymértékben hatással volt a vizsgált időszakokban a soron következő önkormányzati választások eredményeire is. Habár 2014-től az országos és helyhatósági választások időben elváltak egymástól, a retrospektív elemzés számára mindenképpen fontos körülmény, hogy az első száz nap kormányzati teljesítményéről a választók korábban ilyen módon is véleményt nyilváníthattak.

A komparatív elemzés során nem csak az első száz nap alatt végrehajtott intézkedések vizsgálatára kerül sor, hanem az egyes kormányok politikai környezetének bemutatására is, illetve megvizsgáljuk azt is, hogy a kormányzás kezdetén kitűzött célokat mennyiben sikerült elérni. Megvizsgáljuk továbbá a három kormány hatalomra kerülésének körülményeit, azt, hogy operáltak-e a kétharmados többségre apellálva, avagy sem, illetve bemutatjuk, hogy milyen pártösszetételű kormányok alakultak.

Fontos kihangsúlyoznunk, hogy az értekezés vizsgálati időszakja a 2014-es harmadik Orbán-kormányánál áll meg, és nem vizsgálja a 2018-ban szintén kétharmados többséggel hatalomra kerülő negyedik Orbán-kormányt.

Nyerges Ádám

Tartalomjegyzék

Absztrakt.....	2
Tartalomjegyzék	3
Táblázat jegyzék	6
I. BEVEZETÉS	7
I.1. Kutatói kérdések, hipotézisek és a kutatómódszertan bemutatása.....	9
II. AZ ELSŐ SZÁZ NAP	12
II.1. Az első száz nap történelmi gyökerei	12
II.2. Az első száz nap nemzetközi példái.....	13
II.3. Az első száz nap magyar példái	15
III. A KÉTHARMAD.....	20
IV. A HORN-KORMÁNY.....	25
IV.1. A Horn-kormány politikai környezete az 1994-es évben.....	25
IV.2. A Horn-kormány tevékenysége az első száz napban	31
IV.3. A Horn-kormány első száz napban kifejtett kétharmados tevékenysége	33
IV.3.1. Házaszály módosítása.....	33
IV.3.2. Az önkormányzatokról szóló törvény módosítása	36
V. A MÁSODIK ORBÁN-KORMÁNY.....	41
V.1 A második Orbán-kormány politikai környezete a 2010-es évben.....	41
V.2. A második Orbán-kormány tevékenysége az első száz napban	51
V.3. A második Orbán-kormány első száz napban kifejtett kétharmados tevékenysége ..	56
V.3.1. A Magyar Köztársaság Minisztériumainak felsorolásáról	56
V.3.2. Az Országgyűlés létszámának csökkentése.....	56
V.3.3. A Nemzeti Együttműködésről	57

V.3.4. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról	59
V.3.5. A közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a helyi önkormányzatokról szóló 1990. LXV. törvény módosításáról.....	64
V.3.6. A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról	66
V.3.7. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat.....	72
V.3.8. A kisebbségi önkormányzati képviselők számának csökkentése érdekében szükséges törvények módosításáról.....	75
V.3.9. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról és az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról.....	77
V.3.10. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról	80
V.3.11. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat, a nemzeti média- és hírközlési hatóság médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról szóló határozati javaslat, valamint a közszolgálati közalapítvány felállításáról szóló javaslat	82
V.3.12. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról.....	85
V.3.13. A köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a Legfelsőbb Bíróság elnöke tiszteletdíjáról és juttatásairól szóló 2000. évi XXXIX. törvény módosításáról	86
VI. A HARMADIK ORBÁN-KORMÁNY	88
VI.1. A harmadik Orbán-kormány politikai környezete a 2014-es évben.....	88
VI.2. A harmadik Orbán-kormány tevékenysége az első száz napban.....	94
VI.3. A harmadik Orbán-kormány első száz napban kifejtett kétharmados tevékenysége	98
VI.3.1. Magyarország minisztériumainak felsorolásáról.....	98
VI.3.2. A Hárszabály módosítása.....	99

VI.3.3. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról.....	107
VI.3.4. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról	122
VII. ÖSSZEFOGLALÁS, ÖSSZEHASONLÍTÁS, HIPOTÉZISVIZSGÁLAT.....	125
VII.1. A disszertáció vizsgálati szempontjainak felépítése	125
VII.2. A hipotézisek vizsgálata.....	125
VII.3. A kutatás folytatásának lehetséges irányai.....	136
FELHASZNÁLT IRODALOM	138
MELLÉKLETEK	146
1. számú melléklet: A Horn-kormány első száz napjának politikailag releváns eseményei kronologikus sorrendben	146
2. számú melléklet: A Horn-kormány első száz napjának törvényalkotási folyamata, kronologikus sorrendben	162
3. számú melléklet: A Horn-kormány első száz napjában elfogadott törvények	170
4. számú melléklet: A második Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások összefoglaló táblázata	172
5. számú melléklet: A harmadik Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások összefoglaló táblázata	177

Táblázat jegyzék

Táblázatszám	Megnevezés	Hivatkozás helye	Oldalszám
1. táblázat.	Derex-index alakulása Magyarországon: „attitűd- szélsőségesek” aránya		48. oldal
2. táblázat	A pártok parlamenti képviselőinek és szavazóinak rendpárti és cigánysággal kapcsolatos attitűdjei		49. oldal
3. táblázat	A második Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások	55. oldal	172. oldal
4. táblázat	A harmadik Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások	96. oldal	177. oldal
5. táblázat	Az 1994-es és a 2010-es önkormányzati törvények általi módosítások összehasonlítása.		130. oldal
6. táblázat	Az 2010-es és a 2014-es önkormányzati törvények általi módosítások összehasonlító táblázata.		131. oldal

Száz nap, három kormány

A rendszerváltás utáni Magyarország kétharmados kormányainak első száz napjai

I. BEVEZETÉS

A disszertáció célja a Magyarországon az 1990-es rendszerváltást követően létrejövő három, kétharmados többséggel rendelkező kormány – nevezetesen a Horn-, a második és harmadik Orbán-kormány – hatalomra kerülését követő első száz napjának összehasonlító elemzése, a kétharmadoságot igénylő tevékenységek aspektusában.

Bemutatásra kerül, hogy honnan ered és miért pont az első száz nap az, amelyik kiemelt szerepet játszik egy újonnan hatalomra került kormány értékelésében, megítélésében. Kérdés az, hogy valóban megítélhető egy kormány tevékenysége az első száz nap során tapasztaltak alapján? Vagy ez csak egy politikai fogás, egy jelzés a választók irányába, hogy jól döntöttek; vagy eszköz az ellenzék számára, amivel elkezdheti a kormány bírálását, illetve ellenzéki szerepének betöltését? Vagy egy médiaeszköz arra, hogy a politikai döntéshozókat beszámolóra kényszerítsék politikájukról, és ezzel megvalósítsák a számukra oly fontos infotainment¹ funkciót. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy az első száz nap eseményeinek értékelése és kommunikálása hazánkban nagymértékben hatással volt a vizsgált időszakokban a soron következő önkormányzati választások eredményeire is. A választók az első száz nap tapasztalatai alapján megerősíthették vagy akár büntethették is a kormányt a helyhatósági választáson kinyilvánított akaratukkal.

Az összehasonlító elemzés során az első száz nap alatt végrehajtott intézkedések komparatív vizsgálatára, valamint egy kis kitekintés erejéig az egyes kormányok politikai környezetére, és a predesztinált céloknak az első száz nap tényleges tevékenységével való összehasonlítására is sor kerül. Megvizsgálom tehát, hogy mennyiben sikerült teljesíteni a predesztinált célkitűzéseket ilyen rövid idő alatt? Továbbá a három különböző kormányra kerülést is érdemes megvizsgálni abból a szempontból, hogy operáltak-e előzetesen a kétharmados többségre apellálva, avagy sem.

¹ Információ + szórakoztatás (information + entertainment): az információk szórakoztató formában történő átadására utaló szóösszetétel. A televíziós hírműsornak, illetve a show műsornak ma már egyre kevésbé szokatlan elegyként megjelenő műsorfajta.

Mivel a disszertáció témáját három kétharmados többséggel rendelkező kormány adja, ezért lényeges kiemelni, hogy miért ez a három kormány az, amely a vizsgálódás középpontjában áll. Az ok pedig rendkívül egyszerű: ennek a három kormánynak volt olyan felhatalmazása, amivel az ellenzék beleszólása nélkül is képes volt a magyar politikai rendszer strukturális átalakítására. Ezeket az átalakításokat igyekeznek a disszertáció párhuzamba állítani – ha lehetséges –, illetve az átalakítások körüli vitákat, érveket, és körülményeket figyelembe venni, – gondolva itt a médianyilvánosságtól kezdve a világgazdasági környezeten át a hatalomgyakorlás technikájáig. Megvizsgáljuk továbbá azt, hogy milyen mértékben tanúsítottak önkorlátozást ezek a rendkívüli felhatalmazással bíró kormányok.

Természetesen magyarázatra szorul, hogy a disszertáció vizsgálati időszíkjára miért áll meg a 2014-es harmadik Orbán-kormányánál és miért nem vizsgálja a 2018-ban szintén kétharmados többséggel hatalomra kerülő negyedik Orbán-kormányt is. Ennek oka, hogy a 2018-ban hatalomra kerülő kormány intézkedéseit, politikai környezetét – véleményem szerint – még nem lehet kellő távolsággal, objektivitással és tudományos megalapozottsággal vizsgálni 2020-ban.

I.1. Kutatói kérdések, hipotézisek és a kutatásmódszertan bemutatása

A disszertációban az alábbi kutatói kérdésekre keresem a választ:

- Milyen volt a politikai környezete a vizsgált kormányoknak hatalomra kerülésükkor, mennyiben volt releváns a kétharmados választási eredményük?
- Mennyiben különbözött egymástól a baloldali és a jobboldali pártok által alakított kétharmados kormányok első száz napban hozott intézkedéseinek iránya, mely területek kaptak kiemelt hangsúlyt az intézkedések között?
- Volt-e olyan törvény, amelynek módosítása mindhárom vizsgált kormánynál előfordult az első száz nap során?
- Miben tértek el a vizsgált kormányzatok Alkotmány-, illetve Alaptörvény módosításai?
- Mennyiben volt gyors a törvényalkotási munka az egyes vizsgált kormányok esetén?
- Valóban megítélhető-e egy kormány kormányzati tevékenysége az első száz nap során tapasztaltak alapján? Vagy ez csak egy politikai fogás, egy jelzés a választók irányába, hogy jól döntöttek, esetleg türelmi idő a kormány számára, hogy elkezdje tevékenységét?
- Lehet-e eszköz az ellenzék számára az első száz nap, amivel elkezdheti a kormány bírálatát, ellenzéki szerepének betöltését, vagy éppen a szakpolitikai elemzőknek egy elemzési aspektus, amiből kiindulhatnak?
- Milyen tudományos vagy gyakorlati eredményt hoz a vizsgálatunk, ami újszerűvé és követhetővé teszi a tudományos élet szereplői számára, illetve a gyakorlatban alkalmazhatóvá teszi az elemzők számára?
- Milyen jövőbeli irányokat határozhatunk meg a vizsgálat utóéleteként?
- Alkalmas-e a kutatás a nemzetközi szintű alkalmazásra?

A témával kapcsolatos kvalitatív kutatásaimat 2014-től kezdődően végeztem és a módszert konzulensi iránymutatás alapján a kvalitatív tartalomelemzés egyes elemeivel is kiegészítettem. Kutatásaim során nagy mennyiségű specifikus tartalmú iratot dolgoztam fel,

amelyek főként parlamenti jegyzőkönyvek, valamint egyes előterjesztések szövegei, illetve azok indokolásai voltak. Az elemzés kitér a parlamenti viták során a mindenkori kormányoldali előterjesztők szóbeli indoklásaira és kérdések esetén válaszaikra, valamint a mindenkori ellenzék által feltett szóbeli kérdésekre, valamint írásban benyújtott módosító indítványokra és azok indoklásaira. Ez utóbbiak rendkívül fontos források, hiszen segítenek megérteni az egyes előterjesztések kapcsán megfogalmazódott ellenzéki félelmeket, kritikákat és a kormányoldal szempontjából vélt mögöttes tartalmakat is. Segítenek továbbá megérteni az adott kor ellenzéki szerepvállalását és együttműködési hajlandóságát is.

A viszontválaszok kvalitatív tartalomelemzése által átfogóbb képet alkothatunk a kormányoldal és ellenzék viszonyáról, amely különösen érdekes, tekintettel a vizsgált kormányok kétharmados többségére.

A kutatás célja tehát a különböző szabályok mozgatórugóinak feltárása, a szabályszerűségek megértése. Nem az általánosságra, hanem a specifikumokra helyezzük a hangsúlyt. A kvalitatív, minőségi kutatás alkalmas a jelenségek mélységi rétegeinek feltárására, az ok-okozati viszonyok megállapítására, a „miértek” megértésére. Jelen dolgozat a kvalitatív kutatási módszereken belül a beavatkozás mentes kutatások csoportjába sorolható.

Hipotéziseimet az alábbi hat pontban fogalmaztam meg:

- A vizsgált kormányok a hatalomra kerülésükkor azonnal elkezdték a minősített többséget igénylő döntések meghozatalát, még ha nem is volt egyenesen következtethető az előzetes politikai környezet alapján a kétharmados kormányzás lehetősége.
- Az 1994-es első száz napban vizsgált, minősített többséget igénylő kormányzati munka mind mennyiségben, mind eljárásrendjében eltér a 2010-es és 2014-estől. Ugyanakkor a 2010-es és 2014-es között nem tapasztalható nagyfokú eltérés.
- Van olyan minősített többséget igénylő törvény, amelyet mindhárom vizsgált kormány módosított kormányzásának első száz napja során.
- Az 1994-es és 2010-es vizsgált kormányzat Alkotmány-, illetve Alaptörvény módosítása, illetve elfogadása aktuálpolitikai megfontolások alapján született.
- A törvényalkotási munka sebessége a vizsgált kormányzatok tekintetében különböző, feltehetően a koalíciós kormányzásnak is köszönhetően az 1994-es

kormányzatot lassabb törvényalkotási munka jellemzi az első száz napban, mint a 2010-est és 2014-est.²

- A vizsgált kormányok első száz napos kormányzati tevékenységéből következtetni lehet a további kormányzati munkára, s annak stílusára, továbbá cél volt a tevékeny kormány képének kialakítása is.

A dolgozat a bevezetésen és a hipotézisvizsgálaton túl további öt főbb fejezetre és azon belül több alfejezetre tagolódik. Az első nagyobb fejezet ezek közül az első száz nap fogalmi meghatározásával, történelmi aspektusával és nemzetközi példáival foglalkozik. A második fő fejezetben a kétharmad és a minősített többséget igénylő kormányzás definíciója teljesebbé válik. Míg a további jelentős fejezetek az 1994-es a 2010-es és a 2014-es kormányzatokat mutatják be, azok alfejezeteiben pedig a kormányok politikai környezete, első száz napja, valamint a minősített többséget igénylő döntéshozataluk és annak tárgyai kerülnek bemutatásra.

² Bár jogi értelemben a 2010-es és 2014-es Orbán-kormányok is koalíciós kormányok.

II. AZ ELSŐ SZÁZ NAP

Ha az első száz nap történelmi eredetét keressük, akkor talán érdemes egészen 1815-ig visszatekintenünk. Ugyanis ekkor Bonaparte Napóleon március 20-tól július 8-ig tartó uralma volt az, amelyre a száz nap vagy száznapos uralom kifejezést³ először használja a francia történelem (Marczali, 1898-1905).

II.1. Az első száz nap történelmi gyökerei

A XX. században az első száz naphoz köthető esemény, igazából egy beiktatási beszéd volt 1933-ban, amit követően Rooseveltnél összehívta a törvényalkotókat és elindított egy száznapos vitát. Ennek eredményeként jött létre a New Deal, amely radikálisan megváltoztatta az amerikai, valamint a nyugati világnak nevezett térség által addig követett gazdaságpolitikát. Ekkor gyors megoldásokat fogantatosítottak a legsürgetőbb területeken. Először egy négynapos bankzárlatot rendeltek el, új banktörvényt fogadott el a Kongresszus, megtiltották az arany kivitelét. Majd a bankok újbóli megnyitását engedélyhez kötötték, amely által a piaci bizalmat is megalapozták. Gyors lépések kellettek a munkanélküliség felszámolására is, így létrehozták a polgári tartalék hadtestet, amely a program keretében állami beruházásokat, közmunkákat hajtott végre (Berkin-Miller-Cherny-Gormly, 2011: 629-632).

Az Adam Smith-féle „láthatatlan kéz” politikáját a cselekvő állam koncepciója váltotta fel, így az addig hiányzó szociális intézmények, mint a társadalombiztosítási rendszer kiépítése, vagy a munkások védelme, a munkanélküliek segélyezése is megkezdődött.

A New Deal alapjául szolgáló gazdaságelméleti alap Keynes brit közgazdász elméletéhez köthető. A keynesi gazdasági modell a vegyes gazdaságokat helyezi előtérbe, ahol mind az állami, mind pedig a magánszektor fontos szerepet játszik. Ahelyett, hogy a gazdasági fejlődést a hosszú távon várható gazdasági növekedés határozná meg, Keynes a javak iránt megnyilvánuló aggregált kereslet fontosságát hangsúlyozta, különösen gazdasági visszaesés esetén. Szerinte a kormánynak lehetősége van arra, hogy a makroszinten megnyilvánuló keresletet ösztönözze, ezáltal küzdjön a munkanélküliség és az 1930-as években rövid időre megtapasztalt defláció ellen. Rooseveltnél kormánya tehát be is avatkozott

³ Franciául: Cent-Jours

a gazdaságba, de olyan ágazatokban, amelyek termékei nem jelennek meg közvetlenül a piacon,⁴ így nem igényelnek azonnali vásárlóerőt.

A harmincas évek elején tehát egy utópisztikus gazdasági elképzelés romjairól kellett elmozdulni, és akkor is egy nagy gazdasági válság után volt a világ, amit később „Nagy Gazdasági Világválságnak” neveztek el. Természetesen különböző történelmi korszakok között az összevetés csak nagy tudományos körültekintéssel lehetséges – hiszen soha nincs tökéletes megfelelés, így az akkori és a mai válságok között sincs –, mindig akad azonban néhány lényeges párhuzam, melyet fontos megvizsgálnunk. A legkézenfekvőbb példa, amit már említettünk is, hogy 1933-ban az Egyesült Államokban éppen az első száz nap megfeszített törvényhozói munkája volt az, ami megteremtette egy teljesen új gazdaságpolitika sikereinek az alapjait.

Az 1934-es választás eredménye Rooseveltet arra ösztönözte, hogy kiterjessze a New Deal programot, mivel az nem volt olyan hatásos, mint amilyen gyorsan végbement és nem nyújtott elégséges megoldást a munkanélküliségre. Annak ellenére, hogy nagyarányú Demokrata többség volt a Kongresszusban, komoly bizonytalanságot okozott az, hogy a Legfelsőbb Bíróság lehetetlenné tette az újjáépítési politika folytatását azon a vágányon, amelyen az addig futott. Végül a szövetségi öregségi és túlélő biztosítási program létrehozása a Második Száz Nap⁵ alapját határozta meg és egyben magával hozta a kormány társadalomban betöltött szerepének a jelentős módosulását is (Berkin et al., 2011: 634-637).

Látható, hogy a Második Száz Nap is egy kormányzati ciklus elején létrehozott cselekvési tervet, folyamatot jelent, amellyel az adott időszak azonnali cselekvést igénylő problémáit próbálták megoldani.

II.2. Az első száz nap nemzetközi példái

Az első száz nap tematizálása ugyanakkor a legtöbb országban eleinte egyfajta türelmi időként funkcionált. Azaz ez alatt az idő alatt volt lehetősége berendezkedni az új kormányzatnak, és megkezdeni a tényleges működést. Ugyanakkor a cselekvő kormányzás mihamarabbi elkezdésének trendje miatt ennek az időintervallumnak a végére egy összegző elemző esemény került kialakításra. Ilyenkor ugyanis a kormányzat be tud számolni a

⁴ Hadiipar, infrastruktúra, szolgáltató szektor, stb....

⁵ Az amerikai szakirodalomban: The Second Hundred Days

választók, a média, és az elemzők részére a megkezdett tevékenységéről, ez kiindulási, elemzési pontot nyújt a kormányzat jövőjét firtató hosszú távú elemzéseknek is. Számos tanulmány rámutat arra is, hogy törvényhozás szempontjából ez a legproduktívabb időszak.

Az első száz nap ilyen típusú megközelítését a világ különböző országaiban is alkalmazzák. Például a szingapúri S. Rajaratnam Nemzetközi Tanulmányok Iskoláján (RSIS) tartották a „Yudhoyono adminisztráció első hivatali száz napjának az értékelését”⁶. De ugyanígy a jordániai Nader al-Dahabi miniszterelnök kormányáról is készült száz napos elemzés, sőt olyan is, amely az első kétszáz napját elemzi (Al-Masri, 2008).

Miközben Obama (Vanden Heuvel, 2008), vagy épp Trump (Abramson, Aronoff, Bayoumi & W. Thrasher, 2017) elnök első száz napját is elemzik, olyan összehasonlító elemzések is születnek a tengerentúlon, amelyek több amerikai elnök – például Trump, Obama, Bush, Clinton – első száz napjait is egybevetik (Harrington, Gould & Kiersz, 2017).

Az amerikai elemzésekben általában az időszak értékeléséhez meg szokták vizsgálni, hogy az elnök mennyi rendeletet írt alá, mennyi törvény lépett hatályba, hogyan teljesít a gazdaság, hová utazott, milyen az elfogadottsága (Sullivan, 2017). Az aláírt törvények száma csak egy adat a sok közül, van, hogy azt is megvizsgálják, hogy a jogszabályokat tartalmazó oldalak mennyi szót tartalmaznak, mivel ez alapján következtetni lehet arra, hogy milyen típusú törvényekről van szó és milyen hatásuk lehet.

Ugyanakkor Angela Merkel (H. Schuster-Moras, 2006), vagy éppen Theresa May (Schmidt, 2016) első száz napját is elemzik, tehát Európában is van hagyománya ennek a megközelítésnek. Sőt Nagy-Britanniában már olyan cikk is jelent meg, amely a következő miniszterelnök első száz napját vetíti előre.⁷

Latin-Amerikában is megjelentek az ilyen jellegű elemzések, például a mexikói elnök Andrés Manuel López Obrador első száz napjával úgy foglalkozott az egyik helyi

⁶ Forrás: RSIS Public Lecture An Evaluation of the Yudhoyono Administration's First 100 Days in Office (2010):http://www.rsis.edu.sg/Indonesia_Prog/resources/transcript/10/An%20Evaluation%20of%20the%20Yudhoyono%20Administration.pdf (2011. május 9.).

⁷ Tumultuous first 100 days facing new prime minister. The Canary 2019. július 22. Forrás: <https://www.thecanary.co/uk/news/2019/07/22/tumultuous-first-100-days-facing-new-prime-minister/> (2019. július 29.).

sajtóorgánum, hogy közvélemény kutatáson keresztül mérték fel az elnöki munka támogatottságát.⁸

A nemzetközi példákat áttekintve tehát azt látjuk, hogy nincs egységes módszertan az első száz nap vizsgálatára, hiszen a komparatív elemzésen át (összehasonlítás az előző kormány száz napjával, vagy éppen a választási ígéretekben foglaltakkal), a leíró jellegű összegzéseken keresztül (azaz az első száz napos tevékenység időrendben történő felsorolása és az egyes cselekmények elemzése), egészen a közvéleménykutatásig (a választópolgárok szondázása, hogy az első száz napban történetekkel kapcsolatosan mi a véleményük) sok minden megtalálható.

A jelen dolgozat során az előző fejezetben meghatározott módszertant követjük, illetve a fenti felsorolásból a legtöbb esetben előforduló leíró jellegű, a cselekményeket időrendben vizsgáló módszert alkalmazzuk, hiszen a nemzetközi példák nem specifikálódtak úgy, mint a jelen dolgozat, azaz a minősített többséget igénylő döntéshozatal köré. Ugyanennek köszönhetően alkalmazzuk a komparatív módszert is, hiszen a vizsgált kormányok tevékenységét is – az előző fejezetben ismertetett kutatói kérdések megválaszolása és hipotézisek bizonyítása végett – összevetjük majd a dolgozat összefoglaló részében.

II.3. Az első száz nap magyar példái

Magyarországon a száz napos tematika megjelenése a politikában nem vezethető vissza ilyen nagy múltra. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül áttekintjük a rendszerváltás óta regnáló kormányok első száz napjának intézkedéseit. Tesszük mindezt azért, hogy megvilágítsuk: a magyar közpolitikában és közgondolkodásban is releváns pozíciót foglal el ezen időszak, valamint az abban végrehajtott kormányzati intézkedések.

Már az Antall-kormány is próbált az első száz napban szimbolikus intézkedéseket⁹ tenni, amivel mintegy megszilárdították a közgondolkodásban a tudatot, hogy új rendszer lépett életbe. Ugyanakkor az első száz nap ekkor még egyfajta türelmi időként szolgált a kormány

⁸ Primeros 100 días de gobierno. El Universal.com.mx Forrás: <https://interactivo.eluniversal.com.mx/2019/100-dias-amlo/> (2019. május 21.).

⁹ Például Varsói Szerződésből való kilépésről való tárgyalás, az ország címeréről való döntés, Kárpótlási Hivatal felállítása.

számára, hiszen egy új rendszerben kellett új környezetben, új eszközökkel kormányozni, és a megfelelő működés megkezdéséhez szükség volt erre a türelmi időre.

A Horn-kormányal részletesen fogunk foglalkozni a disszertáció későbbi részében, de már itt meg lehet említeni, hogy az első ülésen már megbízták a kulturális és az igazságügyi minisztert a médiatörvény előkészítésével, és tárgyaltak a Bős-Nagymaros vízlépcső, valamint a világkiállítás¹⁰ helyzetéről is. Sőt a Horn-kormány munkája, annak első száz napja már a magyar közélet részéről is alapos elemzésre került (Gombár, 1995: 235-259).

Az első Orbán-kormányánál még mindig nem jelent meg konkrétan az első száz nap tematizálása, de itt is szükségesnek érezték az azonnali cselekvés politikáját követni, és ezzel éreztetni a választók felé, hogy jól döntöttek a választásokon. Ilyen első lépésnek tekinthető az, amit, a közhangulatot a közbiztonság erőteljes hiányosságaira emlékeztető robbantásos merényletek ellen tett a kormány azzal, hogy már az első ülésen¹¹ kijelölték a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés érdekében, módosításra szoruló jogszabályokat. Nagy jelentősége volt a végül a Bokros-csomag által bevezetett tandíj eltörlésének is, ami a felsőoktatási törvény módosításával történt meg.

A Medgyessy-kormány 100 napos programot hirdetett, tehát itt jelent meg először tudatosan a kormányzati politikában és a politikai diskurzusban a száz nap, mint cselekvési időtartam. A kormány intézkedéscsomagja átlagosan 50 százalékos béremelést biztosított mintegy 600 ezer közalkalmazottnak, a nyugdíjasoknak pedig egyszeri 19 ezer forintos pótlékot. Megemelték a legalacsonyabb nyugdíjakat és az egyetemi ösztöndíjakat is, 2002. szeptember 1-jétől pedig adómentessé vált a minimálbér. Ennek eredményeként a miniszterelnök népszerűségi indexe ekkor érte el csúcspontját, és ennek hatására döntöttek egy második száznapos program indításáról is, amely hasonló jóléti intézkedéseket tartalmazott.

Az első Gyurcsány-kormány a Medgyessy Péter által megkezdett utat folytatta, így inkább a második Gyurcsány-kormány az, ami lényeges az első 100 napokat vizsgáló tematikánk szempontjából. A kormány 2006. június 9-én alakult meg és június 10-ére össze is hívták az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) plenáris ülését,¹² amelyen a

¹⁰ Expo '96 Bécs-Budapest Világkiállítás.

¹¹ 1998. július 9.

¹² Itt hangzott el a később sokat idézett mondat: nem kell félni, nem fog fájni.

miniszterelnök már ismertette a reformokat fölvezető Új Egyensúly program elemeit. A kormány első ülése 2006. június 12-én volt, legfontosabb feladatnak a gazdaságra nehezedő terhek könnyítését és a bürokrácia leépítését tartották. Ennek jegyében elkezdtek az államreform előkészítését, és elindul több mint nyolcszáz költségvetési szerv, száz állami épület átvizsgálása. Ekkor jelentették be, hogy a felmérés után elkészítik az új kormányzati negyed koncepcióját. Már júniusban elindult az egészségügyi reform előkészítése, a kormány elfogadta az egészségügy helyzetét bemutató, a reformjavaslatokat ismertető úgynevezett Zöld Könyvet. Ezzel párhuzamosan több átalakítás is elkezdődött az oktatási rendszerben, például a felsőoktatásban lehetővé tették az átjárhatóságot az államilag finanszírozott és a költségtérítéses képzés között, és növelték a hallgatók lakhatási és szociális támogatását.

A második Orbán-kormányval is részletesen fogunk foglalkozni a disszertáció későbbi részében, de már itt is érdemes kiemelni, hogy már a kampány során a gyors intézkedéseket hangsúlyozták, és persze az ezekhez szükséges kétharmados többség reménybeli meglétét. Ennek a gyorsaságnak a szükségességét a kormány a gazdasági válság súlyos hatásaira hivatkozva látta célszerűnek, mivel retorikájuk szerint Magyarország eddig a lehető legrosszabb úton haladt. Az új kormány törekvése megfogalmazásuk szerint ezért a gazdasági növekedés, a nemzeti össztermék és a foglalkoztatottság növelése, valamint a költségvetési fegyelem, a finanszírozási képesség fenntartása volt, ehhez azonban véleményük szerint a jogrendszer átalakítása, illetve „helyreállítása”¹³ szükséges. A parlament megválasztotta a hiányzó alkotmánybírákat, az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökét, valamint a médiahatóság élére is vezető került. 29 pontos gazdasági akciótervet vezettek be, és összesen mintegy 55 törvényt fogadott el a megalakulását követően eltelt száz nap alatt az országgyűlés.

Összességében tehát elmondható, az első száz nap tematikus megjelenése 2002-től számítható, de már a rendszerváltás utáni első kormány is érezte, hogy a megválasztás utáni időszak politikai cselekvése döntő jelentőségű lehet. A száz nap Magyarországon sajátos politikai kontextusba került, hiszen a tavasszal megrendezett országgyűlési választások után, egészen 2018-ig, ősszel rendezték meg az önkormányzati választásokat is, ami a kampány elhúzódását okozta. Ez fokozott aktivitásra készítette a hatalomra kerülőket,

¹³ Orbán: Magyarország visszanyerte a hangját. HVG.hu 2010. augusztus 30. Forrás: https://hvg.hu/itthon/20100830_orban_magyarország_visszanyerte_hangjat (2020. október 25.)

és arra ösztönözte őket, hogy a „mézeshetek-effektust” kihasználva készüljenek az újabb megmérettetésre. Az első száz nap értékelése ezért is jó esemény volt arra, hogy az aktuális kormány tájékoztathassa a választókat az eddig elért eredményekről, illetve megerősítést adjon az újbóli voksolásra. Az ellenzék számára is megfelelő volt ez az esemény a kormány tevékenységének bírálatára, és a választók befolyásolására, valamint a hazai és külföldi szakértői csoportok számára is alkalom nyílt a kormányzati tevékenység elemzésére, és a jövőre vonatkozó prognózisok felállítására.

Általánosságban elmondható, hogy ennek a folyamatnak a befolyásolása a tényleges kormányzati cselekvés, illetve nem cselekvés által történhet meg a legkoncentráltabban. Ugyanis – amennyiben a 2014-ig tartó időszakot vizsgáljuk – ha egy kormány cselekvésképtelennek látszott, és erre a látszatra ráerősített a mindenkori ellenzék is, akkor az őszi önkormányzati választások alkalmával egyfajta büntető szavazás történhetett a mindenkori kormánnyal szemben. Ezt elkerülendő, a mindenkori kormányok igyekeztek gyors, gyakran látszatintézkedéseket meghozni, vagy olyan intézkedéseket, amelyek a gazdasági racionalitás szerinti fiskális politika szempontjából irracionálisnak tekinthetőek. Ilyenek lehetnek – a teljesség igénye nélkül – a különböző szociális, jóléti, kárpótlási, felülvizsgálati intézkedések.

Természetesen itt pártversenyről van szó, amely során az erre jellemző pártstratégiák háttérváltozójánál figyelembe kell venni, hogy az egyik versengő párt frissen került kormányra. A pártoknak megfelelően kell tudniuk reagálni a környezeti igényekre, a választói igények változására, de nem egyformán alkalmasak az ezen változó körülményekhez való alkalmazkodásra (Enyedi-Körösényi, 2004: 242). Ezért minden frissen kormányra került hatalom arra törekszik, hogy ezt a pozícióját rövid és hosszabb távon is biztosítsa magának. Például, ha Magyarországot 2014-ig bezárólag vizsgáljuk elmondható, hogy rövid távon¹⁴ fontos a szavazók biztosítása, megerősítése abban, hogy a tavaszi országgyűlési választások alkalmával jól döntöttek, hogy ezt a pártot bízták meg kormányalakítással. Ennek legegyszerűbb módja a már említett gyors, gyakran látszatintézkedések megtétele. Hosszabb távon a politikai rendszer olyan mértékű átalakítása, vagy részbeni módosítása lehet eszköz, amely segíti a többi párt kizárását a kormányzásból, illetve azon intézkedések, melyek nagymértékben csökkentik ezen pártok

¹⁴ Mint például ekkor az őszi önkormányzati választásokig terjedő időintervallum volt.

sikerességét a legközelebbi országgyűlési választásokon.¹⁵ Ezen hosszabb távú intézkedések életbeléptetéséhez Magyarországon kétharmados többség kellhet, ezért az ilyen jellegű politikai rendszerbeli módosítások alkalmazása nem mondható általánosnak.

A disszertáció következő részében a fentiekből kifolyólag érdemes megvizsgálni a kétharmad, mint esetleges politikai eszköz jelentőségét.

¹⁵ Ilyen módszer a választási formulák módosítása a kormányzó párt választói bázisának megfelelően, vagy ugyancsak ennek megfelelően a választási körzetek beosztásának módosítása (gerrymandering), mely a világpolitikában már bevettnek számít.

III. A KÉTHARMAD

A törvényhozás nem más, mint az Országgyűlés törvényalkotó tevékenysége, míg a törvénykezés a bíróságok jogalkalmazó tevékenysége. Az Országgyűlés legtöbbször, de nem kizárólagosan a kormány javaslata alapján a társadalmi-gazdasági viszonyok új területeire terjeszti, terjesztheti ki a törvényi szabályozást, illetve, ha már létezik az adott terület törvényi szabályozása, akkor azt más törvény által módosíthatja, vagy hatályon kívül helyezheti. Korábban az Alkotmány külön nevesítette azokat a tárgyköröket, amelyek csak és kizárólag törvényben szabályozhatók. Ezek az úgynevezett kizárólagos törvényhozási tárgyak, amelyekből az Alkotmány közel három tucatot nevesített. Az Alaptörvény rendelkezése szerint az Országgyűlés törvényalkotó hatalma teljes és – az Alaptörvény keretei között – korlátlan (Trócsányi-Schanda, 2014: 60). Mivel a törvényalkotási jogkör általános, így tulajdonképpen az Országgyűlés törvény által bármely tárgykört és bármilyen tartalommal szabályozhat. Sőt, a korábban rendeletileg szabályozott kérdésben utóbbi törvényt alkothat az Országgyűlés. Az Alaptörvényben meghatározott hierarchikus rendnek megfelelően törvénnyel egyetlen más jogszabály sem lehet ellentétes, ezek az intézkedések teszik rendkívül erőssé az Országgyűlés szerepét a jogalkotásban. A törvényhozási tárgykörök tekintetében az Alaptörvény a törvényben szabályozandó életviszonyok mellett rögzíti azt is, hogy melyik tárgykörben milyen többségre, vagyis az országgyűlési képviselők milyen arányú támogató szavazatára van szükség.

Mind az Alkotmány, mind pedig az Alaptörvény rendelkezései szerint tehát egyes törvényeket nem egyszerű, hanem minősített többséggel lehet csak elfogadni. Ennek a minősített többségi előírásnak garanciális okai vannak. Nevezetesen a jogállam legfontosabb intézményeinek kiépítése, az alapjogok és védelmük szabályozása, illetőleg későbbi módosításuk.¹⁶

Az Alkotmány taxatívan határozta meg azokat a tárgyköröket, amelyek törvényi szabályozásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának, valamint az összes képviselő kétharmadának szavazatára volt szükség. Ez utóbbira az Alkotmány 2/A. § (2) bekezdése szerinti szuverenitásátruházó nemzetközi szerződést kihirdető törvény, illetve a

¹⁶ 1/1999. (II.24.) AB határozat.

Magyar Köztársaság címerének és zászlajának használatáról szóló törvény esetében volt szükség.

Minősített, azaz 2/3-os többséggel történő elfogadást írt elő az Alkotmány az államszervezet alapvető intézményeiről szóló törvények elfogadásához. Ilyenek például az Alkotmánybíróságról, az Állami Számvevőszékről, az országgyűlési biztosokról, a bíróságokról, a rendőrségről és a nemzetbiztonsági tevékenységről, a honvédelemről, az önkormányzatokról, a jogalkotás rendjéről szóló törvények. Garanciális okokból ugyancsak 2/3-os törvényt kellett alkotni az alapvető jogokról, így például a választójogról, a népszavazásról és a népi kezdeményezésről, az egyesülési jogról, a gyülekezési jogról, a lelkiismereti és vallásszabadságról, a szabad véleménynyilvánításról, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól stb. így nyújtva garanciát az esetlegesen a demokratikus intézmények megbuktatását célzó hatalmi törekvésekkel szemben.

Az Alaptörvény ezzel szemben egy új kategóriát teremtett sarkalatos törvények elnevezéssel.¹⁷ A sarkalatos törvény olyan törvény, amelynek elfogadásához és módosításához szintén a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

A jelenlegi alkotmányos rendszerben a többséget illetően három fajta szavazati arányra lehet szükség törvény elfogadásához.

a) Az országgyűlési képviselők összlétszámához viszonyított kétharmados igenlő szavazat szükséges:

- az Alaptörvény elfogadásához vagy módosításához¹⁸
- az Alaptörvényhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések elfogadásához¹⁹
- nemzetközi (EU) szerződés kötelező hatályának elismerésére adott felhatalmazáshoz²⁰

b) Az Alaptörvény szintén zárt taxációt tartalmaz a sarkalatos törvények körében is, ugyanis összesen 32 tárgykört nevesít – döntően az államszervezet alapintézményeit és az

¹⁷ At. T) cikk, (4) bekezdés

¹⁸ At. S) cikk (2) bekezdés

¹⁹ At. Záró rendelkezések 3. pontja

²⁰ At. E) cikk (2) bekezdés

alapjogokhoz kapcsolódó rendelkezéseket illetően, amelyek szabályozásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatára van szükség.

c) A különböző minősített többségű törvénnyel szabályozandó életviszonyok mellett nevesít számos egyszerű többséget igénylő törvényhozási tárgyat is, ahol elégséges a jelenlévő Országgyűlés képviselők több mint felének többségi szavazata.²¹ Ahol az Alaptörvény a minősített többség valamely – fentebb felsorolt – formájának előírása nélkül utal a törvényi szabályozásra, ott mindig ezt kell alatta érteni. Az ilyen törvények elsődlegesen a mindenkori kormányzati többség szándékainak, törekvéseinek²² a megvalósítására biztosítanak lehetőséget, tehát a törvények nagyobb hányadát az Országgyűlés általában egyszerű többséggel fogadja el (Trócsányi-Schanda, 2014: 61).

Fontos kiemelni tehát, hogy az Alaptörvényben rögzített életviszonyok felsorolása az egyszerű törvényeket illetően nem jelent zárt listát,²³ azaz a taxáció ilyen formában nem az Országgyűlés lehetőségét korlátozza a megjelölt ügyekre, hanem – garanciális okból – a kormányzatot zárja el attól a lehetőségtől, hogy adott kérdésekben elsődleges szabályozást hajtson végre rendeleti úton (Trócsányi-Schanda, 2014: 61).

A minősített többség megkövetelése nem csak egyszerűen a törvényalkotási eljárás formai előírása, hanem olyan alkotmányos garancia, amelynek lényeges tartalma az országgyűlési képviselők közötti széles körű egyetértés, továbbá megjegyzendő, hogy a minősített többséggel elfogadott törvényt egyszerű többséggel nem lehet módosítani vagy hatályon kívül helyezni.²⁴

A törvényalkotás tehát az Országgyűlés olyan eszköze, amely révén egyéb, a hatáskörébe tartozó feladatainak ellátását is megalapozza. Így például a kormányzati rendszer létrehozása, átalakítása is törvényalkotást igényel, mint például az Alkotmánybíróságról, illetve a minisztériumok felsorolásáról szóló törvény. A külügyekkel és a honvédelemmel kapcsolatos feladatok is jórészt törvényhozási úton valósulnak meg, mint például a nemzetközi szerződések törvényben történő kihirdetése, vagy a honvédelmi törvény megalkotása. Az Országgyűlés a kormány ellenőrzéséhez is törvényalkotással teremti meg a szükséges kereteket, valamint törvénnyel hozta létre az Országgyűlés saját

²¹ Ezek az úgynevezett feles törvények.

²² Vagyis lényegében a kormányprogramban vállalt kötelességei teljesítésének.

²³ Vagyis az Országgyűlés bármely más kérdésben is alkothat törvényt.

²⁴ 1/1999. (II. 24.) AB határozat

ellenőrző szerveit is, mint például az Állami Számvevőszéket. Törvény szabályozza továbbá az országgyűlési biztosok feladatait és hatáskörét, valamint a különböző szervek Országgyűlés előtti jelentéstételi- és beszámolási kötelezettségét is.

Az Országgyűlés viszonylag nagy szabadsággal rendelkezik abban, hogy az Alaptörvény által meghatározott sarkalatos tárgykörben elsőként meghozott törvény megalkotása során melyek azok a kérdések, amiket olyan alapvető fontosságúnak minősít, hogy azokat sarkalatos törvényben szabályozza (Kukorelli, 2007: 94). Az ilyen rendelkezések módosításához, hatályon kívül helyezéséhez, vagy olyan új törvényi rendelkezés elfogadásához, amely ezzel ellentétes tartalmú, a továbbiakban is minősített többség szükséges.²⁵ Az Alaptörvény által sarkalatosnak nem minősített szabályozási tárgykörökben, valamint az adott tárgykörökben elsőként megalkotott sarkalatos törvénnyel nem ellentétes tartalmú, ahhoz képest kiegészítő szabályokat tartalmazó törvény megalkotása, módosítása, hatályon kívül helyezése egyszerű többség által is lehetséges (Kukorelli, 2007: 94).

Jogforrástani szempontból is érdemes a sarkalatosság megvizsgálása. Ebben az esetben is az Alkotmánybíróság az, amelynek gyakorlatából megtudható, hogy nincs hierarchikus viszony a minősített többségű törvény és az egyszerű szavazattöbbséggel elfogadható törvény között.²⁶

Összefoglalva tehát ahhoz, hogy egy kormány minősített többséget igénylő törvényeket módosítson, hatályon kívül helyezzen, vagy ebbe a tárgykörbe tartozó törvényt fogadtasson el, ahhoz vagy széles konszenzust kell kiépítenie az Országgyűlésen belül, vagy esetleges koalíciós partnerével és az azt támogató frakcióval kell csak konszenzusra jutnia.

Persze az is előfordulhat, hogy önmagában olyan frakciótámogatottságot bír maga mögött, amely az országgyűlési képviselők – az Alaptörvénynek megfelelően vagy a jelenlevő országgyűlési képviselők vagy az összes országgyűlési képviselő – kétharmadát jelenti. Az igazi politikai előnyt természetesen ez utóbbi jelenti, amikor egy kormány mögött egyetlen frakció támogatása van, és így nincs olyan kényszerhelyzetben, hogy széles konszenzust kelljen kialakítania az Országgyűlésben. De természetesen a frakción belül is

²⁵ 1/1999. (II. 24.) AB határozat „[a]z alkotmány rendelkezése alapján minősített többséggel elfogadott törvényt egyszerű többséggel elfogadott törvénnyel nem lehet módosítani vagy hatályon kívül helyezni”.

²⁶ 4/1993. (II. 12.) AB határozat.

meg kell teremteni azt az egységet – frakciófegyelmet – hogy a szavazás sikeressége garantált legyen a végszavazásnál.

IV. A HORN-KORMÁNY

IV.1. A Horn-kormány politikai környezete az 1994-es évben

A túl késői parlamenti választás rányomta a bélyegét az egész 1994-es évre, ugyanis a május végi második forduló már előre determinálta, hogy nyári kormány fog alakulni, azaz a parlament az új kormány beiktatása után egyből szabadságra vonul. Ez mindenképpen rossz, előnytelen kezdetet jelentett az új kormánynak, mivel az adminisztrációnak a nyári szünetben kellett végrehajtania a hatalomváltást és így az őszi szezonkezdés idején már többhónapos volt a kormány ügy, hogy valójában csak egy-két aktív hét volt mögötte.

A választásokat követően az új Országgyűlés 1994. június 28-én tartotta első ülésnapját, július 14-én pedig alakuló ülését és a miniszterelnök megválasztását. Horn Gyula ekkor ismertette kormányprogramját is miniszterelnök-jelölti expozéjában. Ugyan felszólalásában elzárkózott az előző kormányzat negatív színben történő feltüntetésétől, de beszédében világosan kifejtette, hogy „...az elmúlt négy év során tovább súlyosbodott az ország külföldi eladósodása...”, „Az ipar teljesítménye az elmúlt négy évben folyamatosan romlott.”, valamint, hogy „Nincs az életnek olyan területe, legyen az oktatás, az egészségügy, a honvédelem, az önkormányzatok, a kultúra, a sport, ahol ne kellene sürgősen égető gondokat orvosolni.”²⁷

A kormányprogram alapvetően gazdasági-pénzügyi gondok megoldására készült, így többek között a pénzügyi helyzet stabilizálását; új szemléletű privatizációs politikát, vállalkozásbarát, beruházásösztönző gazdaságpolitikát; a külföldi tőkét bevonó és a kelet-európai piacokat visszaszerző külgazdasági politikát mutatott be. Szó volt még a programban a korrupció visszaszorításáról, a nemzeti vagyon elherdálásának megszüntetéséről – ami a kor élénk privatizációs környezetére adott kormányzati válasz volt. A képviselői jogállás kapcsán megjelent az az igény, miszerint felül kell vizsgálni azt a lehetőséget, hogy parlamenti képviselő tagja lehet állami többségű tulajdonú vállalatok igazgatótanácsának vagy felügyelőbizottságának. Megjelent továbbá az olcsóbb kormányzás és olcsóbb állam koncepciója is, azaz az államapparátus létszámának felülvizsgálata – kiemelve, hogy nem tisztogatási szándéktól vezérelve.

²⁷ Horn Gyula felszólalása, 4. ülésnap (1994. július 14.), 6. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Végül külön hangsúlyt kapott a társadalmi megbékélés, a nemzeti összefogás, a kultúra és média kérdése – kiemelve a benyújtandó médiatörvényt –, valamint általánosságban véve a szociális és jóléti szolgáltatások fejlesztésére és az életszínvonal növelésére való törekvés. Külön kitérőt kapott a közbiztonság kérdése is – amivel később valóban jobban meg is gyűlt a kormányzat baja –, valamint az igazságszolgáltatásba vetett hit deficitje is.

A kormányprogram részleteiben több mint 20 törvénymódosítási javaslat jelenik meg, az adótörvényektől, a gáztörvényen és a vasúttörvényen át, a szociális törvényen keresztül az Alkotmánybíróságról szóló törvényig bezárólag.

Az új kormány megalakítását követően az Országgyűlés július 15-én első tárgyalási szakaszát befejezte, melyet augusztus 30-án folytatott úgy, hogy az 1994. évet december 27-i ülésnapján fejezte be, és addigra összesen ötven törvényt fogadott el (Bánki, 1995: 406).

Az új kormány éles váltást hozott politikai stílusában, de az ígért összefüggő alkotmánymódosítási csomagtervvel induló szakértői kormány helyett inkább pragmatikus irányultságú és pártpolitikai beállítottságú kormány jött létre (Ágh, 1995: 18). Habár a kezdeti kormányalakítási időszakot egyfajta professzionális gőg jellemezte, az első hónapokban számos tekintetben a mindennapos kapkodás volt megfigyelhető. Ez éles ellentétben állt azzal a kijelentéssel, hogy az új kormánynak nem kell még száz nap sem ahhoz, hogy felelősen átvegye az ügyeket.²⁸ Itt egyfajta utalás történt az Antall-kormány száznapos türelmi idejére, a kijelentés pedig mindenképpen mutatja, hogy a Horn-kormány is foglalkozott a kezdeti időszak jelentőségével, és azon belül is az első száz napéval. Ha a teljes 1994-es évet nézzük, azt mondhatjuk, hogy az az új koalíció szerepkeresésével telt el, az új intézmények bejáratásával és nem került még sor a hosszabb távú perspektívák kidolgozására. A koalíciós partnerek együttműködése többé-kevésbé sikeresnek volt mondható, de ezt gyakran elhomályosították a sajtóban vagy a nagy nyilvánosság előtt folytatott viták, valamint a látványos összecsapások. Látszott, hogy az új politikai elit még nem tanulta meg a kormányzás informális kapcsolatrendszerének használatát és a két koalíciós párt egymással gyakran a sajtó közreműködésével kommunikált.

1994 őszét az ellenzékkel folytatott két nagy összecsapás árnyékolta be. Mindkettő az önkormányzati törvénnyel volt kapcsolatos, és jelentőségüket természetesen a választások

²⁸ Horn Gyula felszólalása, 17. ülésnap (1994. szeptember 27.), 2. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

sürgető közelsége adta. Egyfelől a kisebbre zsugorodott jobboldal, mint új ellenzék igen erőteljesen támadta az új kormányt, azaz – egyes konszenzusos megoldások ellenére, mint például a parlamenti Hárszabály elfogadása – alapvetően konfrontációs, destruktív politikát választott. Az önkormányzati választásokon végül bebizonyosodott, hogy az ellenzék aggodalmai az új önkormányzati választási törvénnyel kapcsolatban alaptalanok voltak, és a választások után többet nem is emlegették ezeket (Ágh, 1995: 20) Inkább azzal magyarázható az önkormányzati törvénnyel kapcsolatos konfrontáció, hogy az ellenzék politikai ügyet és alkalmat keresett a kormánnyal szembeni ellenállásra, de nem jól választotta meg ennek a konfrontációnak a terepét. Másfelől azonban a kormányzat sem volt eléggé felkészült, valamint alapos és elővigyázatos az előterjesztésekkel. Így rengeteg időt és energiát elvesztegetett ezekkel a kis jelentőségű közjogi vitákkal, valamint merevségével lehetőséget adott az új ellenzéknek a színpadias szereplésre.

A Horn-kormány, mint új koalíciós kormány két nagy nehézséggel találta szembe magát. Az egyik a koalíciós egyeztetés, mint politikai, a másik a döntéshozatali koordináció, mint szakmai-szervezési probléma. A koalíciós egyeztetés sok nehézséggel járt a kialakult intézményes egyeztetési mechanizmus ellenére. A Koalíciós Egyeztető Tanács (KÉT) 1994 második felében mintegy húsz alkalommal ülésezett, tehát augusztus végétől gyakorlatilag minden héten, s minden aktuális témát megtárgyalt. Ettől azonban nem szűntek meg az ütközések, a miniszterelnök gyakran improvizált, a szabaddemokrata koalíciós partner pedig a nyilvánosság előtt bírálta a saját kormányát. Ez a nyilvános marakodás nagyon rossz benyomást keltett és elfedte azt a tényt, hogy az érdemi kérdésekben egyetértés volt és a lényeges problémák megoldásáról mindig megegyezés született.

A kormány és a koalíciós pártok legnagyobb hiányossága a jövőkép hiánya és a kapkodó pragmatizmus volt. Habár a koalíciós program²⁹ több ponton is hosszú távú perspektívát ígért,³⁰ a kormányzati munka során elvesztek a részletekben. A mindennapos gondok megoldásában egyre távolabbra kerültek a hosszú távú perspektívák, tehát a beígért jövőkép kidolgozása és konkretizálása, holott ez az első száz napban elengedhetetlen kellett volna,

²⁹ MSZP-SZDSZ Koalíciós megállapodás. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest. 648. o. – 729. o.

³⁰ Modernizációs programot és társadalmi-gazdasági megállapodást. (MSZP-SZDSZ Koalíciós megállapodás III. fejezet.)

hogy legyen a közlgő helyhatósági választások miatt. A kormányzati tevékenység egyik legjellegzetesebb mozzanata Horn Gyula 1994. szeptember 27-i „churchilli” (Ágh, 1995: 22) beszéde volt a parlamentben.³¹ A beszéd eklektikus stílusú volt, a közelmúlttal való szembefordulásról, és a jövőről szólt, de mindkettő tekintetében nélkülözte a markáns jegyeket, konkrétumokat. Pető Iván ezt követő parlamenti beszéde pedig jelezte a koalíciós ellentéteket is, mivel közvetve bírálta Horn expozéját és sajátos különvélemény megformálására törekedett az SZDSZ nevében.³²

Szembeötlő a változás a parlament működésében. A megváltozott működés mindenekelőtt az új parlamenti Hárszabálynak köszönhető, mivel az gyökeresen megváltoztatta az Országgyűlés működését. Gyorsabbá és egyszerűbbé tette a törvények elfogadását, ami az év végi költségvetési vitában meg is mutatkozott. Szabályozta az ellenzék helyét és legitimitását, megerősítette az összes parlamenti funkcióban, de főleg a kormányzat ellenőrzésének folyamatában, előrelépést teremtve ezzel a politikai rendszer egészének demokratizálásában. Egyéb, kisebb jelentőségű újítások is jellemezték az Országgyűlés munkáját, mint az azonnali kérdések és válaszok órájának bevezetése és a napirend előtti kérdések újraszabályozása. Az Országgyűlés munkája azonban az új szabályozások ellenére sem vált elég gyorsá, továbbra is jellemzőek maradtak a hosszú beszédek és a túl gyakori hozzászólások.

Az Országgyűlés működésében továbbra is igen komoly problémák is voltak, nem csak mennyiségileg – azaz a felhalmozódó és torlódó beígért, de még meg nem tárgyalt és el nem fogadott törvények miatt –, hanem minőségileg is. A Horn-kormány is túlzásba vitte a mennyiségi termelést³³ és vele természetesen a túlterhelést is. Az Országgyűlés június 28-i

³¹ Horn Gyula felszólalása, 17. ülésnap (1994. szeptember 27.), napirend előtti felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

³² Dr. Pető Iván felszólalása, 17. ülésnap (1994. szeptember 27.), 2. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

³³ Az Országgyűlés 1994. június 28-tól az év végéig 19 új törvényt és 31 törvénymódosítást, összesen 50 törvényt és 44 országgyűlési határozatot fogadott el. A kormány 66 törvényjavaslat benyújtását tervezte, ennek 72%-át, azaz 51 törvényjavaslatot be is nyújtott, de előterjesztett 6 olyan törvényjavaslatot is (ezek java nemzetközi egyezményrel kapcsolatos), melyet előre nem jelzett. A benyújtott 57 törvényjavaslatból 43 törvény született, a többi törvényjavaslat (egy kivételével, melyet a kormány visszavont) 1995-re maradt. E törvényjavaslatokat a kormány jogalkotási programjában jelezte vagy nem jelezve, a programjavaslatot követően nyújtotta be. A jogalkotási programjavaslat benyújtása előtt a kormány 3 törvényjavaslatot nyújtott be, melyet az Országgyűlés elfogadott. Ezekon kívül az Országgyűlés még 4 törvényjavaslatot fogadott el, melyből kettő bizottsági, kettő pedig képviselői önálló indítvány volt. Ez utóbbiak azonban lényegében kormánykezdeményezések, mivel a koalíciós pártok vezetői nyújtották be a kormányalakítás előtt.

megalakulásától az 1994-es év végéig összesen 95 döntést hozott (19 új törvény, 31 törvénymódosítás, 44 országgyűlési határozat és 1 állásfoglalás). Ez körülbelül, időarányosan, megfelel az Antall-kormány első évi termésének (135 döntés két hónappal hosszabb idő alatt). Ebből arra lehet következtetni, hogy nem sikerült a mennyiségi szemléleten túllépniük. Természetesen ez ugyanazokhoz a problémákhoz vezetett, amelyek már korábban is jellemezték az Országgyűlés működését: a kormány által benyújtott évi jogalkotási programban 52 javaslat szerepelt, de ebből csak 37-et terjesztettek be, s csak 28-at fogadtak el.

A választásokat követően összeülő új Országgyűlés működésében két szakasz figyelhető meg. Az első szakaszban a Ház a június 28-i alakuló ülést követően július 15-ig ülésezett, és a miniszterelnök megválasztásával, illetőleg a kormányalakítással fejeződött be az Országgyűlés munkája.

A második szakasz augusztus végétől december végéig tartott. Különösen feszes volt a tárgyalási rend szeptember második felében, illetve november-decemberben. Ennek oka első esetben az önkormányzati tárgyú törvényjavaslatok, a másik esetben az 1995-ös költségvetési törvényjavaslat, illetve az ahhoz kapcsolódó adótörvények tárgyalása volt (Bánki, 1995: 408).

A koalíciós megállapodás szerint még 1994-ben beterjesztésre és elfogadásra kellett volna kerülniük az alábbi törvényeknek (illetve a korábbi törvények módosításának):

- jogalkotási törvény;
- titokvédelmi törvény;
- az Alkotmánybíróságról szóló törvény;
- nemzetbiztonsági törvény;
- a miniszterek és államtitkárok politikai és jogi felelősségének szabályozásáról szóló törvény;
- a képviselői összeférhetlenségről szóló törvény;
- az államháztartási reform koncepciójáról szóló törvény;
- privatizációs törvény;
- a kormányzati intézményrendszer átalakításáról szóló törvény,

- a kárpótlás lezárásáról szóló törvény,
- a kormány és a társadalombiztosítási önkormányzatok átfogó megállapodásáról szóló törvény;
- média- és sajtótörvény.

Látszik, hogy ez a hosszú lista egyrészt túlzott elvárásokat tükröz, másrészt azonban fontos kiemelni, hogy számos még be nem terjesztett törvény esetében nem időhiányról, hanem súlyos belső koalíciós problémákról és ellentétekről volt szó. Ezek megoldása csak hosszú tárgyalások és érdekegyeztetési folyamatok eredményeként volt lehetséges. Ilyen ellentétek hátráltatták például a médiatörvény, a privatizációs törvény és a képviselői összeférhetlenségről szóló törvény előkészítését is. Ezek kapcsán a két koalíciós párt között érdemi és lényegi ellentétek merültek fel. Voltak viszont olyan törvények is, amelyek sürgős jelleggel szerepeltek a koalíciós programban, de nem kerültek 1994-ben benyújtásra és elfogadásra, mint például a miniszterek jogállásáról szóló törvény. Adós maradt továbbá az Országgyűlés 1994-ben több fontos személyi döntéssel is. Nem kerültek megválasztásra az ombudsmanok, a hiányzó alkotmánybírák, valamint a Magyar Nemzeti Bank elnöke és felügyelő-bizottsági tagjai sem.

Az 1994-es év Horn-kormányának politikai bemutatása megkívánja az önkormányzati választások ábrázolását is. Az önkormányzati választásokkal megszűnt az 1990 őszén létrejött „kettős hatalom” (Ágh, 1995: 26). Nem ismétlődött meg az 1990-es önkormányzati választás kimenetele, amikor fél év múltán a választók az önkormányzatokban büntették a parlamenti választások győzteseit. Az önkormányzati választások eredménye országosan hozzávetőlegesen megegyezett az országgyűlési választásokéval, azaz a két koalíciós párt ismételten az első két helyen végzett. Ugyanakkor viszont a koalíciós pártok teljes összefogásának hiánya mérsékeltebb sikerre vezetett, mint ahogy az közös fellépés esetén lehetett volna, és ez az egyik forrása volt a jobbközép koalíció önmagához képesti viszonylagos sikerének.

A disszertáció fő témájának aspektusából vizsgálva tehát kijelenthetjük, az első száz nap során a Horn-kormány tevékenységével képes volt a „mézeshetek-effektus” kihasználására, és szavazóbázisának megtartására. Ugyanakkor tudhatjuk, hogy maga a miniszterelnök nem volt megelégedve kormánya első száz napjának tevékenységével, mert azt közepes osztályzattal értékelte (Ferencz, 1995: 343-367).

IV.2. A Horn-kormány tevékenysége az első száz napban

Horn Gyula kormánya 1994. július 14-én alakult meg. Az első száz napot innen számítjuk tehát, így annak végső dátuma 1994. október 22. szombat, és Horn 24-én hétfőn értékeli is kormánya első száz napjának teljesítményét.

Mint ahogy már megemlítettük, az első ülésnapon már megbízták a kulturális és az igazságügyi minisztert a médiatörvény előkészítésének meggyorsításával, valamint tárgyaltak a Bős-Nagymaros Vízlépcső és a világkiállítás helyzetéről is. A Horn-kormány első „igazságtételi” intézkedése volt, hogy megbízták a belügyi tárcát a privatizációs folyamat és az állami vagyonkezelés jogszerűségét veszélyeztető visszaélések feltárásával. Ugyanis a kormányváltás előtti két hónapban felgyorsultak a privatizációs folyamatok, amit Horn Gyula miniszterelnök úgy értékelt, hogy az „közel állt az osztogatáshoz”.³⁴ Horn álláspontja az volt, hogy a személyes felelősség kérdését magánemberként érdemes felvetni, de politikusként tudomásul kell venni azt a tényt, hogy a privatizáló szervezetek a mindenkori kormányok politikáját hajtják végre. Álláspontja szerint a politikai felelősségre vonást a lakosság a májusi választásokon már megtette. Ugyancsak az „igazságtétel” jegyében felülvizsgálták az 1990-1994 között született, többnyire bizalmas és titkos minősítésű, ún. háromezres kormányhatározatok gyűjteményét.

Nemzetközi szinten is nagy visszhangot keltett, hogy az új kormány 1994. július 29-én úgy döntött: nem támogatja Budapest részvételét az 1996-os, Béccsel közösen rendezendő világkiállításon. Az indoklás szerint elmaradtak az ígért és elvárt külföldi beruházások, a magyar államnak pedig az expo 100 milliárd forintjába került volna. A kormány nem támogatta azokat a javaslatokat, amelyek szerint ezért hiteleket kellene felvenni, vagy extra adót kellene kivetni. Ezt később az Országgyűlés is szentesítette.

Az első kormányülésen körvonalazódott a szakszervezetekkel, valamint a munkaadókkal közösen előkészítendő társadalmi-gazdasági megállapodás. Többek között ennek köszönhetően a Horn-kormány intézkedéseit később sem érték heves támadások az érdekképviselők részéről. 1994 augusztusában a kormány a Magyar Nemzeti Bankkal egyetértésben 8 százalékkal leértékelte a forintot. Ez azért volt szükséges lépés, mert 1994

³⁴ Tájékoztató a kormányülésről. 1994. július 19. MTI hírchívum. <http://archiv1988-2005.mti.hu/search.faces> (2010. november 3.)

közepére a folyó fizetési mérleg hiányában további romlás következett be. Így az ország eladósodásának lefékezésére, valamint az export versenyképességének javítására való törekvés indokolta ezt az egyszeri árfolyamszint-kiigazítást.

Az első 100 napot magába foglaló három hónapban döntés született még a nyugdíjrendszerű szociális ellátások és a gyermekgondozási segély jövedelempótlékának emeléséről, továbbá a rokkantsági járadéknak, az átmeneti járadéknak, valamint a vakok rendszeres szociális segélyének az emeléséről. Az első száz nap politikailag releváns eseményeit a *1. számú melléklet* sorolja fel, itt azok tárgyalására nem kerül sor.

A Horn-kormány első száz napjának törvényalkotási folyamatát, kronologikus sorrendben a *2. számú melléklet* tartalmazza, az elfogadott törvényeket és elfogadásuk napját a *3. számú melléklet* tartalmazza, a továbbiakban a minősített többséget igénylő döntésekről lesz szó az első száz nap tekintetében.

IV.3. A Horn-kormány első száz napban kifejtett kétharmados tevékenysége

IV.3.1. Házsabály módosítása

1994. augusztus 28-i ülésén az Országgyűlés megkezdi az általános vitát a Magyar Köztársaság Országgyűlésének házsabályáról (a továbbiakban: Házsabály).³⁵ Ennek elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.³⁶ Az új Házsabály megalkotása már az 1990-1994 közötti Országgyűlés tervei között is szerepelt, sőt erre 1991-ben egy menetrend is készült. Az előző parlamenti ciklus négy éve alatt az új Házsabály előkészítő munkái lényegében sohasem szüneteltek, nyolc alkalommal házsabály-módosításra is sor került, melyek az új joganyag rendelkezései közé is bekerültek. Ugyancsak az új Házsabály részévé váltak az Ügyrendi Bizottság általános érvényű állásfoglalásai is. Végül is a négy évig tartó folyamatos és intenzív előkészítő munka, valamint a felhalmozott tapasztalat lehetővé tette azt, hogy az új Országgyűlés megalakulását követő harmadik héten – hatpárti előterjesztésként – sor került az új Házsabályt tartalmazó országgyűlési határozati javaslat benyújtására. Ezt az Országgyűlés a nyári szünetet követően, szeptemberben a 46/1994. (IX. 30.) OGY számú országgyűlési határozatként el is fogadta és október első felében (1994. október 8-án) hatályba is léptette.

Az indítványt benyújtó Dr. Bihari Mihály, a Magyar Szocialista Párt képviselőcsoportjának vezérszónoka úgy fogalmazott, hogy azért fontos az új Házsabály megalkotása, mert így a parlament most végre elindíthatja azt a gyakorlatot és szokást, ami a modern parlamentekre ma már jellemző, miszerint első feladatai között alkotja meg saját Házsabályát és hajtja végre rajta a szükséges módosításokat, kiigazításokat. A házsabálynak segítenie kell a racionális döntéshozatalt, mert csak így lehet jól törvényeket alkotni. A demokratikus parlamentek által elfogadott demokratikus házsabályok ugyanakkor értékelvű normák, politikai értékeken alapuló jogszabályok. Bihari úgy érvelt felszólalásában, hogy a megkérdőjelezhetetlenül érvényesítendő politikai értékek a következők:

- a parlament fő hatalmi jogosítványainak maradéktalan érvényesülése;
- a parlamenti szuverenitás biztosítása;

³⁵ H/28. számú határozati javaslat. 1994.07.21. A Magyar Köztársaság Országgyűlésének házsabályáról.

³⁶ 1949. évi XX. tv. 24. § (4) bekezdés.

- a képviselők immunitásának garantálása;
- a parlamenti nyilvánosság maximális kiterjesztése és érvényesítése;
- a parlamenti képviselő egyéni véleménynyilvánítási szabadságának teljes körű biztosítása és védelme;
- garanciák teremtése arra vonatkozóan, hogy a képviselő a munkájához szükséges minden fontos információhoz hozzájusson, és ezeket az információkat a parlamenten belül születő döntések meghozatala során korlátozás nélkül, meggyőződése, szakmai felkészültsége szerint alkalmazza.³⁷

A hatpárti egyeztetés után a parlamentnek benyújtott Házsabály tervezete végül is 146 szakaszból állt, ami éppen a duplája az előzőleg hatályos, 8/1989-es országgyűlési határozattal elfogadott Házsabálynak. A Házsabály-tervezet épített az Alkotmányban és más törvényekben, így többek között az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben elfogadott rendelkezésekre, valamint harmonikusan illeszkedett a magyar alkotmányos jogrendszerbe és törvények közé. Ugyanakkor alkotói támaszkodtak az elmúlt négy év országgyűléssel kapcsolatos tapasztalataira, figyelembe vették az elmúlt négy év alatt kialakult szokásokat. Ugyancsak figyelembe vették a modern parlamentek történelme során kialakult parlamenti házsabályok átvehető intézményeit és az előbb felsorolt politikai értékeket.

A Házsabály tervezete jó néhány új intézményt tartalmazott, olyanokat, amelyeket a magyar parlamentarizmus története nem ismert, érvényesítésük és alkalmazásuk elképzelhetetlen lett volna mind a tradicionális magyar parlamentek működése során, mind a rendszerváltás előtti rendszer időszakának parlamentjében.³⁸ Pontosítja az egyes tisztségviselők jog- illetve hatásköreit is.³⁹ Az Országgyűlés végül 1994. szeptember 5-én lezárta az általános vitát, majd ugyanekkor részletes vitára bocsátotta azt, amely szeptember 12-én el is kezdődött és ugyanaznap be is fejeződött. Szeptember 20-án 81 db módosító

³⁷ Bihari Mihály expozéja, 7. ülésnap (1994. augusztus 30.), 42. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

³⁸ A Házsabály tervezete új intézményként honosítja meg például a parlament bizottságaiban a bizottsági tagok helyettesítését. A helyettesítés lehetősége mellett azonban szigorú szabályokkal védi a parlamenti bizottságok autonómiáját, működőképességét és állandóságát.

³⁹ Egyértelművé és pontosabbá váltak a parlament ülését vezető elnök jogai arra az esetre vonatkozóan, hogyha a parlamenti képviselő túl hosszán vagy ismételtelen eltér a tárgytól vagy másokat sért meg. A tárgyra térés és a rendreutasítás megismétlése után a szövegvonás szankciójával élhet a Ház elnöke.

indítványról való szavazás után végszavazás kíséretében 272 igen, 18 nem és 11 tartózkodás mellett fogadta el az Országgyűlés kétharmada az új Hárszabályt.

Az új Hárszabály európai összehasonlításban is korszerűnek volt tekinthető, és létrejöttével az Országgyűlés már alapvetően jó választ adott a törvényalkotás kihívásaira. A legfontosabb változásokat a következőkben lehet felsorolni (Soltész, 2010: 105-106):

- a korábbiaknál tervezhetőbbé vált a törvényalkotás, mivel a Hárszabály kötelezte a kormányt az egy ülészakra szóló törvényalkotási program benyújtására;
- jól tagolt törvényalkotási eljárást vezetett be a bizottsági és plenáris tárgyalás váltakozó rendjére építve.⁴⁰ Meghatározta az eltérő jellegű módosító, illetve kapcsolódó módosító javaslatok benyújtásának és tárgyalásának rendjét;
- létrehozta és továbbfejlesztette a bizottságok szűrőszerepét. Bizottság dönt előzetesen a képviselői indítványok tárgysorozatba-vételéről, valamint tovább szelektálhatja a csekély támogatást kapott módosító javaslatokat;⁴¹
- a bizottsági kijelölés rendszere a törvényalkotási terhek elosztását egyenletesebbé tette a bizottságok között;
- nem csak a törvényjavaslat, hanem a módosító javaslat indokolásában is meg kell jelölni az annak elfogadása esetén várható társadalmi és a becsült gazdasági hatást;
- igyekezett minimalizálni a törvényhozási eljárás során keletkező hibákat a határidők meghatározásával, a zárószavazás öt napon túli kitolásával, továbbá a módosító javaslatokról való szavazás eredményét összesítő „egységes javaslat” elkészítésével;
- költségvetési törvény tárgyalásánál és a kivételes eljárás szabályozásában továbbfejlesztette a különleges törvényhozási eljárások rendszerét;
- hivatali kodifikációs csoport felállítását rendelte el az Alkotmányügyi Bizottság mellé, amelynek feladatát a Jogi Főosztály látja el.

⁴⁰ Általános vita, részletes vita és szükség szerint záróvita.

⁴¹ Ún. egyharmados szabály.

IV.3.2. Az önkormányzatokról szóló törvény módosítása

1994. augusztus 24-én Kuncze Gábor belügyminiszter benyújtotta a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot. Ebben az esetben is a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata volt szükséges a törvény elfogadásához.⁴² Kuncze szerint az önkormányzati rendszer négy éves működési tapasztalatai sürgős orvoslásra váró problémákat jeleztek.⁴³ Az önkormányzati választójog továbbfejlesztésének alkotmányos jelentőségű és egyben az Alkotmányt érintő legfontosabb változását jelentette, hogy valamennyi helyi önkormányzati képviselő-testület tagját, továbbá minden település polgármesterét – ide értve a fővárosi polgármestert is – közvetlenül választják.

Kuncze felszólalásában kitért rá, hogy szerinte szükségessé vált a választójogosultak körének, valamint a választójog terjedelmének az időközben elfogadott törvényekkel történő jogharmonizációja. Így az Alkotmány biztosítja minden magyar állampolgár részére a kisebbségi önkormányzati választásokon az aktív és passzív választójog gyakorlását, valamint egyértelművé válik, hogy a Magyarországon tartózkodó külföldiek közül csak a bevándoroltakat illeti meg az önkormányzati választásokon való részvétel joga.

Az alapvető jogok kategóriájába tartozó választójognak a kisebbségi önkormányzati választásokkal történő kibővítése mellett hasonló jelentőségű a demokratikus hatalomgyakorlás közvetlen módozatainak, az országos és a helyi népszavazásban való részvétel jogának az említett alanyi körre történő kiterjesztése is.

A kormányprogram szerint a képviselő-testület tagjait továbbra is négy évre választják, a testületek megbízatása az alakuló üléssel kezdődik, és az újonnan megválasztott képviselő-testület alakuló üléséig tart.

Erre tekintettel született meg a képviselő-testület mandátumára vonatkozó szabály Alkotmányban történő megjelenítésére irányuló javaslat. Ennek során azonban további kisebb jelentőségű változtatások kellettek az Alkotmány 44. §-ában foglalt rendelkezések belső összhangjának biztosítására.

⁴² 1949. évi XX. tv. 44/C. §

⁴³ Kuncze Gábor exozéja, 8. ülésnap (1994. szeptember 5.), 16. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

A benyújtott törvényjavaslat egyfordulós választási rendszert dolgozott ki, melyben a képviselőket a relatív többség elve alapján egy fordulóban választják, részvételi és eredményességi küszöb pedig nincs. Az indokolás szerint az egyfordulós rendszer a választók számára érthetőbb, további előnye, hogy költségkímélő is.

A törvényjavaslat megváltoztatta volna az ajánlási rendszert is: megszüntette volna az úgynevezett ajánlócédula rendszerét, másrészt a választópolgárok ajánlásukkal egyidejűleg több jelöltet is támogathatnának a jövőben. A jelöltajánlás ajánlóíveken vagy titkosan, ajánlólapokon történhetne.

A jelölés során emelkednek az ajánláshoz szükséges arányszámok: a kislistás és az egyéni választókerületi képviselő-testületeknél 3 százalékra, a polgármestereknél 10 ezer lakos alatti településeken 3 százalékról 5 százalékra. Azokon a településeken viszont, ahol a lakosság száma 10 és 100 ezer között van, polgármesterjelölt az lehet, aki a választópolgárok 3 százalékának ajánlását összegyűjti. A 100 ezernél több lakosú településeken a választópolgárok 2 százalékának ajánlása szükséges, míg a főpolgármester-jelöltek esetében a főváros választópolgárai 1 százalékának ajánlását kell megszerezni.

A polgármesterek és a fővárosban a főpolgármester megválasztására a közvetlenséget javasolja a törvényjavaslat. Korábban a polgármestereket a 10 ezer lakosnál kisebb lakosságú települések esetében lehetett közvetlenül választani.

A települések nagyságától függően 10 ezer lakos alatt kislistás, 10 ezer lakos felett vegyes választási rendszert vezet be a javaslat a képviselők választására. A 10 ezer alatti lakosságú települések esetében a választási rendszer tehát nem változik. A vegyes választási rendszerben viszont, a korábbtól eltérő módon csak egyéni választókerületi jelöltekre szavaznak a választópolgárok. A mandátumok másik része a keletkezett töredékszavazatok alapján kompenzációs listáról kerül kiosztásra. A kompenzációs lista vonatkozásában tehát nem történik szavazás.

Az indokolás szerint a vegyes választási rendszer az eddig alkalmazott megoldásnál kedvezőbb lehetőséget teremt a mandátumszerzésre azon jelölő szervezetek számára, amelyek jelöltjei az egyéni választókerületekben nem, vagy csak kevés mandátumot szereztek. A törvényjavaslat a 10 ezer lakos feletti településeken csökkenti a képviselők számát úgy, hogy a listáról megszerezhető mandátumok csökkennek. Ezáltal az egyéni választókerületben megválasztható képviselők és a listáról kiosztható mandátumok

megoszlása lehetőleg 60-40 százalék: a testület létszámának 60 százaléka jut be egyéni választókerületből, 40 százaléka az úgynevezett kompenzációs listáról.

A törvényjavaslat szerint a megyei közgyűlési tagokat szintén közvetlenül választják. Itt problémát jelentett a törvényalkotók számára, hogy hogyan lehet azt megoldani, hogy a kistelepülések megfelelő képviselőhöz juthassanak a megyei közgyűlésben a választások után. Azt a megoldást választották, hogy a 10 ezernél kisebb lélekszámú települések és a 10 ezernél nagyobb lélekszámú települések is külön-külön listára szavaznak, és a településszerkezetnek megfelelő arányban történik a megyei képviselő-testületben megszerezhető mandátumok arányainak a szétosztása.

A fővárosban a választópolgárok a vegyes rendszer alapján kerületi egyéni jelöltekre szavaznak. A kerületi képviselő-testület mandátumainak 40 százaléka az egyéni választókerületi töredékszavazatok alapján kerül kiosztásra. A fővárosi listás választás rendszere megegyezik az 1990. évi választási módszerrel, azonban a Fővárosi Közgyűlés tagjainak száma 25 százalékkal csökken.

A javaslat az említett érdemi változtatásokon túl az 1994. évi országgyűlési választás során alkalmazott szabályok figyelembevételével is számos eljárási, technikai módosítást is tartalmazott. Így például: a lakóhely megváltoztatása esetén – könnyítve az állampolgárok eljárási problémáit – a jegyző hivatalból intézi az igazolás kiadását és a névjegyzékbe való felvételt, illetve törlést. A javaslat garanciális szabályokat vezetett be a választójoggal nem rendelkező személyek adatainak vezetésére és kezelésére vonatkozóan. Lehetőséget adott továbbá arra is, hogy kistelepüléseken a helyi választási bizottság egyben ellássa a szavazatszámláló bizottság feladatait is. Szélesítette a választási szervek, valamint a választási munkacsoport tagjainak összeférhetlenségét is.

A kezdeti hatpárti egyeztetések később már csak öt párt részvételével zajlottak ugyanis az FKgP időközben befejezte a tárgyalásokat, mert alapjaiban nem értett egyet a reformokkal. Két kérdés volt, amiben azt lehet mondani, hogy a pártok között konszenzus alakult ki, mégpedig a közvetlen polgármester választás kiterjesztése minden településre és a megyei önkormányzatok tagjainak közvetlen választása.

Az Országgyűlés végül 1994. szeptember 21-én lezárta az általános vitát, majd szeptember 26-án részletes vitára bocsátotta azt, amely szeptember 28-án el is kezdődött és ugyanaznap be is fejeződött. Szeptember 30-án a javaslatot ismételtelen részletes vitára

bocsátották, és aznap véglegesen le is zárták, és még aznap, 162 db módosító indítványról való szavazás után végszavazás kíséretében 221 igen, 0 nem és 2 tartózkodás mellett elfogadta az országgyűlés kétharmada a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény átfogó módosítását.⁴⁴

Az önkormányzatokkal kapcsolatos törvényjavaslatok megvitatása jegyében szeptember végén fogadta el az Országgyűlés az 1994. évi LXI. törvényt a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról, az 1994. évi LXII. törvényt a helyi önkormányzati tisztviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról, a már említett 1994. évi LXIII. törvényt a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról, valamint az 1994. évi LXIV. törvényt a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról (Bánki, 1995: 410).

Az Alkotmányt módosító főbb rendelkezések a következők voltak:

Az elfogadott módosítás meghatározza a képviselő-testület, illetőleg a polgármester megbízatása lejártának időpontját, ami az új képviselő-testület alakuló üléséig, illetőleg az új polgármester megválasztásáig tart. A módosítás lehetőséget biztosít arra, hogy – meghatározott feltételek mellett – a képviselő-testület kimondja feloszlását, amely egyben a polgármester megbízatását is megszünteti.

Kibővült a választójog is a kisebbségi önkormányzati választásokon való részvétel vonatkozásában. Meghatározza a jogszabály azt is, hogy a bevándoroltként Magyarországon élőket megilleti a helyi önkormányzati képviselő- és polgármester-választásnál a választás joga, valamint a helyi népszavazásban és helyi népi kezdeményezésben a részvétel joga.

További fontos rendelkezése volt a módosításnak a polgármesterek és a fővárosi főpolgármester közvetlen választásának kimondása is.

A választójogi törvény egyik legjelentősebb változása az egyfordulós választási rendszer bevezetése volt, amelyben a relatív többség elve alapján egy fordulóban választják az önkormányzati képviselőket, és részvételi, valamint eredményességi küszöb nincs. Változott az ajánlás rendszere is, ugyanis megszűnt az ajánlócédula, így ajánlani ajánlóíven vagy

⁴⁴ 1994. évi LXIII. törvény a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról. (Magyar Közlöny: 98/1. szám 1994. szeptember 30.).

titkosan lehetett. Változást jelentett az is, hogy korábban csak egy jelölt ajánlására volt mód, a módosítást követően ez – nem ugyanazon az ajánlóíven – több jelöltre is lehetségessé vált. Az ajánlási küszöb képviselőjelölt esetében 3%, polgármesterjelölt esetében – a település lélekszámától függően fordított mértékben – 1-5%.

Az önkormányzatokkal kapcsolatos alkotmánymódosításon kívül is több esetben került sor az Alkotmány módosítására, egyrészt az állampolgári jogok országgyűlési biztosával, másrészt az alkotmánybírákkal kapcsolatban, de ezek már nem képezik a jelen disszertáció által vizsgált száz napos időintervallum tárgyát, így csak a politikai kitekintés részeként kerülnek megemlítésre.

Az 1994. évi LXXIII. törvény az Alkotmányt módosítja, az 1994. évi LXXV. törvény pedig az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény módosításáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény módosításáról és egyes rendelkezéseinek hatályba léptetéséről intézkedik. Az alkotmánymódosítás eredményeként az Alkotmány országgyűlési biztosokról szól, ami lehetőséget ad újabb biztosi intézmények létrehozására.

Az alkotmánybíráskodással kapcsolatos rendelkezéseket az Alkotmányt módosító 1994. évi LXXIV. törvény és az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt módosító 1994. évi LXXVIII. törvény tartalmazza. A módosítás eredményeként az Alkotmánybíróság teljes létszáma 15 főről 11 főre csökken, a határozatképességhez pedig legalább nyolc tag jelenléte szükséges.

V. A MÁSODIK ORBÁN-KORMÁNY

V.1 A második Orbán-kormány politikai környezete a 2010-es évben

2010-ben biztosnak tűnt, hogy a nyolc éve regnáló MSZP-SZDSZ kormányzásának vége szakad. Az, hogy a Fidesz kétharmados többséget szerezne igazából nem volt kérdéses és az, hogy egy ilyen hosszú ideje hatalmon levő kormányzati oldal katasztrofális vereséget szenved sem példa nélküli, hiszen volt példa erre Nagy-Britanniában is 1997-ben,⁴⁵ de amerikai és német példák is említhetők (Tóth-Török, 2015: 377).

Maga a kampányidőszak 79 napig tartott, hivatalosan 2010. január 22-én kezdődött, azonban a Fidesz már 2009 októberében elkezdte a választási kampányát, továbbra is a kormánnyal, illetve az MSZP-vel konfrontálódva. Ugyanakkor a konfrontáció témája megváltozott, azaz az eddigi, az előrehozott választások követelésére vonatkozó tematika eltűnt. A Fidesz kampány stratégiája alapvetően arra épült, hogy 2010 áprilisától ők kormányozzák az országot, illetve fő vetélytársnak a Jobbikot kezdték tekinteni (Uo., 2015: 378). Hiszen a Jobbik egyértelműen kihívás volt a Fidesz szavazatmaximáló törekvéseire nézve, ráadásul a Fidesz felmérte azt a kockázatot, hogy milyen nemzetközi politikai következményei lehetnek annak, ha minősített többséget igénylő döntéshozatalok során a Jobbikkal kell szövetkeznie.

A második Orbán-kormány politikai környezetének teljes megértéséhez szükséges megvizsgálni az egyes pártok kampányának üzenetét és felépítését, hiszen ebből lehet következtetni azokra a társadalmi problémákra, amelyek az akkori Magyarországot jellemezték, és amelyekre válaszokat próbáltak megfogalmazni az egyes szereplők. Ráadásul ezekből a válaszokból következtetni lehet az egyes pártok által elképzelt, betöltendő politikai szerepkörre és politikai napirendre is.

A Fidesz helyzete, üzenetei, stratégiája

A Fidesz fő üzenete az volt, hogy nem érdemes a Jobbikra szavazni, hiszen csak a Fidesz rendelkezik hiteles, a változást végigvinni képes programmal. Ez a koncepció stratégiailag

⁴⁵ 1997-es választáson a Munkáspárt, Tony Blair vezetésével a 30-as évek óta nem látott, példátlan mértékű (418 képviselői hely, szemben a konzervatívok 179-ével) győzelmet aratott, ráadásul Skóciából és Walesből a jobboldal teljesen kiszorult.

a korábbi viszony folytatását jelentette, azaz a Fidesz nem választott a Jobbikhoz való viszonyát illetően, és nem hozott döntést a Jobbik szélsőségeségének kérdésében sem.

Ez abszolút érthető is, hiszen a Fidesz, ha konfrontálódik a Jobbikkal az a saját térfelén, azaz a politikai jobboldalon történik. Ekkor a politikai jobboldalon lévő centrumszavazók, illetve a radikális szavazók csoportjának egyikéből kellett volna választani, amelynek köszönhetően az egyik bázisból biztosan veszít szavazókat. Az erősen jobbra forduló Fideszből a centrumszavazók nem feltétlenül kértek volna, ha pedig a centrum felé vált irányt és elhatárolódik a Jobbiktól, akkor a radikális szavazókról kellett volna lemondania (Tóth-Török, 2015: 379).

Így a legegyszerűbb stratégia az volt, amit a Fidesz választott, azaz, hogy nem választott a Jobbikhoz fűződő viszonyát tekintve.

Érdemes kitérni még a kampány során elszenvedett kommunikációs hibákra is a Fidesz részéről.

Alapvetően a kormányzati pozícióval együtt jár az, hogy kommunikációs szinten folyamatosan védekező pozícióban kell a politikai napirendre reagálni és nem volt ez másként az MSZP kormányzása alatt sem, hiszen különböző elszólások, döntések, korrupciós ügyek uralták a napirendet. Ugyanakkor kampányidőszakban az ellenzéki nyilatkozatok is hangosabbá válnak, így hamarabb elérnek a választókhöz a kommunikációs hibák is.

Erre tanulságos példa a Fidesz számára is, mind a 2002-es (Letenyei-Takács, 2003: 83-99), mind pedig a 2006-os kampányidőszak, amikor is a Fidesz támogatottságának trendje szinte az utolsó pillanatban változott meg (Kovács, 2006: 89-108).

Ezek a trendváltozások mind kampányidőszakban elkövetett elszólásokból fakadtak, hiszen 2002-ben a „köteles beszéd”⁴⁶ míg 2006-ban Mikola István nyilatkozatai⁴⁷ voltak

⁴⁶ 2002. március 23-án a békéscsabai Ifjúsági Ház nagytermében tartott kampányrendezvényt a Fidesz. Kövér László alelnök kb. 150 fő előtt érvelt egy magyarországi olimpia megrendezése mellett, valamint a baloldali ellenzék tevékenységéről értekezett. A 2002-es országgyűlési kampány előtt kiszivárgott a sajtónak a beszéd hanganyaga. Ennek néhány mondatára építette az MSZP ellenkampányának egy részét, melyben – mint utólag kiderült – tudatosan félremagyarázták a beszédet.

⁴⁷ 2006. március 19. Mikola István a Fidesz kongresszusán elmondott beszédében a határon túli magyarok szavazati jogának megadásáról beszélt abban a kontextusban, hogy azzal be tudják betonozni a választási győzelmüket húsz évre. Szintén 2006 márciusában, Pécsen arról beszélt, hogy a „hatalomnak korlátoznia kell az egyén parttalan szabadságvágyát”, amikor is a liberális és konzervatív világgépeket próbálta

annak iskolapéldája, hogy hogyan lehet egy eredeti kontextusában talán ártatlannak szánt, de abból kiragadott megnyilvánulást fenyegetőnek beállítani és az ellenfél által megjelenített adekvát válaszokkal abból súlyos válságot előidézni.

2010-ben a nyugdíjvita (Lakner, 2011) volt az, amely rámutatott arra, hogy a Fidesz korábbi sebezhetősége továbbra is létezik. Ugyanakkor a fentebb említett kampányokkal és – a Fidesz számára – az akkori választási vereséggel szemben most ennek nem volt realitása, de megmutatta, hogy a Fidesz is képes veszíteni a szavazótáborából (Tóth-Török, 2015: 382).

Január végére nagyjából sikeresen elcsitult a vita, ugyanakkor a Fidesz azt a tanulságot vonta le ebből, hogy a kampányban nem szabad esélyt adni arra, hogy a leendő kormányzásra vonatkozó elképzeléseikről bármiféle számonkérhető, vagy számszerűsíthető információ napvilágra kerüljön (Kéri-Petsching, 2011).

A kampány során ezt a kampánystratégiai szándékot végül valamennyi politikai erő maradéktalanul érvényesítette.

Az MDF és az LMP helyzete, üzenetei, stratégiája

A 2009-es Európai Parlamenti választásokat követően az MDF és az LMP hasonló helyzetben volt, hiszen mindkét párt rendelkezett szavazói tartalékokkal, ugyanakkor mindkét pártnak komoly problémái is voltak.

Az MDF esetén a belső viták, az ügyészségi vizsgálat, valamint az, hogy az MDF nem tudott az újdonság és a változás ígéretével kampányolni, hiszen az MDF nem egy új párt volt, hanem egy múlttal és kormányzati tapasztalattal rendelkező szervezet, melynek tagságában olyan politikusok is helyet foglaltak, akiknek meggyőződése volt, hogy a párt egy konzervatív jobboldali formáció.

Ugyanakkor a versenytársainak számító LMP és Jobbik új pártként tudott megjelenni a szavazók előtt, ezzel új alternatívát tudott nyújtani nekik. Így az addigi politikai elitből kiábrándult szavazókat ezek a pártok könnyebben elérték.

összehasonlítani. A használt megfogalmazásai, szófordulatai nem voltak megfelelőek egy kiélezett kampány alatt, így az öt miniszterelnök-helyettesnek jelölő Orbán Viktor is úgy nyilatkozott, reméli, hogy „Mikola úr is egyre pontosabban fog fogalmazni”.

Az LMP-nek viszont pont az volt a hátránya, hogy alacsony volt az ismertsége és a támogatottsága, valamint a professzionalizmus is hiányzott a helyi alapszervezeti hálózatából.

Az MDF 2009 őszén kinyilvánította, hogy a Fidesszel hajlandó koalícióra lépni. E mögött az állt, amit már fentebb is említettünk – azaz, hogy a vezető politikusok egy részének az volt a meggyőződése, hogy az MDF egy konzervatív jobboldali párt és így az MDF egy mérsékelt jobboldali pártként alternatív koalíciós partnere lehet a Fidesznek a Jobbikkal szemben.

Ebből az látszik, hogy az MDF hosszútávon egy konzervatív jobboldali pártként képzelte el önmagát, és úgy gondolták, hogy a szélsőségektől ódzkodó jobboldali szavazó tulajdonképpen a Fidesz helyett az MDF-et fogja majd támogatni.

Ez a stratégia ugyanakkor téves volt, hiszen a választók a kormány és a kormányellenes erők között döntöttek 2010-ben, és az MDF-nek nem sikerült a kormányellenes erők között megfelelő alternatívaként megjelennie (Tóth-Török, 2015: 380). Vélhetően jobb eredményt érhetett volna el azzal, ha elfogadta volna a Fidesz retorikáját a saját győzelmére vonatkozóan és a várhatóan hatalomra kerülő Fidesz-kormány alternatívájaként definiálta önmagát. Ehelyett, mint egy ellenzéki alternatíva jelentkezett be a választási kampányba, azaz a regnáló kormány alternatívájaként aposztrofálta önmagát.

Az MSZP helyzete, üzenetei, stratégiája

Ha az MSZP politikai helyzetét vizsgáljuk, akkor a Fideszhez képesti javulása a 2010-es kampány első – tulajdonképpen szakpolitikainak is nevezhető – vitájának köszönhető, mely a nyugdíjasokról szólt (Uo., 2015: 381).

Ez a vita természetesen leginkább arról szólt, hogy melyik nagy párt tud népszerűbb ígéreteket megfogalmazni a nyugdíjasok felé. A vita kimenetelét tekintve az MSZP kevésbé kedvezőtlen megítélését hozta (Élő, 2011), hiszen az egész folyamat egy Fideszes elszólásból indult.⁴⁸ Az a toposz, mely szerint az MSZP a nyugdíjasoknak kedvezőbben politizál, míg a Fidesz nem, továbbra is tartotta magát, hiszen ha visszatekintünk, akkor az

⁴⁸ A nyugdíjról szóló vita az után robbant ki, hogy Varga Mihály, a Fidesz gazdaságpolitikus a Figyelő c. hetilap évnvítő számában arról beszélt, hogy a Fidesz kormányalakítása esetén felelevenítené azt a virtuális tőkésítési nyugdíjmodellt, amelyre az ezredfordulón tett már elvi kísérletet. Varga szerint ez adná az induló nyugdíj összegét, rendszerszinten pedig az éves nyugdíj-kifizetések megegyeznének a járulékbefizetésekkel.

1998 és 2002 között kormányon levő Fidesz olyan szakpolitikai javaslatokat valósított meg, amelyek a nyugdíjasokat relatív értelemben véve rosszul érintették, míg az MSZP-re ennek az ellenkezője volt jellemző (Török, 2011: 155).

Ezekre tekintettel az MSZP kormányzati időszaka alatt elszenvedett általános érvényű népszerűtlensége a nyugdíjas témát illetően kevésbé állt fenn, azaz az MSZP hitelessége ezen a területen megmaradt.

Sok szocialista szavazó számára a nyugdíj vita egyfajta identitás téma is lehetett (Tóth-Török, 2015: 381), míg az MSZP fő stratégiája az volt, hogy ezzel a tematikával a baloldali passzív szavazókat mobilizálják – akik egyébként sem szavaznának önszántukból a Fideszre.

Így a szocialisták jó ütemérzékkel megfogalmazott üzenete – amely abból állt, hogy a Fidesz nyugdíjasok ellen van – a nyugdíjas baloldali passzív szavazók körében alkalmas lehetett a mozgósításra.

Miközben a politikai pluralizmus esélye a baloldali-liberális térfélen továbbra is adott volt (Fricz, 2011), a nyugdíjvita azt is megmutatta, hogy a nagy nyilvánosságban és a kiemelt vitákban továbbra is csak két szereplő, a Fidesz és az MSZP volt jelen. A média továbbra is hajlamos volt kétszereplős versenyként értelmezni a 2010-es választásokat, hiszen a legtöbb kérdést „Fidesz vagy MSZP” kontextusban tálalta – függetlenül attól, hogy az MSZP támogatottsága már közelebb állt a Jobbikhoz, mint a Fideszhez.

Ebbe a kétszereplős csatába a kis pártoknak attól függetlenül sem volt nagyobb esélyük bekapcsolódni, hogy támogatottságuk az MSZP-hez képest sokkal közelebb volt, mint négy, vagy nyolc évvel azelőtt. Ugyanakkor ha megvizsgáljuk, a vita valóban kétszereplős volt, hiszen az MDF és az LMP nem igazán tudott megszólalni abban – az LMP erre kísérletet sem tett, míg az MDF viselkedését pedig érdemes bővebben megvizsgálni.

Az SZDSZ és az MDF helyzete, üzenetei, stratégiája

2010 elején az SZDSZ és az MDF választási együttműködési megállapodást kötött melynek értelmében a fővárosi választókerületek egy részében és néhány megyében a szabaddemokrata politikusok az MDF színeiben indultak, valamint az MDF országos listájának 6. és 7. helyén is SZDSZ-es politikusok álltak.

Azt, hogy az SZDSZ választástechnikai szempontból beolvadt az MDF-be, sokkal inkább lehet szervezetszociológiai, mintsem politikai okokkal magyarázni (Löffler, 2011), azaz nem arról volt szó, hogy a két párt azt gondolta volna, hogy megállapodásuk a

szavazatszerző képességüket bővíti. A politikai elemzők, de még az SZDSZ vezetésének többsége is pontosan tudta, hogy a párt önállóan nem tud a parlamentbe kerülni 2010-ben, ugyanakkor nem tehetette azt meg, hogy nem indul el a választáson.

Tehát nem a politikai racionalitás követelte ki, hogy az SZDSZ induljon, hanem a vezetés volt olyan helyzetben, hogy meg kellett próbálnia a parlamentbe való bejutást (Tóth-Török, 2015: 383).

Ha az SZDSZ részéről az együttműködés oka tehát a túlélés volt, akkor az MDF helyzete sokkal érdekesebb, mivel sok szempontból ellentétes volt az SZDSZ-szel, hiszen az MDF az utóbbi években klasszikus média párttá vált, viszonylag professzionális politikai irányt követett és kizárólag aszerint változtatta mondanivalóját, hogy egyrészt a választói mit szeretnének hallani, másrészt pedig, hogy mi felel meg a média igényeinek (Uo., 2015: 384).

Ugyanakkor a probléma ott adódott, hogy egy meglévő komoly múlttal rendelkező párt próbálta a változást elérni és nem pedig egy előre meghatározott koncepcióhoz lehetett a pártot hozzá igazítani, azaz túl nagy volt a múltja a pártnak ahhoz, hogy egyik napról a másikra ilyen mértékű változást lehessen elérni benne. Úgy tűnt azonban, hogy részben az ellenzéki szerepe, részben relatíve kis relevanciája okán még a legkomolyabb belső konfliktusok sem okoztak olyan problémákat, melyek eljutottak volna a választókig. Persze az is igaz, hogy ügyészégi és lehallgatási ügyek sem jelentkeztek más pártok belügyei kapcsán.

Ezektől függetlenül az MDF problémája inkább a választási üzeneteknek a szavazókhoz való eljuttatása volt (Uo., 2015: 385). A magyar választási rendszer igen sok nehézséget állított a párt elé, amelyből az egyik az volt, hogy 176 olyan jelöltet kellett találni, akik annak ellenére vállalták a politikai küzdelemben való részvételt, hogy parlamenti hellyel a párt nem kecsegtethette őket. A másik az ajánlószevények gyűjtése, hiszen matematikailag 132.000, de inkább 150.000 ajánlócédulát kellett összegyűjteni ahhoz, hogy a választáson a bejutás esélyével indulhassanak. Mindezek figyelembevételével az MDF részéről az SZDSZ-szel történő megállapodás mindenképpen racionálisnak ítélnélhető, ugyanis az MDF-en belül a szervezetből hatalmi eszközökkel eltávolítottaknak – akik mindezen lépésekkel nem értettek egyet – köszönhetően a párt szervezetileg összeomlott, miközben az SZDSZ szervezetileg pedig jobb állapotban volt, és az ajánlószevények sikeres gyűjtéséhez pedig erre volt szükség (Uo., 2015: 386).

A Jobbik helyzete, üzenetei, stratégiája

A Jobbik 2010-es parlamenti választásokon való szereplésének vizsgálata során érdemes kitérni a Jobbik és az MSZP támogatottságának változásaira is. Az MSZP támogatottságának korábban két forrása volt a szakirodalom szerint is (Tóth-Török, 2015: 387), mégpedig az egyik a hagyományos munkás tábor, azaz az ország jellemzően rosszabb helyzetben lévő ipari régióiban lakó középkorú választói csoport, míg a másik tábor a városi középosztály és értelmiség volt, akik jellemzően Budapesten és a nagyobb városokban élnek, iskolázottabbak és lényegesen idősebbek is. Az MSZP eddigi kommunikációja leginkább ez utóbbi csoport felé volt jellemző, míg a hagyományos munkás tábort adekvát támogatói bázisnak tekintette a párt. Meg is tehetette ezt eddig, hiszen a Fidesz szociális intézkedéseivel kifejezetten ez ellen a réteg ellen politizált, kommunikációja idegen volt ebben a közegben.

A szocialistáknak azzal kellett szembenézniük, hogy a Jobbik felemelkedésének következtében a munkás jellegű politikai táboruk egy része eltűnt. Természetesen a területi adatokból levont következtetéseket mindig óvatosan kell kezelni, de az tagadhatatlan, hogy a szociális és demográfiai helyzet tekintetében leginkább az országos átlag alatt álló régiókban erősödött meg a Jobbik, melyet korábban a szocialisták domináltak. Az MSZP nem tudott hitelesen olyan üzeneteket megfogalmazni melyek segítségével fel tudta volna venni a harcot a Jobbikkal.

A hagyományos baloldali társadalompolitikai üzeneteket ugyanis a Jobbik rendpárti retorikával használta és nem kombinálta hagyományos konzervatív retorikával, mert az elidegenítően hatott volna, így a különböző konzervatív világnézeti értékek – vagy például a vallás is – alig jelentek meg a Jobbik programjában. A legnagyobb nóvum viszont az volt, hogy a Fideszhez képest a Jobbik kommunikációja kevésbé volt antikommunista, azaz elsősorban a regnáló szocialista vezetés ellenzését jelenítette meg és nem másolta a Fidesz retorikáját, amely az elmúlt rendszer elítélését kommunikálta. Ennek köszönhetően az MSZMP-hez köthető elemek számára a Fidesz sosem jelentett alternatívát, míg a Jobbik üzenetei elsősorban rendpárti, másodsorban szociális színezetet kaptak (Uo., 2015: 388) és jól illeszkedett mindenhez a Jobbik orosz barátsága is (Róna, 2014: 37.).

A fentiekhez hozzáadódott még a Jobbik cigányellenes retorikája is, amellyel a Fidesz és az MSZP szintén nem tudott versenyre kelni, hiszen a megelőző húsz év alatt a két nagy párt között nem történt érdemi vita a cigányság helyzetével kapcsolatban. E kérdéskör

kapcsán a Jobbik számíthatott a hagyományos ideológiai értelemben vett szélsőjobboldali szavazókra is.

Az alábbi táblázat a Derex-index⁴⁹ alakulását mutatja be Magyarországon 2002 és 2010 között. Az index egy a szélsőjobboldali eszmék iránti keresletet mérő százalékos mérőszám, amely azon válaszadók arányát mutatja meg, akik egy adott társadalomban – attitűdjeik és értékeik mintázatát tekintve – fogékonyak lehetnek a tekintélyelvű, ultranacionalista, rendszerellenes ideológiákra és az ezekből levezethető politikai cselekvésekre.

1. táblázat. Derex-index alakulása Magyarországon: „attitűd-szélsőségesek” aránya

	2002. okt-nov	2005. ápr-máj	2006. jún-júl	2008. febr-ápr	2010. okt-dec
előítéletesség, bevándorlás- ellenesség	38	46	54	52	48
félelem, bizalmatlanság, pesszimizmus	19	18	21	27	19
intézmények iránti bizalom	12	22	32	46	20
jobboldali értékorientáció	28	30	29	27	32

forrás: Political Capital 2012, European Social Survey adatfelvételei,

https://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/fes_derex_20120229.pdf (2019.07.20.).

A fenti táblázatban az előítéletesség a bevándorlás-ellenességet – tehát nem kifejezetten a romákat –, valamint a homofóbiát mérte, míg a rendszerellenesség az intézmények és demokrácia iránti bizalmat, a kormánnyal és a demokrácia működésével kapcsolatos elégedetlenséget mérte.

A jobboldali értékorientáció a jobboldali önelhelyezésre, a vallásosságra, a szabály- és normakövetésre vonatkozó adatokat jelenti, míg a félelem, bizalmatlanság, pesszimizmus a saját háztartásának és az országnak a gazdasági helyzetére, közbiztonsággal kapcsolatos

⁴⁹ Demand for Right-Wing Extremism Index, DEREX

félelemre, gyanakvásra másokkal szemben, valamint általánosságban véve az étellel való elégedettséget mérte.

A fentiekből az látszik, hogy jelentősen (27-ről 19 százalékra) csökkent az erős félelemmel és pesszimizmussal jellemezhető válaszadók, és minimálisan (52-ről 48 százalékra) mérséklődött az előítéletesek aránya 2008 és 2010 között. A jobboldali értékorientáció viszont a megelőző évek enyhe csökkenése után ismét emelkedett (27-ről 32 százalékra) és a vizsgált időszakból 2010-re lett a legmagasabb. Ez azt mutatja, hogy a pártpolitikai jobbrtolódást az értékek terén is egyfajta „jobbra rendeződés” követte.

A következő táblázat azt mutatja be, hogy 2010-ben a parlamenti képviselők és a saját szavazótáboruk véleménye között milyen különbség volt a közbiztonság-cigányság kérdéskörben, azaz az 1-7 közötti skálán – amelyen a 7 a radikális álláspontot jelenti – mennyiben tért el az adott párt képviselőinek és választóinak véleménye.

2. táblázat. A pártok parlamenti képviselőinek és szavazóinak rendpárti és cigánysággal kapcsolatos attitűdjei (átlagpontok)

	Fidesz		MSZP		Jobbik		LMP	
	Frak- ció	Szava- zók	Frak- ció	Szava- zók	Frak- ció	Szava- zók	Frak- ció	Szava- zók
Cigányellenesség	3,8	5,0	2,4	5,1	5,7	5,8	1,6	4,0
Rendpártiság	4,4	4,4	2,6	4,5	5,6	5,2	1,6	3,5

Forrás: A Magyar Választáskutatási Program 2010-es választás előtti közvélemény-kutatása (N=1500, Medián=750, Ipsos=750), és 2010-es elitkutatása (Bíró Nagy, 2011)

A közvélemény-kutatás a rendpártiságra vonatkozóan a következő egyetértő kérdést tette fel: „Egyet ért-e azzal, hogy a bűnelkövetőknek is vannak jogaik, a rendőrségnek minden körülmények között tiszteletben kell tartani az őrizetbe vett személyek jogait és emberi méltóságát?” (1= teljesen egyetért, 7= egyáltalán nem ért egyet).

A cigányellenességre vonatkozó kérdés: „Egyet ért-e azzal, hogy a cigányokat annyi hátrányos megkülönböztetés éri, hogy a kormánynak jobban kellene őket támogatnia, mint másokat?” (1= teljesen egyetért, 7= egyáltalán nem ért egyet).

Míg az adatok alapján elmondhatjuk, hogy a pártok képviselői tudatában voltak annak, hogy a kérdéskör kapcsán mi az elvárható és kommunikálható az adott párt képviselőjeként, addig a választók már nem őszintébben határozták meg álláspontjukat és az LMP választóitól eltekintve egységesen a cigányellenes, rendpárti álláspontra helyezkedtek.

A legjelentősebb különbség ugyanakkor az MSZP politikai irányvonala és a szavazói között tátongott a kérdéskör kapcsán.

A kétharmados győzelem kérdése

A 2010-es választások kapcsán a Fidesz kétharmados győzelme szinte biztosnak tűnt, nagyjából 55 százalékosra mért országos támogatottság mellett meg volt erre az esély. Azonban keresztülhúzhatta volna a számításokat az, ha a nagyszámú rejtőzködő szavazó az utolsó pillanatban mégis elment volna voksolni, vagy ha a magukat Fidesz-szavazóknak gondolók a választás „lefutott jellege” miatt az utolsó pillanatban nem a Fideszt választják (Enyedi-Benoit, 2011: 20).

A rejtőzködő szavazók tekintetében a Fidesz támogatásának nem volt igazi kockázata – nem volt kellemetlenség, ami miatt a felmérések során a potenciális szavazó titkolta volna, szemben az MSZP vagy a Jobbik támogatásával – így valószínűsíthető, hogy a Fidesznek volt a legkevesebb rejtőzködő szavazója, ezért az első felvetés tulajdonképpen veszélytelen volt a Fideszre nézve.

A második felvetés, viszont annál érdekesebb kérdés, mivel a biztos győzelemben való hitnek köszönhetően előfordulhatott volna, hogy az elsődlegesen Fidesz-szavazók a másodlagos pártpreferenciájukra voksolnak, hiszen győzelem „így is - úgy is biztos” (Nick, 2011: 43-56). Ezt megelőzendő megfigyelhető volt, hogy a Fidesz erősen próbálta kommunikálni a „Csak a Fidesz” szlogent.

V.2. A második Orbán-kormány tevékenysége az első száz napban

A Fidesz már a második ülésnapon alkotmánymódosítást kezdeményezett, amely során önálló indítványként Navracsics Tibor (Fidesz), Dr. Répássy Róbert (Fidesz), Dr. Rétvári Bence (KDNP) benyújtott egy javaslatot. Ez nem meglepő, hiszen már a kormányzás elején leszögezte Orbán Viktor, hogy az áprilisi választáson a Fidesz és a KDNP kétharmados többségével létrejött úgynevezett „nemzeti egység” számos olyan változtatásra lehetőséget ad, amelyre nem volt példa a rendszerváltás óta.

A kormányprogramban, illetve a Fidesz és a KDNP kampányában a konkrét ígéretek egyike volt a közbiztonság javítása is, így bevezették a három csapás programját⁵⁰, a fiatalok bűnelkövetők elzárását⁵¹ és a kisebb súlyú bűncselekmények büntetésének szigorítását⁵² is. A kormányprogram a „Nemzeti Együttműködés Programja” címet viselve került az Országgyűlés elé és május 25-én meg is kezdődött a vitája. A 85 oldalas dokumentum 5 cselekvési fejezetet tartalmazott, amelyekben a gazdaság és a közbiztonság helyreállítását, az egészségügy megmentését, a szociális biztonság megteremtését és a demokratikus normák helyreállítását tűzték ki célul.⁵³

A „Nemzeti ügyek” című fejezet egy különálló részként jelenik meg a dokumentumban, amely tulajdonképpen az új kormány nemzeti identitáson és büszkeségen alapuló külpolitikai irányvonalát határozza meg. A gazdaság helyreállítása kapcsán 1 millió új munkahely megteremtése a program szerinti cél, valamint a munka alapú társadalmi modell.

⁵⁰ A Fidesz három csapás programja egy új fogalmat vezet be a büntető törvénykönyvbe: az erőszakos visszaeső fogalmát. Azokat nevezik így, akik háromszor követnek el szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekményt. A program lényege az, hogy a harmadik alkalommal ezeknél az embereknél kétszeresére emelkedjen a kiszabható büntetési tétel felső határa, és ha az így megemelt felső határ átlépné a húsz évet, vagy az adott bűncselekményért életfogytig tartó szabadságvesztéses büntetést is ki lehet szabni, a büntetés automatikusan életfogytiglan legyen.

⁵¹ A fiatalok, azaz a 14-18 évesek körében is alkalmazható büntetés az elzárás.

⁵² Megszigorította többek között a leggyakoribb vagyon elleni szabálysértések büntetését. A július 22-én a Fidesz és a KDNP 262 képviselőjének igen szavazatával elfogadott módosítás életbe lépése óta akár 150 ezer forintos pénzbüntetést, vagy elzárást is kaphat az is, aki húszezer forintnál kisebb értékű dolgot lop el, vagy ekkora összeget meg nem haladó sikkasztást, orgazdaságot, csalást vagy szándékos rongálást követ el. Az elzárással is sújtható szabálysértéseknél az elkövetőt - feltéve, hogy tetten érték - őrizetbe vehetik, és gyorsított bírósági eljárást folytatnak le ellene. Az elzárás egytől hatvan napig tarthat, ha viszont az elkövetőt ugyanabban az eljárásban több elzárással sújtható szabálysértés miatt is felelősségre vonják, akkor az elzárás maximális időtartama 90 nap. Fiatalkorúakat viszont egytől legfeljebb harminc napig lehet elzárni, ha több szabálysértést követnek el, akkor esetükben 45 nap a maximum.

⁵³ H/47. számú határozati javaslat. 2010.05.22. A Nemzeti Együttműködés Programja.

Ezek eredményeként a közmunka programja is megjelenik a dokumentumban. A vállalkozások és a munkavállalók támogatása is célként jelenik meg és megjelenik ehhez kötötten a bürokráciacsökkentés is. Az építőipar, a mezőgazdaság és a turizmus ágazata külön figyelmet kap a programban.

A közbiztonság kapcsán a rendőrségbe vetett bizalom helyreállítása, a rendőrség megfelelő felszerelése és díjazása került bele a programba, valamint a bírósági gyakorlat gyorsítására vonatkozó kívánalmak is. Az egészségügy kapcsán a „szokásos” finanszírozási és ellátásfejlesztési kérdéseken túl megjelenik a gyógyszergazdálkodás fogalma, ami a gyógyszerellátás biztonságával, a patikaalapítás liberalizációjával foglalkozik. Illetve szintén új elemként jelenik meg az „emberi erőforrás” elem is, amely azzal foglalkozik, hogy el kell érni, hogy a külföldre távozó orvosok és szakdolgozók hazatérjenek, a külföldre készülőök pedig itthon maradjanak.

A szociális biztonsággal foglalkozó szakasz az ellátórendszerben működők helyzetének javításán túl a családok erősítésével, a gyermekvállalás támogatásával is foglalkozik. Szintén megjelenik az otthonteremtés, lakhatás támogatása és a cigányság körülményeinek javítása, társadalmi beilleszkedésének elősegítése is.

Végül a demokratikus normákkal foglalkozó rész, a demokráciába, a jogállamba és az alkotmányosságba vetett bizalommal foglalkozik, de inkább az előző kormányzattal foglalkozó politikai jellegű és nem szakpolitikai okfejtés.

Érdekessége a teljes dokumentumnak, hogy minden egyes fejezetben határozott utalás történik az „elmúlt nyolc év” kormányzására és annak negatív eredményeire, vagy eredménytelenségére, így megfogalmazva, jól láthatóan körülírva azt az állapotot, amelyhez képest az új kormány ezzel a programmal el kíván térni.

Összefoglalva a kormány első száz napos tevékenységét elmondható, hogy a kormánypártok több fontos, a kormányt és a törvényhozást is ellenőrző intézmény⁵⁴ élére a kormánypártokhoz köthető embereket neveztek ki, és száz nap alatt közel száz állami intézmény és vállalat vezetőjét cserélték le.

⁵⁴ Pl.: az Állami Számvevőszék, a Gazdasági Versenyhivatal, médiahatóság.

Néhány intézkedés a teljesség igénye nélkül:

Átalakították a kormányzati rendszert, így a korábbi 13 helyett 8 minisztériumot hoztak létre, visszaállították a korábban megszüntetett közigazgatási és a helyettes államtitkári tisztségeket és bevezették a miniszterelnök-helyettesi intézményt. Csökkentették az országgyűlési képviselők számát is, így a következő választások után már csak 200 országgyűlési képviselő ül majd a parlamentben. Csökkentették az önkormányzati képviselők számát is, valamint megváltoztatták az önkormányzati választás szabályait is. Kétmillió forintban maximalizálták az állami vezetők havi fizetését, átalakították az alkotmánybírák megválasztásának szabályait, így a kormányoldal maga jelölheti és választhatja meg az Alkotmánybíróság tagjait. Schmitt Pált választották meg köztársasági elnöknek, az Állami Számvevőszék élére pedig a Fidesz képviselőjét, Domokos Lászlót választották meg. Átalakították a közmédia irányítását és a médiafelügyelet rendszerét új hatóság létrehozásával, amelynek élére a Fidesz médiapolitikusát, Szalai Annamáriát nevezte ki a miniszterelnök kilenc évre. Leváltották többek között az APEH, az PSZÁF, a MÁV, a Magyar Posta, a rendőrség és a honvédség vezetőit is.

A fentebb bemutatott kormányprogramhoz kapcsolódva pedig az alábbi fontosabb intézkedések születtek.

Közbiztonság terén:

A Büntető Törvénykönyv módosításával bevezették a három csapást, szigorították a tanárokat bántalmazók büntetését, és mint ahogy már említettük fiatalokra is ki lehet szabni elzárást. Elzárást vagy akár 150 ezer forintos pénzbüntetést is kaphat, aki húszezer forintnál kisebb értékű dolgot lop el, vagy ekkora összeget meg nem haladó sikkasztást, orgazdaságot, csalást vagy szándékos rongálást követ el. Megalakult és elkezdte működését a 2006-os őszi zavargások idején történeteket kivizsgáló bizottság és kártérítést fizettek a 2006-os tűzijáték sérültjeinek és az áldozatok családjának. Elszámoltatási kormánybiztost neveztek ki, akinek az a feladata, hogy áttekintse az elmúlt ciklusok problémáinak tűnő kormányzati döntéseit.

Fontosabb gazdaságpolitikai döntések:

Többek között a hiánycél tartása érdekében a kormány 29 pontos akciócsomagot jelentett be, ebben az adócsökkentési tervek mellett szerepelt a devizahitelezés visszaszorítása, a bankok megadóztatása és az állami költségek lefaragása. Így tehát

bevezették a bankadót, ugyanakkor csökkentették a társasági adót, eltöröltek hét kisadót és több járulékot. Elindult az Új Széchenyi-terv⁵⁵, amely a kis- és középvállalkozások, valamint néhány kiemelt terület támogatását ígéri, elsősorban Európai Uniós források felhasználásával. Felfüggesztették a devizahitelezést, kilakoltatási moratóriumot rendeltek el, és befagyasztották a közüzemi díjakat.

Az első száz napban a kormány egy sor szimbolikus jelentőségű intézkedést is foganatosított. Az első döntései között határozott a Fidesz és a KDNP arról, hogy megkönnyíti a határon túli magyaroknak, hogy egyszerűbben szerezhessenek magyar állampolgárságot. Schmitt Pál Fideszes házelnök⁵⁶ kezdeményezésére a trianoni békeszerződés 90. évfordulójának napján a parlament trianoni emléknapot tartott, erről előzőleg Fideszes javaslatra külön törvényt is hozott az Országgyűlés. Mind a két kezdeményezés miatt diplomáciai vita alakult ki Magyarország és Szlovákia között.

A kormány határozatot hozott arról, hogy a közintézményekben ki kell függeszteni a „Nemzeti Együttműködésről” szóló politikai nyilatkozatot.⁵⁷ A „Legyen béke, szabadság és egyetértés” mottóval kezdődő dokumentumot június 14-én fogadta el az Országgyűlés a Fidesz és a KDNP támogatásával, és azt foglalja össze, hogyan értelmezte a miniszterelnök az áprilisi választások eredményét. A nyilatkozatban szerepel, hogy a választásokon új társadalmi szerződés született, amellyel a magyarok egy új rendszer, a nemzeti együttműködés rendszerének megalapításáról döntöttek.

Alkotmánymódosítások is történtek az első száz napban, az első alkotmánymódosítás már májusban megszületett, az alaptörvénybe foglalták a miniszterelnök-helyettesi posztot, amire kétségtelenül szükség volt az új kormányzati struktúra kialakításában. Döntöttek arról is, hogy „az országgyűlési képviselők száma legfeljebb kettőszáz” lehet. Ez utóbbi kapcsán a viszonylagos sietségre csak egyetlen magyarázat adódik mégpedig, hogy az új hatalom

⁵⁵ 2011. január 15-én indul útjára az Új Széchenyi Terv, amely hét fejlesztési területre koncentrál. A kormányzat szándéka szerint teljes egészében uniós forrásokból finanszíroznák a programot, amelynek elsődleges célja a kis- és középvállalkozások (kkv) forráshoz juttatása. A terv szerint Magyarországon négy ágazati kitörési pont van: az egészségipar, a zöld gazdaság, a háttéripárokat és a Kárpát-medencei gazdasági térséget egyaránt jelentő hálózati gazdaság és a tudásgazdaság. Ezen felül van három „átfogó kitörési pont” is, ezek az otthonteremtés, a munka és teljesítményközpontú gazdaság kiépítése, illetve a tranzitgazdaság.

⁵⁶ Ekkor még házelnöki tisztséget töltött be.

⁵⁷ „Az országgyűlés kinyilvánítja, hogy az áprilisi választásokon új társadalmi szerződés született, amellyel a magyarok egy új rendszer, a Nemzeti Együttműködés Rendszerének megalapításáról döntöttek” - fogalmaz a nyilatkozat.

azonnal deklarálni akarta, hogy beváltja a képviselők számának csökkentésére tett korábbi ígéretét. Az Alkotmány újabb módosításával tették lehetővé, hogy alpolgármestert ne csak a helyi képviselők közül válasszanak, hanem „kívülről” is hozhassanak. Az ezt követő előterjesztéssel pedig az alkotmánybírák jelölésének korábbi rendjét alakította át a kormányoldal. Később átszabták az Alkotmánynak a sajtóra vonatkozó rendelkezéseit is. Így átalakult a közmédia felügyeletének rendje, és alkotmányos kötelezettséggé vált, hogy a közrádió, és a köztvé működik közre a nemzeti önazonosság és az európai identitás, a magyar, valamint a kisebbségi nyelvek és kultúra ápolásában, gazdagításában, a nemzeti összetartozás megerősítésében, illetőleg a nemzeti, etnikai, családi, vallási közösségek igényeinek kielégítésében. Egyértelműen az elszámoltatást szolgálta az az alkotmánymódosítás, amely lehetővé teszi, hogy a „jó erkölcsbe ütköző” végkielégítéseket visszamenőleg különadóval sújtsák.

Az Orbán-kormány első száz napjának törvényalkotási folyamatát képező 55 darab új törvényt és törvénymódosítást bemutató *3. számú táblázat* a *4. mellékletben* található. A továbbiakban csak az Orbán-kormány az elfogadásukhoz minősített többséget igénylő törvényalkotásáról lesz szó.

V.3. A második Orbán-kormány első száz napban kifejtett kétharmados tevékenysége

Az első száz napban a kormányalakítással szükségszerűen összefüggő közjogi tárgyú minősített többséget igénylő törvényjavaslatokat, a disszertáció csak érintőlegesen tárgyalja, ezért ebben a szakaszban röviden említésre kerül a Magyar Köztársaság Minisztériumainak felsorolásáról szóló törvény módosítása is.

V.3.1. A Magyar Köztársaság Minisztériumainak felsorolásáról

A második ülésnapon terjesztik elő a Magyar Köztársaság Minisztériumainak felsorolásáról szóló törvényjavaslatot, és a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényjavaslatot. Mivel döntéshozatala során el akartak térni a Hárszabálytól úgy, hogy a módosító javaslatokról történő szavazásra és – módosító javaslatok elfogadása esetén is – a zárószavazásra még ugyanazon a napon kerüljön sor, így ehhez az eltéréshez a jelen lévő országgyűlési képviselők négyötödének szavazata szükséges. Erről 2010. május 20-án 337 igen 0 nem és 1 tartózkodás mellett meg is történik a szavazás. A törvényjavaslat 3. § (4) és (5) bekezdésében foglaltak az Alkotmány 40/A. § (4) bekezdése alapján minősített többséget igénylő rendelkezések és elfogadásukhoz kétharmados támogatás volt szükséges. Ez ugyanis a Nemzetbiztonsági Hivatal átnevezését foglalta magában. Az összevont zárószavazás során még a Központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényjavaslat egyik ellenzéki módosító indítványát, is minősített többséggel kellett elfogadni. A módosító indítvány igazából csak egy helyesbítés volt, mivel a törvényjavaslatban az államtitkárok megnevezése következetlen volt. Ezt a módosító indítványt is elfogadta az Országgyűlés nem szavazat és tartózkodás nélkül.

V.3.2. Az Országgyűlés létszámának csökkentése

Ugyanakkor már a második ülésnapon alkotmánymódosítási javaslatot kezdeményeztek önálló indítványként Fideszes és KDNP-s képviselők. Indoklásukban kitértek rá, hogy a rendszerváltás óta eltelt évek demokratikus parlamenti működésének elemzése folyamatosan napirendjén tartotta egy hatékonyabb és egyben kisebb létszámú Országgyűlés létrehozását. Szerintük a jelenlegi képviselői létszám rontja a képviselői munka hatékonyságát, lassítja és

drágítja a törvényhozást, továbbá aránytalanul magas más országokhoz képest is. A törvényjavaslat az Alkotmányban 200 főre kívánja korlátozni a képviselők létszámát, amihez szükséges a választási törvény megfelelő módosítása is. Egyúttal egy 1992 óta húzódó alkotmányos mulasztást kívántak pótolni ezzel a javaslattal, mégpedig úgy, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviseletének szabályozására is irányt szab, számukra a kétszáz fős korláton felül, további országgyűlési képviselők választására biztosít lehetőséget. Indokolásuk szerint a választási törvény módosításának kell rendelkeznie a kisebbségi képviselők választására vonatkozó speciális szabályokról is. A javaslat az Alkotmányban kifejezetten nevesíti a miniszterelnök-helyettes intézményét, továbbá a Kormány szervezetalakítási szabadságának részeként, külön törvényi szabályozás körébe utalja a kormányzati szervek alkalmazottainak jogállására vonatkozó rendelkezéseket is.

Az Országgyűlés végül 2010. május 21-én lezárta a javaslattal kapcsolatos általános vitát, még aznap részletes vitára bocsátotta azt, mely másnap el is kezdődik és ugyanaznap be is fejeződik. Május 20-án a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló önálló indítványt 306 igen, 16 nem és 35 tartózkodás mellett elfogadja az országgyűlés kétharmada. Még aznap kéri sürgős kihirdetését.

V.3.3. A Nemzeti Együttműködésről

A második ülésnapon került sor a „Nemzeti Együttműködésről” címet viselő politikai nyilatkozattervezet általános vitájára is. A Hárszabály 88. § (1) bekezdése alapján a politikai nyilatkozattervezet elfogadásához a jelen lévő képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges. A napirendi pont előadója Lázár János Fideszes képviselő volt.

Expozéjában Lázár kifejtette⁵⁸: Magyarországon olyan volumenű változás következett be a parlamenti választások eredményeképpen, amely egy új politikai, új társadalmi helyzetet teremtett. Ezért ennek az új korszaknak a nyitányaképpen azoknak a társadalmi-gazdasági viszonyoknak a meghatározására, az újonnan fölálló kormány működési elveinek a meghatározására és a parlament tevékenységének keretbe foglalására szükséges a Magyar Országgyűlésnek egy politikai nyilatkozatot elfogadni. Később történelmi keretbe foglalta a nyilatkozat tartalmának szükségességét, majd expozéja végén kifejtette, hogy a legfontosabb

⁵⁸ Lázár János expozéja, 2. ülésnap (2010. május 17.), 96. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

eleme a nyilatkozatnak nem arról szól, hogy a kétharmad birtokában diktáljanak, hanem a kétharmad birtokában megnyerjék azokat is, akik nem rájuk adták a szavazatukat, vagy távol maradtak a szavazástól, ezért nem kell a Fidesztől féltetni a demokráciát.

Cser-Palkovics András az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság előadójaként kijelentette,⁵⁹ hogy az Országgyűlés alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága a politikai nyilatkozatot nagy többséggel, 17 igen szavazattal általános vitára alkalmasnak találta. A bizottsági ülésen elhangzottak alapján egyértelműen megállapítható, hogy sem jogi, sem alkotmányjogi, sem pedig Hárszabályt érintő kritika, észrevétel vagy kifogás nem merült fel. Szerinte az alkotmányügyi bizottság hatáskörébe pedig elsősorban ezeknek a kérdéseknek a vizsgálata tartozik. Felszólalásában kifejtette, hogy a nemzeti együttműködésről szóló politikai nyilatkozattal az előterjesztők nem titkolt célja az, hogy ez a nyilatkozat elvi iránymutatást adjon a kormánynak, valamint elvi iránymutatást adjon a kormánypárti képviselőknek arról, hogy mit várnak el tőlük az emberek.

Gaudi-Nagy Tamás Jobbikos képviselő, az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság kisebbségi véleményének ismertetője szerint⁶⁰ a választás nem a nemzeti együttműködés rendszerének felépítéséről szólt, ugyanis ilyen programpontja nem volt a Fidesz-Magyar Polgári Szövetségnek. Szerinte sok programpont volt, illetve volt egy úgynevezett programszerű írás, ami hat különböző írásnak a füzére volt, és a nemzeti ügyek programja nevet viselte, de ez szerinte gyakorlatilag nem volt egy koherens választási program.

Schiffer András LMP-s képviselő, ugyancsak az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként kifejtette⁶¹, hogy a legnagyobb probléma ezzel a benyújtott határozati javaslattal az, hogy félre van értve a dokumentumnak a státusza. Szerinte egy akármekkora bizalmat kapott kormányzati többség a politikai programját a kormányprogramban szokta kifejteni, és az a körülmény, hogy ez most nem a kormányprogram preambulumaaként vagy bevezető részeként szerepel a Ház asztalán, azt a látszatot kelti, hogy nem egyszerűen győzelem történt, és nem egyszerűen nagy

⁵⁹ Cser-Palkovics András felszólalása, 2. ülésnap (2010. május 17.), 98. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁶⁰ Gaudi-Nagy Tamás felszólalása, 2. ülésnap (2010. május 17.), 100. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁶¹ Schiffer András felszólalása, 2. ülésnap (2010. május 17.), 102. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

felhatalmazást kapott egy demokratikus választás során a Fidesz-KDNP pártszövetség, hanem mintha kiléptek volna a '89-es jogállami rendszerből. Úgy gondolja ez nem így van, éppen ezért ezt a nyilatkozatot elhibázottnak tartja.

Mesterházy Attila az MSZP képviselőcsoportjának vezérszónokaként szólalt fel. Kritizálta a Fideszt, hogy az elmúlt nyolc évben miért nem a most alkalmazott „legyen béke, szabadság és egyetértés” mottók vezették az ellenzéki politikáját. Öt pontban összefoglalta azt, hogy a Magyar Szocialista Párt frakciója miért nem fogja támogatni ezt a politikai nyilatkozatot.⁶² Majd tájékoztatta az Országgyűlést, hogy a Magyar Szocialista Párt frakciója egy módosító indítványt adott be ehhez a politikai nyilatkozathoz, és azt ismertette is.

Végül az Országgyűlés 2010. június 14-én 260 igen szavazattal, 66 nem ellenében, 46 tartózkodás mellett a nyilatkozattervezetet elfogadta.

V.3.4. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról

A negyedik ülésnapon⁶³ bár még mindig nincs felelős kormány, mivel az még nem tette le az esküt, de így is megkezdődött az általános vita a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvény önálló indítványként benyújtott törvényjavaslatról. A javaslatot benyújtó képviselők indokait Kósa Lajos Fideszes képviselő ismertette exopozéjában⁶⁴: Az önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvény előterjesztésénél valóra szeretnék váltani a választási kampányban tett ígéretet, miszerint szeretnék a működőképességet, a hatékonyságot, az ésszerűséget nem veszélyeztetve, az önkormányzati testületek számát érintetlenül hagyva a testületek létszámát csökkenteni.

Az 1990-ben megalkotott és 1994-ben módosított önkormányzati választójogi törvény számos esetben egyszerűen idejétmúlt. Kósa szerint az azóta újrakeletkezett problémákat nem orvosolja, és az arányosság elvét súlyosan sérti, hiszen például a megyei képviselő-testületek létszáma nem igazodik a megyei lélekszámokhoz, így fordulhat elő, hogy van

⁶² Mesterházy Attila felszólalása, 2. ülésnap (2010. május 17.), 107. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁶³ 2010. május 20.

⁶⁴ Kósa Lajos exopozéja, 4. ülésnap (2010. május 20.), 13. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

olyan megye, amely kisebb lélekszámú, mégis több képviselővel rendelkezik, mint olyan megye, ami viszont nagyobb lélekszámmal rendelkezik.

Kifejtette, hogy a főváros esetén a rögzített közgyűlési létszám képtelen volt alkalmazkodni ahhoz, hogy a főváros lélekszáma csökken vagy nő. Így nyilvánvaló volt, hogy egy idő után, mivel ez egy rugalmatlan rendszer, az arányosság elve óhatatlanul torzul. A törvényjavaslat megőrizte az önkormányzati rendszerben az úgynevezett kompenzációs listás eljárást azzal a módosítással, hogy a korábbi kompenzációs lista torzítását megpróbálják kiküszöbölni. Kósa szerint erről a torzításról pontosan tudtak, mert az 1994-es rendszernek ezt a jellegű torzítását pontosan az SZDSZ parlamenti léte okozta. Szerinte az SZDSZ-nek volt az a primer érdeke, hogy bármilyen kis arányban is rendelkezik képviselőkkel az önkormányzatokban, ne legyen kihagyható egy MSZP-SZDSZ-koalícióból, még akkor sem, ha az MSZP lényegében majdhogynem többségi szavazást kap egy önkormányzati testületben. A „kislistás” kifejezést kivették a törvényből, mert a képviselő szerint ez azt a benyomást keltette, hogy a kisebb települések kevésbé számítanak, mint a nagyobbak. Megtartották azt a szervezeti megoldást a törvényben, hogy elválasztották a tízezernél kisebb lélekszámú településeket a tízezernél nagyobb lélekszámú településektől, és kompenzációs listát csak a tízezernél nagyobb lélekszámú településeken fogalmaztak meg, ahogy a korábbi törvény is tette. A megyei önkormányzatok esetében az áttekinthetőség és egyszerűség kedvéért mostantól egy választókerület lesz. A főváros esetében a lakosságszámhoz igazodva a testület létszáma 66-ról 35-re csökkenne. Azért, hogy elkerüljék a „voksturizmust”, a tartózkodási helyet nem a szavazás napjáig, hanem a szavazást megelőző 30. napig kell bejelenteni. Ez különösen a fővárosi kerületekben küszöböli ki ezt a problémát, mert ott a helyváltoztatás könnyen megoldható. A megyei önkormányzatok esetében az újítás ebben a törvényben, hogy a megyék egy választókerületet képviselnek.

Kósa szerint a törvény kezeli azt a problémát is – noha ez már 2002 óta megoldásra került – ami az európai uniós tagságunkkal alkalmazandó ebben a rendszerben. Az Európai Unió belső szabályozása miatt minden nemzeti parlamentnek lehetővé kell tenni, hogy olyan szavazópolgárok is szavazzanak a helyhatósági választásokon, akik ugyan nem magyar állampolgárok, de egy adott településen tartósan letelepedettek. Cserébe ezt a lehetőséget a magyar állampolgároknak is meg kell adni más európai uniós országokban, ott is, ahol egyébként az országos választásokon nem rendelkeznek szavazati joggal.

RÁCZ RÓBERT KÉPVISELŐ SZERINT A TAKARÉKOSSÁG SZEMPONTJÁBÓL IGEN JELENTŐS ELŐRELÉPÉS A TÖRVÉNY, MIVEL A KEVESEBB KÉPVISELŐ OLCSÓBB MŰKÖDÉST EREDMÉNYEZ. TOVÁBBÁ ÚGY GONDOLJA ARÁNYOSABB ÉS MÉLTÁNYOSABB SZISZTÉMA LESZ, MINT KORÁBBAN. FELVETETTE – ÉS EZ MÁR AZ 1994-ES VITÁBAN IS FELMERÜLT –, HOGY KINEK KEDVEZŐ EZ A RENDSZER.⁶⁵

KOVÁCS ZOLTÁN KÉPVISELŐ ISMERTETTE,⁶⁶ HOGY A KOMPENZÁCIÓS LISTA VONATKOZÁSÁBAN 5%-OS KÜSZÖB KERÜL BEVEZETÉSRE AZÉRT, HOGY ÍGY IGAZODJON A RENDSZER A PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK SZISZTÉMÁJÁHOZ. AZ ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOKON NEM SZAVAZNAK AZ EMBEREK A LISTÁRA, MÍG AZ ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK ESETÉBEN A TERÜLETI LISTÁRA LEHET SZAVAZNI, ÍGY EZ AZ ÉRV SZAKMAILAG KÉTSÉGESNEK MONDHATÓ. A TESTÜLETEK LÉTSZÁMÁNAK CSÖKKENÉSÉVEL EGYÜTT AZ EDDIGI 20-30 HELYETT 40-45-RE EMELKEDNE A JELŐLTSGHEZ SZÜKSÉGES AJÁNLÁSOK SZÁMA VALAMINT A KÉPVISELŐJELÖLTEK AJÁNLÁSÁHOZ SZÜKSÉGES 1% IS MEGMARADNA. KOVÁCS KIFEJTETTE, HOGY A KISEBB TESTÜLETEK RÉVÉN EGYSZERŰSÖDIK MAJD A DÖNTÉSHOZATAL, ÉS ÁTLÁTHATÓBB LESZ AZ EGÉSZ RENDSZER. A MEGYEI ÖNKORMÁNYZATOK ESETÉBEN A MEGYEI JOGÚ VÁROSOK LAKOSAI TOVÁBBRA SEM SZAVAZHATNAK, MIVEL EGYMAGUKBAN ELDÖNTHETNÉK A MEGYEI KÖZGYŰLÉSEK ÖSSZETÉTELÉT.

HARGITAI JÁNOS, KDNP-S KÉPVISELŐ KIEMELTE⁶⁷, HOGY AZ ÚJ ELKÉPZELÉS A TÉNYLEGES LAKOSSÁGSZÁMHOZ IGAZÍTJA A TESTÜLETEK LÉTSZÁMÁT, ÍGY EGY RUGALMAS RENDSZER FOG LÉTREJÖNNI. SZERINTE NEM A SZISZTÉMA ÁTÍRÁSÁRÓL, HANEM MEGERŐSÍTÉSÉRŐL VAN SZÓ, ÍGY NEM FOG GONDOT JELENTENI AZ, HOGY NEM SOKKAL AZ ŐSZI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK ELŐTT TÖRTÉNNÉK A VÁLTOZTATÁSOK, MERT ELEGENDŐ IDŐ VAN RÁ FELKÉSZÜLNI.

BOTKA LÁSZLÓ, AZ MSZP VEZÉRSZÓNOKA SZERINT A TÖRVÉNYJAVASLAT VALÓJÁBAN NEM ARRÓL A LÉTSZÁMCÖKKENTÉSÉRŐL SZÓL, AMIT AZ MSZP IS TÁMOGATNA, HANEM A FIDESZ VALÓDI CÉLJA AZ, HOGY AZ AKTUÁLIS PÁRTPOLITIKAI ÉRDEKEINEK MEGFELELŐEN ÍRJA ÁT A RENDSZERT, AZ ARÁNYOSSÁG ELVÉT NAGYBAN MEGSÉRTVE. SZERINTE FONTOSABB KÉRDÉS, HOGY MILYEN MECHANIZMUS AZ, AMELY ÁLTAL A VÁLASZTÓK SZAVAZATÁBÓL MANDÁTUM LESZ, MINT AZ, HOGY HÁNY KÉPVISELŐI HELY VAN AZ ADOTT TESTÜLETBEN. FONTOSNAK TARTJA, HOGY EGY KÉPVISELŐ-TESTÜLET SOKSZÍNŰ LEGYEN, ÉS A TÁRSADALOM FELÉPÍTÉSÉT NAGYJÁBÓL ARÁNYOSAN TÜKRÖZZE. BOTKA SZERINT NAGY PROBLÉMA, HOGY A 10.000 FŐNÉL

⁶⁵ RÁCZ RÓBERT FELSZÓLALÁSA, 4. ÜLÉS NAP (2010. MÁJUS 20.), 16. FELSZÓLALÁS. FORRÁS: MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ORSZÁGGYŰLÉSÉNEK HIVATALOS NAPLÓJA.

⁶⁶ KOVÁCS ZOLTÁN FELSZÓLALÁSA, 4. ÜLÉS NAP (2010. MÁJUS 20.), 20. FELSZÓLALÁS. FORRÁS: MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ORSZÁGGYŰLÉSÉNEK HIVATALOS NAPLÓJA.

⁶⁷ HARGITAI JÁNOS FELSZÓLALÁSA, 4. ÜLÉS NAP (2010. MÁJUS 20.), 24. FELSZÓLALÁS. FORRÁS: MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ORSZÁGGYŰLÉSÉNEK HIVATALOS NAPLÓJA.

nagyobb települések esetében a kompenzációra fordítható mandátumok jelentősen csökkennek, míg az egyéni mandátumok száma kevésbé. Szerinte ez is a Fidesz pártpolitikai céljait szolgálja, valamint az a megoldás is, hogy az egyéni kerületben győztes jelölt esetében az 50%+1 szavazat feletti voksokat a kompenzációs mandátumok kiosztásánál figyelembe vették volna.⁶⁸ Botka László kifejtette, hogy a legnagyobb probléma a javaslattal az, hogy rombolja az önkormányzatiság lényegét, valamint a költségmegtakarítás érve sem állja meg a helyét, mert ez lényegi kiadáscsökkenést szerinte nem jelent. Majd Szeged példáján illusztrálva bemutatta, hogy a költségvetés 0,3 ezrelékét lehet megspórolni a testület létszámának csökkentésével. A képviselő a javaslat visszavonását, illetve új változatban való benyújtását kérte.

Kolber István az ellenzék ellehetetlenítésére szolgáló javaslatokra tért ki. Ilyennek tartotta a megyei lista esetén a 4% felemelését 5%-ra, a fővárosi listaállításhoz eddig szükséges 6 fővárosi kerületi lista 12-re emelését, illetve a főpolgármester-jelöltséghez eddig szükséges 6700 ajánlás 27.000-re emelését.

Apáti István Jobbikos képviselő az önkormányzati és területfejlesztési bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként szólalt fel,⁶⁹ majd a Jobbik vezérszónokaként⁷⁰ is. Apáti a Fidesz szándékai mögött egyeduralmi törekvéseket vélt felfedezni, mivel szerinte a javaslat az ellenzék ellehetetlenítésére irányul. Javasolta, hogy módosítani kellene az egyes településkategóriákat a 10.000 fő alatti helységekből. 5 kategóriát javasolt: 100, 1000, 3000, 5000 és 10.000 lélekszámú nagyságrendben. Súlyos probléma szerinte, hogy az egyéni és listás mandátumok 60:40-es aránya 70:30-ra módosul, ezért a parlamenti választási rendszerben meglévő 55:45-ös arányt javasolta, de nem a listás, hanem az egyéni mandátumok javára. Indokolatlannak vélte az ajánlási rendszer és a kompenzációs listaállítás szabályainak szigorítását, a kompenzációs listánál alkalmazott 50%+1 szavazatos megoldást pedig alkotmányellenesnek tartotta, mivel az szerinte még inkább ellehetetleníti az ellenzék helyzetét. Kritikával élt azzal kapcsolatban is, hogy nagymértékű aránytalanságokat tartalmaz a javaslat, az nincs részleteiben kidolgozva, nem készültek róla elemzések,

⁶⁸ Az eredeti javaslatban is a nem hasznosuló szavazatokról van szó. Forrás: <http://www.parlament.hu/irom39/00032/00032.pdf> (2011.május 1.)

⁶⁹ Apáti István felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 18. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁷⁰ Apáti István felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 26. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

hatástanulmányok és erről szóló szakmai vitákról sem tud. Úgy gondolja, hogy a takarékosagra vonatkozó érvek sem állják meg a helyüket, mivel ez elhanyagolható mértékű megtakarítást jelent a költségvetésben és szerinte sokkal nagyobb arányú pénzek folynak el a közbeszerzések nyomán a különböző korrupciós csatornákon. Apáti István kiemelte: fontos, hogy végre megszűnjön a politikusok álláshalmazása, továbbá javaslatot tett arra, hogy megemeljék az egyes képviselő-testületekben a minősített többségű döntéshozatalhoz szükséges mértéket. A Jobbik ebben a formában a Fidesz elképzeléseit elfogadhatatlannak tartotta.

Ivány Gábor, az LMP vezérszónoka⁷¹ szerint is a javaslat a Fidesz pártpolitikai céljait szolgálja, és az ellenzék visszaszorítására törekszik. Az előterjesztést különösen a civilek szempontjából tartotta problematikusnak, hiszen az ajánlószelvény-gyűjtés és a kompenzációs listaállítási szabályainak szigorodása ellehetetleníti a civil szervezeteket, amelyek képviselete nagyban megnehezül az új szabályozás révén. Úgy gondolja, hogy mivel ezek a szervezetek a listáik élére gyakran szakembereket tesznek, ezért ezek az emberek az új törvénynek hála kiszorulnak majd a testületek döntéshozatalából. A költségmegtakarítással kapcsolatban Ivády elmondta, ez a javaslat nem zárja ki azt, hogy a testületek létszáma ugyan csökken, de mégis ugyanazt a pénzt a kevesebb képviselő között osszák szét, ezért úgy gondolja a képviselők és polgármesterek tiszteletdíjáról szóló törvényt kellene inkább módosítani. Ráadásul szerinte a létszám csökkenése a korrupció növekedését is maga után vonhatja, különösen a kis képviselő-testületek esetén. További problémának látja, hogy ezentúl egy képviselőre több lakos jut majd, így a lakosság körében felmerülő problémák kevésbé tudnak majd becsatornázódni a testületbe, azaz a reprezentatív érdekartikuláció csökkenni fog. Aggályosnak tartja továbbá azt is, hogy a törvényjavaslat kapcsán nem zajlott semmiféle egyeztetés, ráadásul a választások előtt nem sokkal megváltoztatni a rendszert szerinte etikátlan lépés. Ivády Gábor javasolta, hogy a képviselő-testületek mandátumát tolják ki 2 évvel, és így lehetőség és idő lesz arra, hogy megfelelő konzultáció után egy új javaslatot dolgozzanak ki.

Kósa Lajos szerint az ellenzék képviselői nem veszik figyelembe, hogy itt nem pártlistás rendszer van, hanem egyéni jelöltek küzdenek egymással. Így tehát nem a pártok népszerűsége befolyásolja az eredményeket, hanem az, hogy az adott jelölt személyes

⁷¹ Ekkor még LMP-s képviselő, mivel csak később, 2010. október 21-én lépett ki az LMP-ből és a párt parlamenti frakciójából

kvalitásai mennyire hitelesek. Ezért – szerinte – nem érdemes abból a szempontból vizsgálni a kérdést, hogy a pártokat hogyan érintik a változások. Ez az érvelés szakmailag nem állja meg a helyét, hiszen a jelöltek neve mellett megtalálhatók a pártok logói, ami így mégiscsak befolyásolja a választók magatartását.

Karácsony Gergely szerint a választópolgárok számára csak a polgármester-választásnál jelent valamit a jelölt személye, egyébként pedig a képviselőjelöltet indító párt esik nagyobb súllyal a latba.

Kovács Zoltán szerint az a civil szervezet, amelyik az induláshoz szükséges 30-40 ajánlószelvényt nem tudja összegyűjteni, az komolytalan szervezet.

A törvényhez több mint 30 módosító javaslat érkezett, többek között a mandátumszámítás módjára, az ajánlási mértékekre, valamint a képviselő-testületek létszámára vonatkozólag. A Fidesz nyitottnak mutatkozott abban, hogy a törvénybe ne vegyék bele a kompenzációs mandátumok számításánál az 50% feletti szavazatokat a győztes jelölt esetében, és abban, hogy a kompenzációs listás mandátumokat a módosított Sainte-Laguë módszer helyett az eredeti Sainte-Laguë módszerrel számolják.

Az Országgyűlés végül 2010. május 25-én lezárta a javaslattal kapcsolatos általános vitát, és május 26-án részletes vitára bocsátja azt, ami aznap el is kezdődik és ugyanaznap be is fejeződik. Június 8-án az önálló indítványt 259 igen, 94 nem és 0 tartózkodás mellett névszerinti szavazással⁷² az országgyűlés kétharmada elfogadja a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvényt. Még aznap kéri sürgős kihirdetését.

V.3.5. A közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a helyi önkormányzatokról szóló 1990. LXV. törvény módosításáról

Ugyancsak a negyedik ülésnapon kezdődik meg a közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat és a közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, valamint a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatok

⁷² A Jobbikos képviselők narancssárga lapot mutattak fel egyenként felállva a szavazás során, amin egy-egy betű olvasható, összeolvasva: „EGYPÁRTRENDSZER”.

együttes általános vitája. Rogán Antal, Kósa Lajos Fideszes képviselők önálló indítványaként kerül az Országgyűlés elé ez a két törvényjavaslat. Az alkotmány 44/C. §-ában foglaltak alapján a törvényjavaslatnak és az ahhoz benyújtott módosító javaslatoknak az elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

Rogán Antal expozéjában⁷³ emlékeztetett arra, hogy az Alkotmánybíróság 2009-es év végén hozott döntése nyilvánvalóvá tette azt, hogy főleg Budapesten a parkolás területén törvénytelen és rendezetlen állapotok uralkodtak az előző esztendőben. Ennek a törvényjavaslatnak – pontosabban két törvényjavaslatnak – az Alkotmánybíróság útmutatását és döntését figyelembe véve az a célja, hogy a törvénytelen és rendezetlen állapotok helyett törvényes és rendezett körülményeket teremtsen a parkolás területén az egész országban, beleértve Budapest területét is. Rogán szerint a törvényjavaslat egyik legfontosabb célkitűzése, hogy véget vessen a magáncégek viresaftjának a parkolás területén. A törvényjavaslat egyértelművé teszi, hogy parkolási szolgáltatást és parkolás üzemeltetést, parkolás ellenőrzést csak maga az önkormányzat vagy pedig az önkormányzat százszázalékos tulajdonában lévő, az önkormányzat által alapított cég láthat el. Rogán kifejtette, hogy további olyan garanciákat is beemelt a törvényjavaslatba, amelyek garantálják, hogy egy ilyen közszolgáltatással megbízott önkormányzati cég továbbértékesítésére a későbbiekben ne legyen lehetőség, és ennek megfelelően a törvényjavaslat előírja, hogy a parkolás üzemeltetéssel, parkolás szervezéssel foglalkozó cég tulajdonrésze nem idegeníthető el. Rogán úgy gondolja: ez is egy olyan fontos garancia, amely egyértelművé teszi: mostantól kezdve, ha a törvényjavaslat életbe lép, és a jelenleg még meglévő, magáncégeknek lévő szerződések kifutnak, illetve azokat az önkormányzatok felmondják, abban az esetben kialakulhat egy olyan gyakorlat, hogy valóban teljes egészében az ország területén – Budapestet is beleértve – önkormányzati üzemeltetésbe kerül a parkolás.

Ugyanakkor szerinte az Országgyűlés nem vállalkozhat arra, hogy megalkossa a parkolás szervezés és üzemeltetés részletes szabályait, mivel ezt természetesen a helyi önkormányzatoknak a saját rendeleteikben kell megtenni. Erre az önkormányzati törvény megfelelő passzusa, amit a mostani javaslat megfogalmaz benne, megadja a lehetőséget és

⁷³ Rogán Antal expozéja, 4. ülésnap (2010. május 20.), 35. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

a felhatalmazást az önkormányzatok számára. Ezzel párhuzamosan a kereteket a másik törvényjavaslat jelöli ki, ugyanis Rogán szerint a keretek kijelölése tekintetében az egy nagyon fontos szempont, ami a parkolásnál, eddig hiányzott – és az Alkotmánybíróság ezt joggal tette szóvá –, nevezetesen, hogy eddig Magyarországon az önkormányzatok gyakorlatilag önkényesen állapíthatták meg a parkolási díjakat. Ezt a javaslatban maximalizálni akarják.

Láng Zsolt, mint az önkormányzati és területfejlesztési bizottság előadója ismertette a bizottság véleményét, miszerint egyetértettek abban az előterjesztővel, hogy az Alkotmánybíróság döntése sürgős lépésre sarkallja az Országgyűlést, és ennek a törvénynek meg kell születnie ahhoz, hogy a forgalomtechnikának ez a nagyon fontos eleme, azaz a parkolás megfelelő szabályozást kapjon. Ugyanis ennek hiányában, a nagyvárosokban és különösen Budapesten kaotikus állapotok alakulhatnak ki.

Végül a 2010. június 1-én történő zárószavazás keretében az Országgyűlés 271 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 89 tartózkodással a törvényjavaslatot elfogadta. 3 db ellenzéki módosítás nem kapta meg a szükséges bizottsági támogatásokat sem, de mégis kértek róluk Országgyűlési szavazást, ahol ugyancsak nem támogatták a képviselők a módosító javaslatokat.⁷⁴

V.3.6. A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról

Szintén a negyedik ülésnapon kezdődik meg az általános vitája T/29. számon az Orbán Viktor, Semjén Zsolt, Kövér László, Németh Zsolt és Kósa Lajos képviselők által benyújtott önálló indítványnak, a magyar állampolgárságról szóló törvény módosításának.

A 2010. május 17-én benyújtásra kerülő módosító javaslat célja a kettős állampolgárság, azaz a határon túli magyarok számára egyszerűsített, kedvezményes állampolgárság-szerzés biztosítása. Az indokolás szerint az eddigi idegenrendészeti és állampolgársági szabályozás is tartalmazott kedvezményeket a határainkon kívül élő magyarság számára, azonban az egymásra épülő eljárások gyakran hosszadalmasak voltak, felesleges adminisztratív terhet

⁷⁴ A szavazásról szóló részlet, 10. ülésnap (2010. június 01.), 124. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

jelentettek, így az anyaországgal való kapcsolattartás is megnehezült.⁷⁵ A javaslat ugyanakkor nem jelentette az állampolgárság kollektív és automatikus megadását.

Semjén Zsolt, a KDNP politikusa – mint a napirendi pont előadója – nyitóbeszédében⁷⁶ kifejtette, hogy „a kettős állampolgárságról szóló törvény meghozatalának evidenciának kellene lennie”. A törvényre „nemzeti szolidaritásból” van szükség és 1886-ban már hasonló törvényt hoztak: akkor a bukovinai székelyek és a csángó magyarok részeseivé válhattak közjogi értelemben is a magyar nemzetnek.

A félreértések elkerülése végett tisztázandónak tartotta, hogy a módosító javaslat alapján az állampolgárság megadása egyedi kérelemre történik, mégpedig egyszerűsített, könnyített, gyorsított eljárással, azok számára, akik, vagy akiknek felmenői magyar állampolgárok voltak, vagy vélelmezhetően a valamikori Magyarországról származtak el, és valamilyen szinten beszélnek a magyar nyelvet. Majd a választójogra kitérve leszögezte: „Ez az állampolgársági törvény, nem pedig a választójogi törvény.” Az egészségügyi és nyugdíjellátás tekintetében elmondta: „Mindenkinek ott van az egészségügyi ellátása, ahová az egészségügyi járulékát fizeti. Mindenki onnan kap nyugdíjat, ahová a nyugdíjjárulékát fizette.” Majd leszögezte, hogy az adózás és az állampolgárság között nincs ok-okozati viszony.

Kitért az Európai Unió és a szomszédos országaink szempontjából is a törvényjavaslatra, hogy mely szempontból és mely területeken nem lesz annak alkalmazásával probléma, és hol adódhat még egyeztetésre váró feladat az ügyben.

Ezt követően az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság álláspontját Répássy Róbert ismertette, miszerint a bizottság 2010. május 19-i ülésén megtárgyalta a törvényjavaslatot, és azt ellenszavazat nélkül, 4 tartózkodással tárgysorozatba vette, valamint ellenszavazat nélkül, 4 tartózkodással általános vitára ajánlotta az Országgyűlésnek. Elmondta, hogy az új törvény és főként annak végrehajtási utasításai szigorú biztonsági intézkedéseket tartalmaznak majd, hogy bűnözők vagy más biztonsági

⁷⁵ T/29. számú törvényjavaslat. 2010.05.17. A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról.

⁷⁶ Semjén Zsolt felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 108. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

kockázatot hordozó elemek ne válhassanak a magyar állampolgárság által uniós polgárrá, illetve ne juthassanak magyar útlevelhez.⁷⁷

A bizottsági vitában minden párt támogatta a törvényjavaslatot, valamint a bizottságban megjelent és szót kapott a Magyarok Világszövetségének elnöke is, aki üdvözölte a törvényjavaslat benyújtását, igaz, számos ponton a javaslattól eltérő javaslatokat is tett, de ezzel együtt is támogatta a törvényjavaslatot.

Összefoglalva az alkotmányügyi bizottság szerint a javaslat nem ellentétes a magyar alkotmánnyal, a javaslat nem ellentétes a nemzetközi joggal, az állampolgársági jog a magyar állami szuverenitás része. A törvény tehát mindenben megfelel mind a nemzetközi jogi, mind az alkotmányos követelményeknek.

Az emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság álláspontjának és kisebbségi véleményének az ismertetése következett.⁷⁸ A bizottságban felmerültek bizonyos kérdések, különösen a nyelvismeret igazolásával kapcsolatosan, azonban ezek a végrehajtási rendeletekkel pontosan rendezhetőek. Kiemelte, hogy ez a törvényjavaslat nem dönti el a választójog kérdését, nem is foglalkozik azzal, a választójogi törvény során erről tárgyalni kell majd.

A kisebbségi véleményt Nyakó István az MSZP politikusa ismertette, amely során arról érdeklődött, hogy hogyan bírálják majd el a magyar nyelv ismeretét a kérelmezőknél, illetve továbbra is kiállt amellett, hogy halassa el a Magyar Országgyűlés a döntést, mert Szlovákiában választások vannak és tartani lehet attól, hogy a kampány hevében a kint élő magyarok kárára történik valami.⁷⁹ Ez utóbbival magyarázta tartózkodásukat is.

A vezérszónoki felszólalások során a Fidesz képviselőcsoportja részéről Németh Zsolt szólalt fel, aki négy kérdésre bontva összegezte a törvényjavaslattal kapcsolatos álláspontokat. Az MSZP képviselőcsoportja részéről Harangozó Gábor szólalt fel, és továbbra is az időzítést kifogásolta a szlovák választások miatt, valamint nagyobb

⁷⁷ Répássy Róbert felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 110. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁷⁸ Gulyás Gergely felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 112. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁷⁹ Nyakó István felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 114. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

előkészítettséget és szélesebb körű egyeztetést szorgalmazott. Szerinte a kettős állampolgársági törvénnyel párhuzamosan pontosítani kell a választási törvényt is a lakcímbjelentés feltételei, az életvitelszerű itt-tartózkodás törvényes bizonyításának tisztázása érdekében.⁸⁰ Simicskó István a KDNP-képviselőcsoport vezérszónoka kijelentette: „Vitát folytatunk arról, amiről már régen nem kellene vagy talán sohasem kellett volna vitatkoznunk.”⁸¹ Gyüre Csaba a Jobbik képviselőcsoportjának vezérszónoka kijelentette, hogy a Jobbik üdvözli a magyar állampolgárságról szóló törvénymódosítást, azonban ezt csak kezdeti és első lépésnek tekinti és az országgyűlési választásokról szóló törvény módosításával kapcsolatban létrejövő paritásos bizottságban és az azt követő törvénymódosításban a Jobbik küzdeni fog, és azt az utat fogja járni, hogy választójogot is kaphassanak a határainkon túl élő magyarok.⁸²

Mile Lajos az LMP képviselőcsoportja képviselőjeként elmondta, hogy a párt a közbeszédben csak kettős állampolgárságról szóló törvényként ismert törvényjavaslatot támogathatónak tartja, szeretné azt megszavazni.⁸³ Ugyanakkor feltette a kérdést arra vonatkozóan, hogy mi az előterjesztők szándéka a szociális ellátások, kiemelten az egészségügyi ellátás ügye kapcsán, valamint a választójog tekintetében. Felvázolta, hogy fognak módosító javaslatokat benyújtani annak tisztázása érdekében, hogy a „valószínűsíti magyarországi származását” megfogalmazás helyébe az „igazolja” kitétel kerüljön, valamint tisztázni érdemes szerinte, hogy a Trianon előtti történelmi Magyarországról vagy az 1920 utániról van-e szó, a felmenők tekintetében meddig szükséges a családfa kutatását elvégezni. Leszögezte, módosító indítványaik segítő szándékúak, a pontosítások a jobb alkalmazhatóság érdekében szükségesek. Szabó Tímea szintén az LMP képviselőcsoportja képviselőjeként felhívta a figyelmet, hogy a jelen jogszabály nem teszi kötelezővé a kérelem elutasításánál az elutasításra vonatkozó indoklást, illetve nem ad jogorvoslatra lehetőséget.⁸⁴

⁸⁰ Harangozó Gábor felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 118. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸¹ Simicskó István felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 120. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸² Gyüre Csaba felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 122. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸³ Mile Lajos felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 124. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸⁴ Szabó Tímea felszólalása, 4. ülésnap (2010. május 20.), 126. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

A további képviselői felszólalások leginkább a már elhangzott érveket ismételték, illetve személyeskedő hangneműek voltak, a vizsgálat szempontjából konkrét relevanciával nem rendelkeztek. Az általános vita késő estig tartott és mivel az előterjesztéshez módosító javaslat került benyújtásra, a részletes vitára bocsátásra és a részletes vitára a következő ülésen került sor.

A részletes vitában a benyújtott módosító javaslatokat két szakaszban tárgyalta meg az Országgyűlés, az első vitaszakaszban a honosítás, a második vitaszakaszban pedig a visszahonosítás jogintézményét érintő módosító javaslatok megvitatására került sor.

Gaudi-Nagy Tamás a Jobbik képviselőcsoportja részéről ismertette módosító javaslatát, amely a kedvezményes honosítás személyi körét egyértelműsíti, illetve egyidejűleg kiemeli egy olyan feltételt a honosítási feltételek közül, amely – mint fogalmaz – „akadálya nagyon sok magyar honfitársunk állampolgársága kedvezményes úton történő megszerzésének”.⁸⁵ Az eredeti előterjesztés szerint kedvezményes honosításra jogosult az, aki valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja, ugyanakkor sérelmezte, hogy a Moldvában élő közel 300 ezer fős csángó magyar közösségből elismert adatok szerint körülbelül 60 ezer fő beszéli a magyar nyelvet, tehát a magyar nyelvtudás konjunktív feltételként való előírásával gyakorlatilag kizárásra kerül a moldvai csángó magyarság döntő többsége. Ráadásul ők soha nem éltek Magyarország területén, ugyanakkor a magyar nemzethez kötődnek, de az eredeti normamegfogalmazás szerinti eljárás esetén számukra az állampolgárság megszerzésének a lehetősége nem lesz megadva, és esetükben a magyarországi származás fogalma sem alkalmas erre.

Mile Lajos az LMP részéről elmondta, hogy a módosító indítványukkal kapcsolatban úgy döntött az alkotmányügyi bizottság is, hogy nem támogatják azt, amelyet az általános vitában és a vezérszónoki beszédében is említett, mégpedig azt, hogy aggályosnak tartják a „vagy valószínűsíti magyarországi származását” kifejezést.⁸⁶

⁸⁵ Gaudi-Nagy Tamás felszólalása, 5. ülésnap (2010. május 21.), 32. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸⁶ Mile Lajos felszólalása, 5. ülésnap (2010. május 21.), 34. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Szávay István a Jobbik részéről a helynevek és a személynevek használatával kapcsolatosan benyújtott módosító indítványról beszélt felszólalásában.⁸⁷ Schiffer András az LMP részéről pedig a jogorvoslati jog, illetve az indokolási kötelezettség hiányával kapcsolatos módosító indítványokról beszélt.⁸⁸ Ehhez Gaudi-Nagy Tamás a Jobbik részéről is csatlakozott, támogatásáról biztosította a módosító javaslatot.⁸⁹

A részletes vita második szakaszában Szili Katalin az MSZP részéről, a benyújtott módosító javaslata kapcsán elmondta, hogy jobbító szándékú a javaslat, amely arról szól, hogy akik magyarigazolvánnyal rendelkeznek, legyen számukra is egyfajta lehetőség arra, hogy ne kelljen külön a nyelvtudásukat igazolni.⁹⁰ Gaudi-Nagy Tamás ezt szintén támogathatónak tartotta, hiszen a magyarigazolvány megszerzésének már eleve volt egy magyar nyelvtudáshoz kötött feltétele, így a magyar nyelvtudás igazolásától el lehet tekinteni a magyarigazolvánnyal rendelkezők esetében.

A törvényjavaslat módosító javaslatainak határozathozatalára és, a zárószavazásra 2010. május 26-án a 7. ülésnapon került sor. Az előterjesztők a benyújtott módosító javaslatok egyikét sem támogatták, és nem kapták meg a szükséges bizottsági támogatást sem. Ennek köszönhetően elfogadott módosító javaslat hiányában sor kerülhetett a zárószavazásra. Végül az Országgyűlés 344 igen szavazattal, 3 nem szavazat ellenében, 5 tartózkodás mellett a törvényjavaslatot elfogadta.⁹¹

⁸⁷ Szávay István felszólalása, 5. ülésnap (2010. május 21.), 36. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸⁸ Schiffer András felszólalása, 5. ülésnap (2010. május 21.), 38. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁸⁹ Gaudi-Nagy Tamás felszólalása, 5. ülésnap (2010. május 21.), 38. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁹⁰ Szili Katalin felszólalása, 5. ülésnap (2010. május 21.), 44. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁹¹ A szavazásról szóló részlet, 7. ülésnap (2010. május 26.), 1. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

V.3.7. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájára a 10. ülésnapon került sor Kósa Lajos, Rácz Róbert és Vitányi István Fideszes képviselők önálló indítványaként.⁹² A T/43. számú törvényjavaslat elfogadásához az Alkotmány 24. § (3) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges, a T/42. számú törvényjavaslat minősített többséget igénylő részei, azaz az egységes javaslat 1., 2., 3., 4., 5. és 8. §-ainak elfogadásához az Alkotmány 44/C. §-a alapján a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

Rácz Róbert Fideszes képviselő expozéjában kifejtette⁹³, hogy látszólag három törvénymódosítást nyújtottak be, de valójában ez a három így együtt közösen egy célt szolgál, mégpedig folytatni azt a sort, amelyet az elmúlt hetekben elkezdtek, az önkormányzati rendszert hatékonyra, áramvonalassá és jól működővé tenni. A mostani javaslat lehetővé teszi a megválasztott alpolgármester elmozdítását a székéből úgy, hogy a polgármester megvonja a megbízását, elvonja a feladatait, ennek okán és ezzel párhuzamosan pedig megszűnne a megbízatása.

A javaslatok indoklása szerint⁹⁴ az Alkotmány a helyi önkormányzat működése során meghatározó szerepet játszó személyek közé tartozó, a polgármester helyettesítésére, munkájának segítésére megválasztott alpolgármester jogállására vonatkozó rendelkezést

⁹² T/43. (Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról), T/42. (A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról) számokon kerültek a javaslatok az Országgyűlés elé.

⁹³ Rácz Róbert expozéja, 10. ülésnap (2010. június 01.), 14. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁹⁴ A T/43 és T/42 számon benyújtott javaslatok indoklása.

nem tartalmaz. Az alpolgármesteri tisztség jelentőségére tekintettel indokolt a tisztség Alkotmányban való rögzítése. Az alpolgármester személye alkalmas arra, hogy a képviselő-testületek szakmai munkáját elősegítse, így indokolatlan azon megszorító szabályozás, mely szerint az alpolgármestert kizárólag a saját tagjai közül választhatja a képviselő-testület, azzal a kikötéssel, hogy a polgármestert a képviselő-testület elnökeként csak az az alpolgármester helyettesítheti, aki a helyi képviselő-testület tagja. A nem a képviselő-testület tagjai közül megválasztott alpolgármester jogállására vonatkozó részletszabályozás törvényekben történő elhelyezése, így különösen a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvényben és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvényben indokolt. Itt lehet egységes szabályozást teremteni az alpolgármesterre, a megyei közgyűlés alelnökére és a fővárosi főpolgármester-helyettesre vonatkozóan.

Molnár Attila Fideszes képviselő, az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság előadójaként kizárólag az Alkotmány módosítására vonatkozó előterjesztésről szólt.⁹⁵ Álláspontja szerint azért fontos a módosító javaslat, mert ha az Alkotmány vonatkozó szakaszát megvizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy ez szabályozza mind a polgármester, mind a jegyző, mind a képviselő-testület hivatalának ügyintézőjét is, vagy legalább említést tesz róla. Így mindenképpen indokoltnak látja Molnár, hogy az a személy, tisztség, az alpolgármester, aki a polgármester helyettesítését látja el, rögzítésre kerüljön a Magyar Köztársaság Alkotmányában.

Lamperth Mónika MSZP-s képviselő, az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként kifejtette⁹⁶ legfontosabb ellenérvüket, miszerint a kívülről választott alpolgármester mögött nem áll olyan választói legitimitás, amit szükségesnek tartanának.

Láng Zsolt Fideszes képviselő az önkormányzati és területfejlesztési bizottság előadójaként elmondta,⁹⁷ hogy a bizottság nagy többséggel támogatta és általános vitára

⁹⁵ Molnár Attila felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 01.), 16. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁹⁶ Lamperth Mónika felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 01.), 18. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

⁹⁷ Láng Zsolt felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 01.), 20. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

alkalmasnak találta ezt a törvénymódosítást. Szerinte a javaslat egyik előnye, hogy valóban a már megtapasztalt, számtalan politikai alku alapján megválasztandó alpolgármesterekkel szemben olyan munkára választhat magának társat a polgármester, amelyre ő a választóktól felhatalmazást kapott.

Pál Tibor MSZP-s képviselő, az önkormányzati és területfejlesztési bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként elmondta⁹⁸: nagyon nagy gondnak látták a bizottsági ülésen, hogy egy ilyen kívülről jött alpolgármester esetében hogyan lehet majd elszámoltatni az ő munkáját. Hiszen – mint fogalmazott – az, hogy a polgármester beosztottja valójában, a választók felé semmiféle elszámolással nem fog tudni szolgálni, a választók nem fogják tudni számon kérni, hogy ő milyen munkát végzett, kinek a javára és hogyan végezte az el. További észrevétele, hogy a kívülről hozott alpolgármester költsége sehol sem szerepel az előterjesztők gondolkodásában, miközben állandóan azt hangoztatják, hogy az önkormányzati költségvetések nagyon ki vannak feszítve, és nincs forrás. További probléma, hogy a kívülről hozott alpolgármester segítségével ki lehet vonni a polgármestert a felelősségvállalás alól és oda lehet küldeni, mondjuk, egy közmeghallgatásra, ahol vita van, az alpolgármestert.

Az Országgyűlés végül 2010. június 28-án, a 18. ülésnapon 260 igen szavazattal, 109 nem ellenében, tartózkodás nélkül a T/43. számú a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot elfogadta. Ugyanezen a napon a T/42. számú a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat minősített többséget igénylő részeit az egységes javaslat szerint az Országgyűlés 260 igen szavazattal, 69 nem ellenében, 41 tartózkodás mellett elfogadta. Míg a törvényjavaslat egyszerű többséget igénylő részeit az egységes javaslat szerint, 261 igen szavazattal, 110 nem ellenében, tartózkodás nélkül fogadta el.

⁹⁸ Pál Tibor felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 01.), 24. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

V.3.8. A kisebbségi önkormányzati képviselők számának csökkentése érdekében szükséges törvények módosításáról

A tizedik ülésnapon⁹⁹ a kisebbségi önkormányzati képviselők számának csökkentése érdekében szükséges törvények módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája megkezdődött, Hargitai János és Szászfalvi László Kereszténydemokrata Néppárti képviselők önálló indítványaként. A törvényjavaslat elfogadásához az Alkotmány 68. § (5) bekezdése és 71. § (4) bekezdése alapján a jelen lévő képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

A benyújtott törvényjavaslat a települési, területi és országos kisebbségi önkormányzatok képviselőinek létszámát csökkenti. Célja, hogy úgy állapítsa meg a kisebbségi önkormányzati képviselők számát, hogy az egyrészt arányban álljon a helyi önkormányzatok képviselőinek létszámával, másrészt viszont ne kerüljenek veszélybe azok a feladatok és tevékenységek, amelynek ellátására a kisebbségi önkormányzatoknak lehetőségük van. A javaslat egymáshoz arányosítja a települési, területi és országos kisebbségi önkormányzatok létszámát úgy, hogy egyúttal tükröződjék az adott helyen élő, magukat nemzetiségekhez tartozóknak valló választópolgárok létszáma is.¹⁰⁰

A benyújtott javaslat tartalmazta a települési kisebbségi önkormányzatok létszámának, a jelöltek állításának, a szavazás és az eredmény megállapításának módját, a területi kisebbségi önkormányzat létszámát, a területi kisebbségi önkormányzati választás megtartásának szabályát, valamint a területi kisebbségi önkormányzat megszűnésének egyes eseteit, továbbá az országos kisebbségi önkormányzati választás megtartását és a megalakításra kerülő országos kisebbségi önkormányzatok létszámát írta elő.

Hargitai János KDNP-s képviselő expozéjában¹⁰¹ kifejtette, hogy ha csökkentik a normál önkormányzati képviselők számát, akkor ez a kisebbségi önkormányzatok szintjén is elképzelhető, hiszen a kisebbségi önkormányzatok rendszere a települési önkormányzati rendszerhez igazodóan működik és jött létre, és nem ezek az önkormányzatok azok, amelyek általános hatáskörrel rendelkeznek, hanem a kommunális önkormányzatok. Itt csak a

⁹⁹ 2010. június 1.

¹⁰⁰ Forrás: a T/89-es számon benyújtott iromány általános indoklása.

¹⁰¹ Hargitai János expozéja, 10. ülésnap (2010. június 07.), 365. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

kisebbségi közösségek autonómia gyakorlásának színteréről van szó. Ismertette a kisebbségi biztos álláspontját is, és annak a kisebbségi testület létszámára vonatkozó javaslatával egyet is értett.

Gulyás Gergely az emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság előadójaként elmondta,¹⁰² hogy a törvényjavaslat összhangban van az általános önkormányzati létszámcsökkentéssel, illetve egy konkrét kivételtől eltekintve a kisebbségi biztos is támogató állásfoglalást fogalmazott meg, azt az egy konkrét kivételt pedig, ami a háromfős kisebbségi testületeket illeti, egy törvénymódosítás tudja orvosolni, és az meg fog történni.

Nagy Csaba az önkormányzati és területfejlesztési bizottság előadójaként elmondta, hogy a bizottság a tárgyaláson beszélt arról, hogy a települési és a fővárosi kerületi kisebbségi önkormányzatok képviselői létszámát a javaslat szerint 5 főről 3 főre módosítanák, a fővárosi, illetve a megyei kisebbségi önkormányzat képviselőinek a számát 9 főről 5 főre. Arról is beszéltek továbbá, hogy az országos kisebbségi önkormányzatok közgyűlési tagjainak száma is csökken attól függően, hogy a megválasztott kisebbségi önkormányzatok száma miként alakul. A képviselő egy pécsi példával¹⁰³ szemléltette felszólalása végén a javaslat szükségességét.

Nemény András MSZP-s képviselő felszólalásában kifejtette, hogy az MSZP-frakció ezt a törvénymódosító javaslatot értelmetlennek, hibásnak és rossz üzenetet hordozónak tartja.¹⁰⁴ Nemény három pontban foglalta össze a problémákat a javaslattal kapcsolatban. Az első problémát a kisebbségi vezetőkkel való egyeztetés hiányában látta, a második problémát abban látta, hogy nem fog költségcsökkentés történni a létszámcsökkenés miatt. A harmadik probléma szerinte politikai probléma, ugyanis a határon túli magyarok segítése érdekében példát kell mutatnunk azzal, hogy hogyan bánunk a saját kisebbségeinkkel. Végül a javaslat visszavonását kérte.

Szávay István Jobbikos képviselő felszólalásában kitért rá, hogy a benyújtott javaslat után ültek le a betervezők egyeztetni a kisebbségi önkormányzatok vezetőivel, és az ő

¹⁰² Gulyás Gergely felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 07.), 367. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁰³ Nagy Csaba felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 07.), 369. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁰⁴ Nemény András felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 07.), 373. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

javaslataik által az eredeti törvényjavaslathoz körülbelül kétszeres hosszúságú módosító javaslatot nyújtottak be. Támogatják a törvényjavaslatot, csak „eszeveszett kapkodásnak” tartják a Fidesz törvénykezési munkáját.¹⁰⁵

Karácsony Gergely LMP-s képviselő amellelt érvelt,¹⁰⁶ hogy nem biztos, hogy érdemes most egy ilyen gyors létszámcsökkentés keretében nem igazából átgondolt változtatásokat eszközölni. Szerinte lehet, hogy el kellene engedniük ezt a dolgot, és hosszú távon az etnobizniszt jobban kizáró szabályozásokat alkotni, és annak keretében csökkenteniük a létszámokat egy nyugodtabb diplomáciai közegben.

Az Országgyűlés végül a tizenhatodik ülésnapon 2010. június 21-én, 302 igen szavazattal, 55 nem ellenében, tartózkodás nélkül a törvényjavaslatot elfogadta.

V.3.9. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról és az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájára a 12. ülésnapon került sor. Mátrai Márta Fideszes képviselő asszony expozéjában ismertette¹⁰⁷ a két törvénymódosító javaslat alapját és szükségességét. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításának a 32/A. § (4) bekezdése módosul az előterjesztő szándéka szerint, mégpedig egy mondat kerül kivételre, nevezetesen: „az Alkotmánybíróság tagjaira az Országgyűlésben képviselettel rendelkező pártok képviselőcsoportjainak egy-egy tagjából álló jelölőbizottság tesz javaslatot” szövegrész helyett az kerül be, hogy egy 8 tagú jelölőbizottság tesz javaslatot, ami pontos megfogalmazásban úgy hangzik, hogy „az Alkotmánybíróság tagjaira az országgyűlési képviselőkől álló 8 tagú jelölőbizottság tesz javaslatot”. Tehát mind az Alkotmány, mind pedig az Alkotmánybíróságról szóló törvény módosítása összefüggésben van egymással, hiszen ugyanezt a módosító javaslatot az 1989.

¹⁰⁵ Szávay István felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 07.), 377. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁰⁶ Karácsony Gergely felszólalása, 10. ülésnap (2010. június 07.), 379. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁰⁷ Mátrai Márta expozéja, 12. ülésnap (2010. június 07.), 254. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

évi XXXII. törvénybe is be kell emelni. Álláspontja szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányvédelem legfőbb szerve, ezért szükségesnek tartja a módosítás előterjesztését, és azért, hogy az Alkotmánybíróság a feladatát betölthesse, biztosítani kell nemcsak az önállóságát, függetlenségét, de folyamatos működőképességét és ennek jogi feltételeit is. Szerinte az elmúlt húsz év tapasztalatai azt mutatják, hogy a hatályos jelölési szabályok nem biztosítják a testület folyamatos és zavartalan működését, ezért szükséges azok felülvizsgálata. Az Alkotmány 32/A. § (4) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság tizenegy tagját az Országgyűlés választja. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 4.§ (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság tizenegy tagból – köztük az elnökből és helyettes elnökből – álló testület. Az Alkotmánybíróság a – felszólalás időpontjában – csupán kilenc tagból állt, amely adott esetben veszélyeztetheti a testület teljes ülésének határozatképességét, amely az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 30.§ (3) bekezdése értelmében legalább nyolc tag, köztük az elnök vagy akadályoztatása esetén a helyettes elnök jelenlétét követeli meg. A javaslat szerint az Alkotmánybíróság tagjaira az országgyűlési képviselők közül álló nyolctagú jelölő bizottság tesz javaslatot. A jelölő bizottság összetétele, igazodva a választópolgárok akaratából létrejött parlamenti arányokhoz, biztosítja a politikai egyeztetések lefolytatásának megfelelő kereteit.

Rubovszky György KDNP-s képviselő, az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság előadója kifejtette,¹⁰⁸ hogy az alkotmányügyi bizottságban tulajdonképpen a kisebbségi vélemény is megegyezett a két törvényjavaslattal. Véleménye szerint maga az a rendszer, amit a mostani javaslat megváltoztatna, hordta magában a helyben járás szerencsétlen sorsát, úgyhogy ez elmozdítaná végre ezt a kérdést ebből a szerencsétlen helyzetből. Egyetértett az előterjesztővel, hogy kritikus határon van az Alkotmánybíróság a saját létszámával kapcsolatban.

Szili Katalin MSZP-s¹⁰⁹ képviselő az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként elmondta,¹¹⁰ képviselőtársaival együtt nyolcan voltak, akik sem a tárgysorozatba-vételt, sem a tárgyalását és az általános vitára való

¹⁰⁸ Rubovszky György felszólalása, 12. ülésnap (2010. június 07.), 256. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁰⁹ Szili Katalin ekkor még az MSZP képviselője volt, csak 2010 októberében távozott a pártból, és saját pártot alapított Szociális Unió néven.

¹¹⁰ Szili Katalin felszólalása, 12. ülésnap (2010. június 07.), 258. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

alkalmasságát nem támogatták a bizottságban ennek a két törvényjavaslatnak. Ennek egyetlen oka volt, mégpedig az, hogy sem a metódus, sem pedig az, hogy hogyan történik ezt követően a jelölés, hogyan fogja megoldani azokat a problémákat, amit eddig, főleg a politikai megfontolások okozta gátak jelentettek. Ezért úgy látja, hogy nem támogatható ez a törvényjavaslat, hiszen a törvényjavaslat nem tartalmaz semmilyen új megoldást ahhoz képest, ami az előző törvényben volt. Szili szerint hiányzik a javaslatból az is, hogy milyen lesz az összetétele a bizottságnak, hogyan történik ezt követően a jelölés, ami megkönnyíti a helyzetet.

Novák Előd Jobbikos képviselő felszólalásában felháborodásának adott hangot, miszerint a rendkívül sürgős benyújtás annak szól, hogy se az ellenzék se a média ne tudjon érdemben reagálni az alkotmánymódosításra. Kifejtette, hogy sem az előzetes napirendben nem szerepelt ez a pont, de még a június havi üléstervben sem, és úgy gondolja, egy alkotmánymódosítást nemhogy bármiféle társadalmi párbeszéddel vagy egyáltalán előkészítetlenül, de ilyen hirtelen előhozni „sunyi szándékot feltételez”.¹¹¹ Novák szerint a Házaszabály 85. §-ának (3) bekezdése szerint a törvényjavaslathoz indokolást kell fűzni. Úgy gondolja, a benyújtott törvénymódosító javaslat indokolási része formailag nem meríti ki az indokolást és arra a tényre vonatkozóan, hogy az Alkotmánynak ezt a pontját szeretné módosítani, semmiféle utalás nem található. Novák ezért azt gondolja, hogy ez tulajdonképpen kimeríti a Ptk. 4. § (4) bekezdésében megfogalmazott rosszhiszemű joggyakorlást is. Szerinte egy olyan „sunyi becsempészésről” van szó, ami alapján megítélése szerint „nem is kerülhetett volna normális esetben, egy igazi jogállamban ide ez a javaslat, legalábbis ilyen formában.”¹¹²

Szilágyi Péter LMP-s képviselőnek technikai kérdése volt,¹¹³ mégpedig azzal kapcsolatban, hogy a 8 tagú bizottság tagjait hogyan kívánják elosztani mandátumarányosan. A nyolcnak a kétharmada öt, így felmerült a kérdés Szilágyinál, hogy a maradék három fog-e osztozni az ellenzék. Kérte a javaslat pontosítását.

¹¹¹ Novák Előd felszólalása, 12. ülésnap (2010. június 07.), 264. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹¹² u.o.

¹¹³ Szilágyi Péter felszólalása, 12. ülésnap (2010. június 07.), 266. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Végül az Országgyűlés 2010. június 28-án a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényt az Országgyűlés 261 igen szavazattal, 90 nem ellenében, tartózkodás nélkül elfogadta. Elfogadásához az Alkotmány 24. § (3) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők kétharmadának az igen szavazata volt szükséges. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról szóló törvényt az Országgyűlés 259 igen szavazattal, 87 nem ellenében, tartózkodás nélkül elfogadta. A törvény elfogadásához az Alkotmány 32/A. § (6) bekezdése alapján a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának az igen szavazata volt szükséges.

V.3.10. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról

A tizennegyedik ülésnapon¹¹⁴ megkezdődött a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája, amely törvényjavaslat elfogadásához az Alkotmány 71. § (3) bekezdése alapján a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

Horváth Zsolt Fideszes országgyűlési képviselő a napirendi pont előadójaként expozéjában ismertette¹¹⁵ a törvényjavaslat tartalmát. A törvényjavaslat a következőket tartalmazza: az Országos Választási Bizottságot a javaslat szerint minden általános választás alkalmával meg kell újítani. Ennek megfelelően az országgyűlési, az önkormányzati és az európai parlamenti általános választások kitűzését követően új Országos Választási Bizottságot kell választani. Horváth három dologgal indokolta a javaslat szükségességét. Először is ez a gyakorlat nem idegen a nemzetközi gyakorlattól, mert például Ausztriában vagy Horvátországban is hasonló eljárás alapján minden egyes esetben, minden egyes általános választást megelőzően újraválasztják az országos választási bizottság tagjait. Másodsor ez a megoldás lehetőséget teremt arra, hogy a különböző választástípusokból fakadó eltérő szempontokat is mérlegelhesse az Országgyűlés akkor, amikor javaslatot tesz az Országos Választási Bizottság tagjainak megválasztására. Szerinte így lehetőség van arra, hogy az önkormányzati választásokat megelőzően olyan személyek kerüljenek megválasztásra, akik a helyi önkormányzatok felépítését és működését vagy a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó szabályozást is alaposan ismerik, ezeknek a területnek

¹¹⁴ 2010. június 14.

¹¹⁵ Horváth Zsolt expozéja, 14. ülésnap (2010. június 14.), 339. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

elismert szakemberei, nagy tapasztalattal rendelkező szakértők. Ugyancsak lehetőséget teremt ez szabályozás arra, hogy az európai parlamenti választást megelőzően olyan szakemberek kerüljenek delegálásra az Országos Választási Bizottságba, akik alaposan ismerik az Európai Unió működését, akár erről gyakorlati tapasztalattal is rendelkeznek. Harmadszor pedig az a fajta működésképtelenség, ami az elmúlt időszakban jellemezte ezeket a testületeket, a későbbiek során megszűnjön. Horváth emlékeztetett rá, hogy Országos Választási Bizottság döntéseit hány és hány alkalommal javította ki az Alkotmánybíróság, hány és hány alkalommal kötelezte őket új eljárásra, valamint arra, hogy a 2010. április 11-i országgyűlési választások első fordulója is milyen központi szerephez hozta a testületet.

Novák Előd Jobbikos képviselő felszólalásában kifejtette,¹¹⁶ hogy szerinte megint arról van szó, hogy a kormányzó párt a saját embereivel szeretné feltölteni az Országos Választási Bizottságot. Úgy gondolja nem képesek kivárni a ciklus végét, amikor eljönne az ideje az Országos Választási Bizottság tagjainak a megválasztására, hanem már most megpróbálják leváltani.

Schiffer András LMP-s képviselő szerint¹¹⁷ akár támogatható is lehetne a javaslat, hogyha nem egy olyan folyamatnak lenne a része, amely a maradék fékeket is eltávolítja a rendszerből. Egyetértett azzal, hogy az Országos Választási Bizottság valóban produkált olyan jelenségeket az elmúlt hónapokban, amelyek joggal háborítottak fel mindenkit.

Bárándy Gergely MSZP-s képviselő úgy gondolja, valóban lehetne erről a javaslatról szakmai vitát folytatni, és van is létjogosultsága, de a benyújtott törvényjavaslat valóban része annak a folyamatnak, amivel a Fidesz a saját képére kívánja formálni az államrendet. Bárándy kritikával élt, hogy amióta van kormány, azóta elvárható lenne az, hogy egy ilyen és ehhez hasonló horderejű javaslatokat ne egyéni képviselői indítványként nyújtsanak be. További kritikával élt, miszerint a gyors törvényalkotás célja, hogy mire az önkormányzati választásokra sor kerül, ki lehessen cserélni az OVB tagjait.

¹¹⁶ Novák Előd felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 341. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹¹⁷ Schiffer András felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 343. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Az Országgyűlés a tizenhatodik ülésnapon 2010. június 21-én 259 igen szavazattal, 98 nem ellenében, tartózkodás nélkül a törvényjavaslatot elfogadta.

V.3.11. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat, a nemzeti média- és hírközlési hatóság médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról szóló határozati javaslat, valamint a közszolgálati közalapítvány felállításáról szóló javaslat

A Magyar Országgyűlés 2010. június 14-én, a 14. ülésnapon kezdte meg a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat, a nemzeti média- és hírközlési hatóság médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról szóló határozati javaslat, valamint a közszolgálati közalapítvány felállításáról szóló javaslat együttes általános vitáját. A javaslatok Cser-Palkovics András és Rogán Antal képviselők önálló indítványaiként kerültek a plénum elé.¹¹⁸

Cser-Palkovics András Fideszes képviselő expozéjában ismertette¹¹⁹, a benyújtott javaslatok szükségességét. Szerinte azért volt szükség a javaslatokra, mert a jelenlegi rendszer működésképtelen. Ezt támasztotta alá azzal az érveléssel, hogy a Magyar Televíziónál két éve nincs elnök, 6,5 milliárd forintos a hiány, és van egy sokak által sokszor vitatott székházaszerződés. De a Magyar Rádiónál is július végén lejár az elnök megbízatása, az ORTT-nél pedig szintén már régóta nincs elnök. A javaslat csomag létrehozná a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóságot (továbbiakban: NMHH) az Országos Rádió és Televízió Testület (továbbiakban: ORTT) és a Nemzeti Hírközlési Hatóság (továbbiakban: NHH) összevonásával. Cser-Palkovics kijelentette, ez egy olyan javaslat, amit már régóta szorgalmaztak, még az előző ciklusban folytatott öt-, illetve négy párti médiaegyeztetéseken is. Másrészt egy Médiatanács jönne létre, harmadrészt egy műsorszolgáltatást támogató és vagyonkezelő alap, amely a jelenlegi Műsorszolgáltatási Alap átalakulásával jönne létre, és

¹¹⁸ T/359 (A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról), T/360 (A médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról), H/361 (A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról), H/362 (A Közszolgálati Közalapítvány felállításáról) számokon kapták meg a javaslatokat.

¹¹⁹ Cser-Palkovics András expozéja, 14. ülésnap (2010. június 14.), 293. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

feladata lesz a közszolgálati műsorszolgáltatáshoz szükséges vagyron kezelése is, pontosan annak érdekében, hogy olcsóbb és átláthatóbb rendszer jöjjön létre. A közszolgálati közalapítvány tekintetében kell megemlékezni a közszolgálati intézményekről, amelyek nonprofit zártkörűen működő részvénytársaságokként működnének, mind az MTV, mind a Magyar Rádió, mind a Duna TV, mind pedig az MTI esetében. A javaslat szerint létrejönne még a civil kontroll gyakorlása érdekében egy 12 főből álló közszolgálati testület, amelynek a célja az, hogy olyan nagy legitimitással rendelkező, valódi szervezetek delegálhassanak bele tagot, és vegyenek részt ebben a munkában, amelyek mögött valódi társadalmi bázis, valódi társadalmi felhatalmazás van ennek a munkának az elvégzése érdekében. Továbbá egy alkotmánymódosítás is a plénum elé került, amelyik az 1990 óta változatlan 61. § által használt fogalmakat egészítené ki, mivel azok alkalmatlanok a modern médiapiaci folyamatok alaptörvényi szintű szabályozására. Cser-Palkovics szerint a sajtószabadság biztosítása mellé indokolt felvenni a sokszínűség védelmét, illetve a polgárok megfelelő tájékoztatásához fűződő jogát, valamint azt is, hogy a közszolgálati média alkotmányos intézménnyé válna, amelynek fenntartása állami kötelezettség lenne.

Pálffy István KDNP-s képviselő, a kulturális és sajtóbizottság előadójaként kifejtette¹²⁰ a bizottság alkalmasnak találta az indítványt az általános vitára, valamint hangsúlyozta, hogy ez a javaslat egyáltalán nem új keletű, van előzménye a Tisztelt Házban, mégpedig a 2009. évben is volt már ilyen javaslat, ami akkor öt párti egyeztetésen ment keresztül, és egyáltalán nem ismeretlen a társadalmi és szakmai szervezetek előtt sem. Pálffy kijelentette: „A közmédia és a hírközlés rendszerének újragondolása, újraformálása a mai rendszertelenség helyett, a törvény szellemével szembemenő gyakorlat helyett halasztást nem tűrő feladat.”

Spaller Endre KDNP-s képviselő, a fogyasztóvédelmi bizottság előadójaként kijelentette¹²¹, hogy a média a fogyasztóvédelem egyik legfontosabb eszköze. Éppen ezért – szerinte – nem működhet kiegyensúlyozott tájékoztatás, sajtószabadság, az információkhoz való egyenlő esélyű hozzájutás nélkül. Spaller emlékeztetett rá: fontos, hogy a média, különösen a közszolgálati média egyensúlyt tartson a kereskedelmi, ezáltal a fizetett információk és a médiafogyasztók, a vásárlók számára fontos, az előbbivel azonban

¹²⁰ Pálffy István felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 297. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹²¹ Spaller Endre felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 299. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

ellentétes információk között. Az előterjesztést ígéretes keretnek tekintik, ezért a fogyasztóvédelmi bizottság az indítványt általános vitára alkalmasnak találta.

Arnóth Sándor Fideszes képviselő, a számvevőszéki és költségvetési bizottság előadójaként elmondta,¹²² a működésképtelenség határán vannak a közmédiumok, ezért kiemelte, hogy a bizottság támogatta a javaslatot.

Gulyás Gergely Fideszes képviselő, az emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság előadójaként ismertette¹²³, hogy a bizottság 11 igen szavazattal, 6 nem szavazat ellenében általános vitára alkalmasnak találta a javaslatot, mivel az az intézménytöbbslet, amit ez a javaslat meg kíván szüntetni, előremutatónak tekinthető.

Lendvai Ildikó MSZP-s képviselő, az emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként kiemelte,¹²⁴ hogy a javaslat tartalmában „gyalázatos cinizmust” tükröz, mert annak ürügyén, hogy az egyébként szükséges takarékossgot és ésszerűsítést tervbe veszi, valójában a közmédiumok teljes kormányoldali politikai elfoglalását és a „Fideszes káderek kilenc évre történő bebetonozását” tartalmazza. Formájában pedig azért tükröz „gyalázatos cinizmust”, mert semmilyenfajta egyeztetés nem előzte meg. Lendvai kifejtette, hogy a médiaszabályozás eddigi paritásos elvét a kormányoldal kizárólagos döntési lehetőségeinek elvével cserélik fel. Az ORTT helyébe lép a médiatanács. A médiatanács és az új hatóság elnökét már nem a köztársasági elnök és a miniszterelnök közösen javasolja a parlamentnek, és nem is a parlament választja meg, hanem a miniszterelnök nevezi ki. A médiatanács többi tagját pedig egy olyan jelölőbizottság jelöli a parlamentnek, ahol második körben már a kétharmados mandátumarány elegendő. Így tehát olyan médiatanács állhat elő, amely kizárólag a kormánypárti véleményeket és jelöléseket tükrözi. Lendvai figyelmeztetett, megszűnik a kuratórium korábbi paritása is, és öttagú kuratórium szerepel a javaslatban. Ennek elnökét a kormányoldal médiatanácsa javasolja, kettőt az ellenzék és kettőt a kormányoldal. Ha ez

¹²² Arnóth Sándor felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 301. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹²³ Gulyás Gergely felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 303. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹²⁴ Lendvai Ildikó felszólalása, 14. ülésnap (2010. június 14.), 305. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

sikerül, akkor is 3:2 arányban mindenről dönthetnek a kormánypárti delegáltak, ugyanis megszűnik a kuratóriumban eddig meglévő kétharmados döntési kötelezettség és lehetőség.

Végül 2010. július 22-én a 28. ülésnapon 261 igen szavazattal, 83 nem szavazat ellenében, tartózkodás nélkül az Országgyűlés elfogadta a minősített többséget igénylő módosító javaslatokat.¹²⁵ A zárószavazás a minősített többséget igénylő rendelkezésekre vonatkozóan az LMP képviselőcsoportjának kérésére név szerinti szavazással történt. Ennek eredményeként a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat minősített többséget igénylő rendelkezéseit az Országgyűlés 260 igen szavazattal, 86 nem ellenében, tartózkodás nélkül elfogadta. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat elfogadásához az alkotmány 24. § (3) bekezdés alapján az országgyűlési képviselők kétharmadának az igen szavazata szükséges. Erről 2010. június 28-án, a 18. ülésnapon szavazott a Tisztelt Ház, 262 igen szavazattal, 66 nem ellenében, 43 tartózkodás mellett a törvényjavaslatot elfogadta.

V.3.12. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról

Az Alkotmány 40/B. § (4) bekezdésének módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitáját az Országgyűlés a 25. ülésnapon kezdte meg, 2010. július 13-án. Lázár János és Kocsis Máté Fideszes képviselők önálló indítványként nyújtották be a javaslatot. A törvényjavaslat elfogadásához az Alkotmány 24. § (3) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

A javasolt módosítás indoklása szerint, a módosítás a hatalom megosztásának és az államhatalmi ágak elválasztásának biztosítása érdekében az Alkotmány szintjén garantálja, hogy a Magyar Honvédség, a Rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai, mint a végrehajtó hatalom gyakorlásában részt vevő tisztségviselők ne lehessenek egyben a törvényhozó hatalmat gyakorló Országgyűlés tagjai, de még jelöltként se indulhassanak az országgyűlési képviselők választásán. A módosítás az országgyűlési

¹²⁵ Az alkotmányügyi bizottság állásfoglalása alapján az egységes javaslat 1., 2. és 3. §-ainak, 16-25. §-ainak, 30. §-ának, 33-39. §-ainak, 40. § (2) és (3) bekezdéseinek, 41. § (6), (7), (8), (9) bekezdéseinek, 42. §-ának, valamint 1. és 2. mellékletének, továbbá az ezekhez érkezett módosító javaslatok elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

képviselők választása mellett a hivatásos állomány tagjai számára kizárja az európai parlamenti választáson, a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek, valamint a kisebbségi önkormányzati képviselők választásán jelöltként történő indulás lehetőségét is.

A javaslat elfogadása esetén biztosított, hogy az érintett szervek hivatásos állományú tagjai esetében a politikai befolyásoltság látszata is kizárt legyen.

Az Országgyűlés a 28. ülésnapon, 2010. július 22-én 262 igen szavazattal, 86 nem ellenében, tartózkodás nélkül elfogadta a javaslatot.

V.3.13. A köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a Legfelsőbb Bíróság elnöke tiszteletdíjáról és juttatásairól szóló 2000. évi XXXIX. törvény módosításáról

A 26. ülésnapon kezdte meg az Országgyűlés a köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a Legfelsőbb Bíróság elnöke tiszteletdíjáról és juttatásairól szóló 2000. évi XXXIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitáját. Benyújtója a kormány, azaz a Közigazgatási és Igazságügyi Miniszter, Navracsics Tibor. A törvényjavaslat elfogadásához az Alkotmány 30. § (2) bekezdése alapján a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazata szükséges.

Rétvári Bence KDNP-s képviselő, közigazgatási és igazságügyi minisztériumi államtitkár expozéjában kifejtette¹²⁶, azért fontos a gyors tárgyalása ennek a javaslatnak, mert lejár Sólyom László köztársasági elnök mandátuma, és így fontos rendezni minden részletét azoknak a kérdéseknek, amelyek az ő további működését érintik. Nem lenne szerencsés különböző joggyakorlat alkalmazása az egyes köztársasági elnököknél, hanem legyen mindegyiknek azonos lehetősége arra, hogy tovább szolgálja a magyar nemzetet. Eltérően az eddigi gyakorlattól, mostantól kezdve csak és kizárólag a Köztársasági Elnöki Hivatal gondoskodna a korábbi köztársasági elnökök elhelyezéséről, így a jövőben nem lesz soha semelyik volt köztársasági elnök kiszolgáltatva az aktuális kormánynak, és nem fogja

¹²⁶ Rétvári Bence expozéja, 26. ülésnap (2010. július 19.), 195. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

félve érezni magát amiatt, hogy ha a kormány nézetével ellentétes nézetet hangoztat, akkor esetleg a kormány így tudna valamiféle retorziót alkalmazni vele szemben.

Horváth Zsolt Fideszes képviselő, az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság előadójaként elmondta¹²⁷, hogy a rendszerváltás óta eltelt időszak alatt hivatali idejüket töltő államfők ismertsége, tapasztalataik, nemzetközi kapcsolatrendszerük olyan értéket jelentenek, amelyről a társadalom, Magyarország nem mondhat le. Ez a módosítás kijelöli és biztosítja az ehhez szükséges feltételeket.

Gaudi-Nagy Tamás Jobbikos képviselő, az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság kisebbségi véleményének ismertetőjeként elmondta¹²⁸, nem látja indokoltnak a jogszabály megalkotását. Valamint azt sem érti, miért tudna most azzal, sokkal hatékonyabban ország lobbista lenni egy volt köztársasági elnök, ha most ezeket a jogokat megkapja.

Az Országgyűlés 2010. július 22-én 275 igen szavazattal, 74 nem ellenében, 1 tartózkodás mellett a javaslatot elfogadta.

¹²⁷ Horváth Zsolt felszólalása, 26. ülésnap (2010. július 19.), 197. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹²⁸ Gaudi-Nagy Tamás felszólalása, 26. ülésnap (2010. július 19.), 199. felszólalás. Forrás: Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

VI. A HARMADIK ORBÁN-KORMÁNY

VI.1. A harmadik Orbán-kormány politikai környezete a 2014-es évben

Ahhoz, hogy 2014-ben a Fidesz ne kerüljön újra kormányra az ellenzéki pártok összefogása szükségesnek tűnt. Ugyanakkor az ellenzéki szereplők között 2011. január közepe óta egyre élesebb harc alakult ki az összefogás megszervezésének irányításáért és az ellenzéki oldal vezető szerepének betöltéséért. A 2010-es önkormányzati választások környékén már felvetődött az MSZP és az LMP közötti valamilyen megállapodás létrehozása, amellyel mérsékelni tudják a Fidesz győzelmét.

2012 októberében az ellenzéki együttműködés kérdése egyre inkább az MSZP-hez való viszonyt kezdte jelenteni, ráadásul a korabeli közpolitikai diskurzusban egyre több elképzelés született arról, hogy az MSZP hogyan fog lassan megszűnni, vagy perifériára szorul, jelentéktelenné válik.

Ugyanakkor 2013 tavaszára egyre inkább világossá vált, hogy az MSZP nem tűnt el, sőt az MSZP nélkül nem elképzelhető az Orbán-kormány leváltása és hogy a baloldali ellenzéki pártoknak valamilyen együttműködést kell kialakítaniuk a párttal. Míg korábban az MSZP-SZDSZ viszony egy egyszerűbb képlet volt, hiszen az SZDSZ-en belüli érdekcsoportok jellemzően a párton belül vívták meg belső küzdelmeiket, addig 2012-ben az MSZP-n kívüli baloldali ellenzéki térfél egy plurális, egymással is vitatkozó, illetve együttműködő, vagy egyszerűen csak taktikázó szereplőkből állt. Ennek köszönhetően az eddig az SZDSZ-re jellemző párton belüli küzdelmek, a nagy nyilvánosság előtt folyó, pártok közötti küzdelmekké alakultak át.

Nagyon különböző státuszú és erejű szereplők voltak a baloldali térfélen, mint például az LMP, a DK, a Milla, a Szolidaritás, a 4K! és Bajnai Gordon. Az ő erőviszonyaik és taktikáik döntötték el, hogy az MSZP az együttműködéssel kapcsolatos taktikai csatáját kikkel vívja majd meg.

Az LMP helyzete, üzenetei, stratégiája

Létező választói támogatottsággal rendelkező pártként a baloldalon kezdetben csak az LMP szerepelt, hiszen a többi potenciális szereplő sokkal frissebb volt, nem lehetett előzetesen felmérni azok tényleges támogatottságát, valamint azt, hogy mennyi ideig képesek a politikai porondon maradni.

Ugyanakkor az együttműködés kérdése az LMP számára sokkal összetettebb volt, mint a többi szereplő szemszögéből nézve, hiszen az együttműködés a többi baloldali szereplővel magával hozta volna az identitás feladását. Az LMP megalakulás kori elképzelése, azaz, hogy lehet országos politikát a jelenleg működő pártokhoz képest más módszerekkel, más keretek között is végezni, nem igazán összeegyeztethető azzal, ha a párt együttműködésre lép azokkal a pártokkal, amik ellen tulajdonképpen létrejött.

Az együttműködés elutasítása viszont komoly választási harcot is eredményezhetett volna a baloldalon belül, illetve akár a saját szavazóbázis egy részének a párt ellen fordulását is (Tóth-Török, 2015: 481).

A fentiek miatt is az LMP-n belül komoly konfliktus éleződött ki Schiffer András és a frakcióvezetés – Jávor Benedek és Karácsony Gergely – között, mivel Schiffer az önállóan indulás, míg a Jávor-Karácsony tengely az együttműködés mellett volt.

A Milla, azaz az „Egymillióan a magyar sajtószabadságért” Facebook-csoport 2010. december 21-én jött létre, hogy a médiatörvény ellen küzdjön, ennek eredményeként 2011 és 2012 során számos tüntetést szervezett. A Milla volt az egyetlen olyan civil szervezet, amely valóban képes volt tízezres tömegeket az utcára hívni, kulturálisan, ideológiailag pedig az LMP-hez állt közel, ugyanakkor kifejezetten a pártellenes attitűdre reflektálva jött létre. A párt és a civil szervezet közötti együttműködés abban merülhetett volna ki, hogy az LMP további lendületet kaphatott volna a civil mozgalom támogatásával a Milla pedig megőrizhette volna a politikai relevanciáját. A Milla mellett a Szolidaritás neve hangzott még el gyakran az ellenzéki együttműködések kapcsán, amely a bevett szakszervezetekhez képest egy alternatív szakszervezeti mozgalom volt. Egy esetleges együttműködés esetén az LMP a politikai tapasztalatot és média elérést, a Milla tömegeket, a Szolidaritás pedig a szervezeti erőt tudta volna produkálni, ugyanakkor komoly problémaként merült fel, hogy a Szolidaritás ideológiai profilja merőben eltérő volt az LMP-től és a Milla-tól.

Szorosan ehhez kapcsolódik, hogy 2012. október 23-án, a Milla rendezvényén Juhász Péter és Bajnai Gordon bejelentették, hogy Együtt 2014 elnevezéssel választási mozgalmat indítanak, így Bajnai visszatérése új helyzetet teremtett a baloldali ellenzék térfelén.

Ráadásul az Együtt 2014 csatlakozásra hívta fel az LMP-t, amely olyan mértékig megosztotta a pártot, hogy az kettészakadt, a párt 2013. január 26-i kongresszusa nagy többséggel megerősítette, hogy nem lépnek szövetségre az Együtt 2014-gyel. A

kongresszusi döntést követően Jávor Benedek frakcióvezető és Karácsony Gergely frakcióvezető-helyettes lemondott tisztségéről és a Párbeszéd Magyarországért platform kilépett az LMP-ből, és új pártként jött létre. A pártszakadás nagyjából a párt tagságának mintegy 10–20%-át vitte magával.¹²⁹

Végül az LMP önállóan indult a 2014. április 6-án tartott országgyűlési választáson és 5,38%-os támogatottságot kapott, így 5 mandátumot szerzett az új Országgyűlésben.

Ellenzéki előválasztás, összefogás és az MSZP helyzete

Bajnai ellenfele az ellenzéki oldalon így Mesterházy Attila, az MSZP pártelnöke lett. A 2012-2014 között zajlott előválasztás – Mesterházy Attila és Bajnai Gordon között (Gyurcsány Ferenc eseti részvételével) – voltaképpen egy sajátos előválasztás volt, mivel a felek gyakran a nyilvánosság és a baloldal politizáló közösségének felhasználásával igyekeztek elérni saját miniszterelnök-jelöltségük elfogadását, továbbá a kimenetelt a felek aktuális hatalmi-taktikai pozíciói határozták meg. Éppen ezért amikor a miniszterelnök-jelölt személye végül eldőlt, igazából már túl késő volt egy kontrollált és hatásos kampány lefolytatására.

2013. április végén Bajnai Gordon és Mesterházy Attila az MSZP választmányi ülését követően közös nyilatkozatot tettek melyben kijelentették, hogy a két szereplő közösen indul majd a választásokon és közös jelölteket fognak állítani. Ugyanakkor a májusi folyamatok rácaffoltak erre, mert nem az együttműködés, hanem a versengés vált meghatározóvá a két párt viszonyában.¹³⁰

Az előválasztási küzdelem lezárása gyanánt két forgatókönyv maradt – miután látszódtott, hogy az MSZP nem fog beállni Bajnai mögé – mégpedig, hogy Mesterházy vagy közös miniszterelnök-jelölt lesz, vagy párhuzamos kormányfőjelöltség kerül kialakításra. Világossá vált, hogy az MSZP 27-35 hely átadására áll készen, miközben Bajnai közös miniszterelnök-jelöltsége egyértelműen lekerült a napirendről. Végül sikerült 31 közösen indított jelöltben megállapodniuk, valamint Mesterházy Attila lett a baloldal legesélyesebb miniszterelnök-jelöltje.

¹²⁹ Szétszakadt az LMP. Index.hu 2013. január 27. Forrás: https://index.hu/belfold/2013/01/27/szakad_az_lmp/ (2019. június 20.).

¹³⁰ Közös jelölteket indít Bajnai az MSZP-vel. Index.hu 2013. április 27. Forrás: https://index.hu/belfold/2013/04/27/kozos_jelolteket_indit_bajnai_es_az_mszp/ (2019. június 20.).

2013. október 23-án Gyurcsány Ferenc aktív kommunikációval kezdte támadni az MSZP-Együtt megállapodást, amelynek legfőbb célja a DK részvételének biztosítása a megállapodásban, azaz az ellenzéki összefogás kiterjesztése. Az előválasztás elhúzódsának elkerülése végett az MSZP-Együtt számára elsődleges cél lett a gyors megállapodás a DK-val, így lehetett az, hogy szinte vita nélkül megállapodtak többek között Gyurcsány Ferenc harmadik helyében, illetve a közös lista is gyorsan megszületett.

Ugyanakkor Simon Gábor korrupciógyanús ügye hatalmas károkat okozott a baloldalnak, mivel sikerült a kormányoldali kampánynak olyan hangulatot teremtenie, amely azt sugallta, hogy a jelenlegi baloldal még mindig ugyanolyan, mint a 2010 előtti korrupciós ügyekkel rendelkező oldal. Tovább gyengítette őket, hogy nem tudtak egységes véleményt formálni arról, miért kell leváltani az Orbán-kormányt, vagy éppen mi a központi üzenetük, egységes programjuk. Közben a Fidesz-kampány fő üzenete az volt, hogy az ellenzék győzelme a „Gyurcsány-koalíció visszatérését” jelentené.¹³¹

Az Országgyűlési választás és az azt követő időszak

Az Országgyűlési választásra 2014. április 6-án került sor, mely során a kormányzó Fidesz–KDNP pártszövetség ugyan kétharmados többséget szerzett a törvényhozásban, de 7,9 %-os csökkenést könyvelhettek az eredményük tekintetében, így éppen hogy csak sikerült a kétharmados többséget elérni.

A 2014-es országgyűlési választást követően 2014. május 10-én az Országgyűlés 130 igen és 57 nem szavazat mellett választotta miniszterelnökké Orbán Viktort¹³², ugyanakkor a kormányalakításra egészen júniusig kellett várni, ugyanis a hatályos magyar jogszabályok nem állapítanak meg kötelező határidőt az új kormány megalakulására. A miniszterelnök első beszédében elmondta, „Az új kormány, bár kétharmados többségen áll, a háromharmadot fogja képviselni”. Azokra is kitért, akik nem rá szavaztak, ugyanakkor külön

¹³¹ Rogán Antal sajtótájékoztatója: Megalakult az új Gyurcsány-koalíció. Fidesz.hu 2014. január 14. Forrás: <https://fidesz.hu/hirek/megalakult-az-uj-gyurcsany-koalicio/> (2019. április 5.).

¹³² Orbán Viktor ekkor lett az első olyan miniszterelnöke Magyarországnak, aki békeidőben alakíthatott immáron harmadjára is kormányt, ugyanis először 1917 nyarán alakíthatott kormányt egy miniszterelnök harmadszor – Wekerle Sándor – akinek a kabinetje alig több, mint egy évet töltött csak a hatalomban, és amely idő alatt pedig bele kellett törödni a világháború elvesztésébe, majd egy nappal a kormány lemondása után pedig kitört az őszirózsás forradalom. A második eset 1956-ban volt, amikor is Nagy Imre november 3-án alakította meg valóban koalíciós kormányát ám érdemi munkára alkalom már nem volt.

hangsúlyozta azt is, hogy a határon túliakra is figyelni fog. „Akik részt vesznek a választáson, hazánk szabadságharcos hagyományait viszik tovább” – fogalmazott, egyúttal nyugodt, higgadt kormányzást ígért (Éber-Sztojcev, 2014).

A 2014. május 6-i alakuló üléshez hasonlóan ezúttal sem került sor a kormányprogram ismertetésére, mivel az előző parlamenti ciklusban módosították az Alaptörvényt, így a kormányfőnek nincs olyan kötelezettsége, hogy kormányprogramot nyújtson be, vagy ismertessen.¹³³ Ez egy igen fontos változás az 1990 utáni gyakorlathoz képest. 2014-ben a Fidesz alapvetően csak annyival kampányolt, hogy „Folytatjuk”. Így igazából választási programot sem fogalmaztak meg, csak üzenetet arra vonatkozóan, hogy folytatják az eddigi kormányzati politikát, ha kormányra kerülnek. A kampányban persze bizonyos fórumokon fény derült egy nagyjából 10 pontos, többnyire általánosan megfogalmazott, nagyrészt már ismert programra. Ezek között szerepel a hazai források növelése az államadósság finanszírozásában, a bankszektor tulajdonviszonyának megváltoztatása, a munkát terhelő adók további csökkentése (itt a járulékcsökkentés lehetőségét is megemlítette), a minél olcsóbb energia és a teljes foglalkoztatás. A kormányprogram szerepét inkább a kormányfői beiktatási beszéd vette át 2014-ben.

A beiktatást követő következő ülésnapon természetesen ennek volt is utóélete, hiszen napirend előtti felszólalásra jelentkezett Schiffer András, az LMP frakcióvezetője: „Mit folytatnak?”¹³⁴ címmel. Ebben éles kritikával illette a kormányt, amiért nem lehet megtudni, hogy pontosan mit is terveznek végrehajtani a következő parlamenti ciklusban.

A megválasztását követően – illetve a minisztériumi struktúrára vonatkozó törvények hatálybalépése után – az új miniszterelnök haladéktalanul köteles javaslatot tenni az új kormány tagjaira. Ugyanakkor az Országgyűlés bizottságait a miniszteri meghallgatás, a köztársasági elnököt pedig a kinevezés tekintetében nem köti tényleges határidő. A kormány megalakulásához nincs köze az úgynevezett „40 napos szabálynak”, mivel az a miniszterelnök megválasztásához kapcsolódik nem a kormányalakításhoz.

Az úgynevezett „40 napos szabály” alapján a köztársasági elnöknek arra van lehetősége – de nem kötelezettsége –, hogy feloszlassa az Országgyűlést, ha az a miniszterelnök-jelölt

¹³³ Korábban ugyanis a kormányprogramot a T. Ház megvitatta, majd utána szavaztak a miniszterelnök-jelölről.

¹³⁴ 3. ülésnap (2014. május 12.), 1-4. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

személyére tett első javaslattól számított 40 napon belül nem választaná meg a miniszterelnököt. Ez az államfő számára csak lehetőség, és előtte köteles egyeztetni az Országgyűlés elnökével és a parlamenti frakciók vezetőivel is. Ennek lehetősége 2014-ben nem állt fenn, hiszen a parlament május 10-én megválasztotta a miniszterelnököt.

A korábbiakban jóval hosszabb volt a jelölés és a választás között eltelt időszak, ez általában a két hetet is meghaladta. Egyrészt azért, mert a korábbi Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően a miniszterelnök-jelölt vitára terjesztette elő a valójában még meg sem alakult kormánya programját az Országgyűlésnek, másrészt pedig az elhúzódó koalíciós egyeztetések is a miniszterelnök megválasztásának kitolódását eredményezték.

A legtöbb esetben ennek az egyeztetési folyamatnak az eredménye volt a kormány struktúráját megállapító törvényjavaslat beterjesztése is – azt általában még a miniszterelnök megválasztása előtt fogadták el.

Az eddigiekben azonban a miniszterelnök megválasztásának napján vagy azt követően néhány napon belül meg is alakult a kormány, azaz megtörtént a miniszterek jelölése, meghallgatása, kinevezése és eskütétele is.

2014 májusában még egy fontos esemény volt nemcsak a magyar, hanem az európai politikában is, mégpedig a 2014-es Európai Parlamenti választások. Mint minden országban az Európai Parlamenti választások Magyarországon is elsősorban belpolitikai jelentőséggel bírtak és a 2014-es Országgyűlési választások kapcsán az látszott, hogy az MSZP-DK-Együtt-PM viszonyrendszer teljesen átalakult, hiszen a DK és az Együtt-PM túlélése biztossá vált, míg az MSZP volt az, amelyik válságos helyzetbe került a választások után. A 2014. május 25-i Európai Parlamenti választási eredmények jól mutatják, hogy a Fidesz által teremtett centrális erőter szilárdabb, mint korábban volt, mindeközben a baloldal egésze sem omlott össze, az ellenzék tartotta pozícióit és kiderült, hogy erősebb kihívója a kormányoldalnak, mint a Jobbik. Ezzel együtt az MSZP, amely korábban a legerősebb szereplője volt a baloldalnak, elvesztette ezt a pozícióját és az eredmények tükrében az látható, hogy három egyenrangú szereplője lett a baloldalnak.

VI.2. A harmadik Orbán-kormány tevékenysége az első száz napban

Az újonnan felálló kormány első nagy lépése még a megalakulás hónapjában, pontosabban június 25-én érkezett. A devizahitelek megmentéséről szóló első törvényjavaslat ekkor került a parlament elé, ami a kormány egyik régi adóssága volt már, és sok ezer embernek jelentett megkönnyebbülést.

Ciklus elején benyújtásra került egy törvényjavaslat a reklámadóról melyet az Országgyűlés kivételes eljárásban tárgyalta meg.¹³⁵ A hazai és nemzetközi médiában úgy értékelték, hogy az adó célja az egyik kereskedelmi televízió, az RTL Klub kifejezett megadóztatása, mivel az adózási sávokat úgy határozták meg, hogy a kisebb sajtótermékek jelképes adót – csupán öt százalékot – fizessenek, míg a legmagasabb adósávba esőkre 40%-os adó került kivetésre. Ebbe a sávba viszont már nem esett más, csak az RTL Klub, így a reklámadó kapcsán szabályos háború tört ki a tévécsatorna és a kormány között.

A feszültséget tovább fokozta, hogy az Országgyűlés a nyári szünet előtti utolsó ülésnapján elfogadta a néhány nappal azelőtt kihirdetett reklámadóról szóló törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot,¹³⁶ amely alapján az RTL Klubnak már a tárgyévben is adófizetési kötelezettsége keletkezett. Az előterjesztő indokolásában az adóelkerülés lehetőségének csökkentésére hivatkozott, ugyanakkor az úgy a külföldi sajtó érdeklődését is felkeltette, amely a magyar kormány sajtószabadságot korlátozó intézkedésének tekintette azt.

Már az előző kormányzati ciklusra is jellemző volt, hogy törvényalkotással új érdekképviselői szervezeteket hozott létre a kormány, mint például Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, a Magyar Rendvédelmi Kar, vagy éppen a Magyar Kormánytisztviselői Kar. A vizsgált időszakban a Nemzeti Pedagógus Kar volt az, amelyik létrejött, mint új érdekvédelmi szervezet, amely a törvény erejénél fogva a hivatalos tárgyaló partnerévé vált a kormánynak, ráadásul fontos hatáskörökkel is felruházták.

¹³⁵ A reklámadóról szóló T/154. számú törvényjavaslat. 2014. június 2. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00154/00154.pdf> (2019. május 16.).

¹³⁶ A reklámadóról szóló 2014. évi XXII. törvény eltérő szöveggel való hatálybalépéséről és azzal összefüggő egyes adótörvények módosításáról szóló T/467. számú törvényjavaslat. 2014. június 30. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00154/00154.pdf> (2019. május 20.).

2014 nyarán a miniszterelnök Tuszánfürdőn, a 25. Bálványosi Szabadegyetem és Diáktáboron beszélt politikai programjáról, jövőképeről¹³⁷ és ennek keretei között az illiberális demokráciáról szóló fejtegetése¹³⁸ okozott komoly hazai és nemzetközi visszhangot. Ez a téma még 2015-ben a német kancellárral, Angela Merkellel közös sajtótájékoztatón is előkerült, ahol a német kancellár értelmezhetetlennek tartotta a kifejezést.¹³⁹

Jelentős esemény volt még az úgynevezett Norvég Alap-ügy, melynek előzménye volt, hogy a magyar kormány 2014 elején a donor országok jóváhagyása nélkül áthelyezte az alapok általa kezelt kilenc programjának lebonyolítását és monitorozását az állam tulajdonában álló Széchenyi Programiroda NKft-be. Később Lázár János akkori Miniszterelnökséget vezető államtitkár a Vidar Helgesen norvég európai ügyi miniszternek írt levelében bírálta a Norvég Alapba tartozó Norvég Civil Támogatási Alap működését, azt állítva, hogy az annak lebonyolításával, a finanszírozó országok által megbízott Ökotárs Alapítvány „több szállal és nyíltan” kötődik az LMP-hez.¹⁴⁰ A norvég miniszter válaszlevelében hangsúlyozta, hogy kormánya nem támogat semmilyen pártpolitikai tevékenységet Magyarországon és az alap magyarországi működtetőjét nyílt pályázat keretében választották ki.¹⁴¹ A magyar kormány 2014 eleji egyoldalú lépéseit a donor országok elfogadhatatlannak tekintették és ellentétesnek nevezték a Norvég Alapok szabályaival, ezért 2014. május 9-én az alap magyarországi kifizetéseinek felfüggesztéséről döntöttek, de nem függesztették fel a kormánytól függetlenül működtetett programokat. Miután a kormány kezdeményezte, hogy a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal teljes körűen

¹³⁷ Orbán Viktor 2014-es tusznádfürdői beszéde is jelentős átfedést mutat egy 2014 márciusában megjelent tanulmánnyal, amelyet Tellér Gyula írt: Született-e „Orbán-rendszer” 2010 és 2014 között? Nagyvilág 2014. március, LIX. évfolyam, 3. szám.

¹³⁸ Az illiberális demokrácia „műszót” Fareed Zakaria amerikai politológus vezette be 1997-ben, a Foreign Affairs című folyóiratban publikált cikkében. Ez alatt olyan rezsimeket értett, amelyek egyszerre jelenítik meg a demokratikus és az autoritárius normákat, és ahol a szabad választások megtartása mellett a kormányzat nem biztosítja az alapvető politikai, illetve polgári jogokat.

¹³⁹ Merkel: „Az illiberális szóval nem tudok mit kezdeni” HVG.hu 2015. február 02. Forrás: https://hvg.hu/itthon/20150202_kezcsokkal_koszontotte_orban_merkelt/4/pp/49806 (2019. május 20.).

¹⁴⁰ Lázár János Miniszterelnökséget vezető államtitkár levele Vidar Helgesen norvég Európa-ügyi miniszternek. 2014. április 9. Forrás: <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/lazar-janos-levele-vidar-helgesen-nek> (2019. május 25.).

¹⁴¹ Vidar Helgesen norvég Európa-ügyi miniszter válaszlevele Lázár János Miniszterelnökséget vezető államtitkárnak. 2014. április 24. Forrás: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/brev/svar_lazar.pdf (2019. május 25.).

vizsgálja át a Norvég Alap pénzosztását, a kialakult helyzet miatt június 4-re, Oslóban berendelték a norvég külügyminisztériumba Jeszenszky Géza magyar nagykövetet,¹⁴² valamint június 12-én Brüsszelben tárgyalásra került sor a magyar kormány képviselői és a Norvég Alapot fenntartó Izlandot, Liechtensteint és Norvégiát képviselő Finanszírozási Mechanizmus Bizottság között.

Július 24-én Nils Muižnieks az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa fejezte ki aggodalmát a Norvég Civil Támogatási Alapot ért támadások és az ellene indított, vitatott jogalappal rendelkező KEHI vizsgálatok miatt, amelyeknek a leállítását kérte.¹⁴³ Kronológiailag itt illeszkedett a sorba a miniszterelnök tusnádfürdői beszéde, amelyet fentebb már tárgyaltunk.

Ezt követően augusztus 14-én a kormány a 204/2014. (VIII. 14.) számú kormányrendeletben eleget tett a norvég fél egyik kérésének és a Norvég Alap általa kezelt kilenc programjának lebonyolítását visszahelyezte a Széchenyi Programiroda NKft-ből az illetékes minisztériumba. Maga az ügy a disszertáció vizsgálati periódusán túlmutatva folytatódott tovább, a konfliktust csak 2015 decemberében sikerült lezárni.

A harmadik Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvényeket és törvénymódosításokat a *4. számú táblázat tartalmazza*, amely az *5. számú mellékletben* található.

Sürgős eljárásban elsősorban az államigazgatást és a közigazgatási szervezetet érintő jogszabályokat fogadott el az Országgyűlés 2014-es évben. Magyarország minisztériumainak felsorolásáról, illetve az ezzel összefüggő egyes törvények módosításáról is így fogadtak el jogszabályokat, továbbá szintén sürgős eljárásban módosította a törvényhozás az egyes közigazgatási tárgyú törvények, valamint az egyes önkormányzatokat érintő törvények módosításáról szóló tervezeteket is. Mindezek mellett a költségvetési tervezéssel, valamint a pénzügyi és a közüzemi szolgáltatások hatékonyabb nyújtásával összefüggő törvénymódosítást is sürgős formában tárgyalták, csakúgy, mint a kétharmados

¹⁴² „Barátságosan” bántak Jeszenszkyvel a norvég külügyben. HVG.hu 2014. június 5. Forrás: https://hvg.hu/vilag/20140605_Baratsagosan_bantak_Jeszenszkyvel_a_norve (2019. május 25.).

¹⁴³ Nils Muižnieks az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosának nyílt levele a magyar Miniszterelnökséghez. Európa Tanács 2014. július 24. Forrás: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-expresses-concern-over-ngos-in-hungary> (2019. május 25.).

a többséget igénylő, a helyi önkormányzati választásokat és a választási eljárásról szóló törvényeket módosító javaslatot.

Kivételesen sürgős eljárásban főleg politikailag is érzékeny, gazdasági és adózási témájú törvényeket tárgyalt meg az Országgyűlés. A reklámadóról szóló törvényt, valamint az ahhoz kapcsolódó törvények módosítását is ilyen formában tárgyalták, de a banki hitelezés, illetve a kölcsönszerződésekről szóló több tervezetet is kivételes eljárás során fogadtak el.

Az új kormány szerkezetével kapcsolatban érdemes megjegyezni – amit alább a kétharmados tevékenységet elemző részben részletesen tárgyalunk –, hogy a minisztériumok felsorolásáról szóló törvényt vizsgálva megállapítható, hogy megjelent egyfajta centralizációs szemlélet – például a Miniszterelnökséget vezető politikus miniszter lett, felvértézve ráadásul számos fontos és új hatáskörrel.

VI.3. A harmadik Orbán-kormány első száz napban kifejtett kétharmados tevékenysége

A 2010-2014 közötti közjogi változtatások egyik legfőbb kritikai eleme az volt, hogy a kormány kétharmados parlamenti többsége birtokában az aktuálpolitikának megfelelően módosítja az Alkotmányt – illetve később az így létrejött Alaptörvényt –, valamint a kétharmados- illetve sarkalatos törvényeket. Az Alaptörvény – amely a magyar jogrendszer jogi kereteit hivatott alkotni – a kormányzás technikai megvalósításának köszönhetően inkább hatalomtechnikai eszközzé vált (Bárándy-Bárándy, 2015: 232).

Az Országgyűlés alkotmányozó jogkörében eljárva módosította a választójogi törvényt, a média világot érintő rendelkezéseket, valamint az Alkotmánybíróság jogköreit is, ugyanakkor megfigyelhető, hogy a módosítási javaslatok mögé a jogalkotók gyakran elvi alapokat kerestek.

A kérdés az a 2014-es Országgyűlési választáson ismételten megszerzett kétharmados többség kapcsán, hogy az új 2014-2018 közötti parlamenti ciklus első ülészakájában változott-e a jogalkotási – és ezen belül alkotmányozó jogkörben történő – mechanizmus, azaz változott-e az előző kormányzati ciklusra vonatkozó gyakorlat?

Az Országgyűlés – a kormányalakítással szükségszerűen összefüggő közjogi tárgyú törvényjavaslatokat leszámítva – két minősített többséget igénylő előterjesztést tárgyalt az első száz napban, mégpedig az új Hárszabály módosításáról szólót, valamint az önkormányzati választások szabályainak megváltoztatásáról szólót.

Röviden érdemes a megvizsgálni a Magyarország minisztériumainak felsorolásáról szóló törvénytervezetet.

VI.3.1. Magyarország minisztériumainak felsorolásáról

A 2014. május 10-én benyújtott javaslat egy nagyon rövid, alapvetően öt szakaszból álló egyszerű törvény látszatát kelti. A felsorolt intézmények alapján két részre bontható, az egyik része a Miniszterelnökséget, mint elsősorban a kormányzati koordinációt ellátó minisztériumot tartalmazza (1. § (1) bek.), míg a másik rész a szakpolitikai feladatokat ellátó minisztériumokat sorolja fel (1. § (2) bek.). A törvényjavaslat egyértelművé teszi, hogy a Kormány tagjának feladat- és hatáskörét a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott rendeletben állapítja meg, továbbá szakít azzal a korábbi megoldással, hogy a korábbi

minisztériumi struktúra tekintetében megjelenő feladat- és hatásköri átrendezést maga végezze el, ehelyett a Kormányra bízta a minisztériumok közötti feladat- és hatásköri megosztást.¹⁴⁴

A törvényjavaslat részletes vitája során¹⁴⁵ Lázár János, a napirendi pont előterjesztője történelmi távlatokból vezette le a Miniszterelnökség, mint önálló minisztérium létjogosultságát, valamint arról beszélt, hogy folyamatos egyeztetéseket tartottak a törvényjavaslat kapcsán. Az ellenzéki pártok képviselői részéről alapvetően ellenérvként azt hozták fel, hogy a szakminisztériumok így lényegében a Miniszterelnökség politikai irányítása alá fognak kerülni, valamint a meghirdetett olcsóság és hatékonyság megvalósulását kifogásolták, valamint azt, hogy egy-egy „mamut minisztérium” alá kerül több szakterület, ami véleményük szerint nem szerencsés megoldás.

Végül az 5. ülésnapon, 2014. május 26-án a zárószavazás során az Országgyűlés a törvényjavaslatot 119 igen szavazattal, 56 nem ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta.

VI.3.2. A Házzsabály módosítása

Az Országgyűlés a 2010-2014-es kormányzati ciklus egyik utolsó döntéseként fogadta el az új Házzsabályát, majd az új Országgyűlés – a minősített többségi vizsgálati szempontunkat figyelembe véve – tulajdonképpen az új Házzsabály módosításával kezdett. Mivel az új Házzsabály új jogalkotási rendet vezetett be, így várható is volt a módosítás kezdeményezése.

Figyelembe véve a képviselők számának felére csökkenését, vagy éppen a nemzetiségek megvalósuló képviseletét, illetve a létrejövő Törvényalkotási Bizottságot – amely a szakbizottságok és a plenáris ülés közötti híd szerepére jött létre, a részletes vita pedig kiszorult a plenáris ülésről – elvárható volt, hogy a gyakorlatban kiderülő jogalkotási hiányosságokra reflektálni szükséges.

¹⁴⁴ Magyarország minisztériumainak felsorolásáról szóló törvényjavaslat T/106. számú iromány. 2-3. o. 2014. május 10. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00106/00106.pdf> (2019. május 16.)

¹⁴⁵ 4. ülésnap (2014. május 13.), 17-73. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Ugyanakkor volt még két érdemi rendelkezés is, a plenáris ülés ülésvezető elnöke szavazati jogának biztosítása, valamint a házszabálytól való eltérés elrendelésére vonatkozó szavazati arány megváltoztatása.¹⁴⁶

A Házszabály az ülésvezető elnök szavazati jogáról 1990 óta – az akkor Országgyűlés által elfogadott módon – változatlanul rendelkezett, azaz a levezető elnök nem szavazott, kivéve szavazategyenlőség esetén, amikor is az ő szavazata lett a döntő. Ezt a rendelkezési klauzulát a 2010-2014-es kormányzati ciklus végi házszabály módosítás során is átvezették, akkor ennek módosítása nem került napirendre. Azonban a 2014-es országgyűlési választásokat követően létrejövő – a vizsgálat tárgyát képező – kétharmados többség, csak egyetlen szavazattal lett meg. Ergo, ha a plenáris ülést kormánypárti képviselő vezeti, akkor a minősített többséget igénylő döntéshozatal során csak ellenzéki vagy független képviselő támogatásával lett volna meg a szükséges szavazatszám.

A törvényjavaslat módosító indítványának indokolásában kifejtették, hogy sem európai sem magyar jogelvek nem indokolják az ülésvezető elnök szavazati jogának korlátozását¹⁴⁷, ezt alátámasztandó fel is soroltak egy sor európai országot.¹⁴⁸ „Az ülést vezető elnök képviselői jogosultságainak gyakorlása teljes körűen csak akkor biztosított, ha az elnök a többi képviselővel megegyező módon szavazati joggal rendelkezik. Emellett pedig nincsen olyan alkotmányos indok, ami alapján meg kellene vonnia szavazati jogot az ülést vezető elnöktől. Ezt támasztja alá az is, hogy a szavazati jogosultság gyakorlása semmilyen formában nem befolyásolja az ülést levezető elnököt abban, hogy részrehajlásmentesen vezesse az Országgyűlés üléseit.”¹⁴⁹

Az Országgyűlési vitában a módosítás kapcsán a kormánypárti felszólalók is a szakmai érvek mellett politikai érveket is megemlítettek. Balla György, a napirendi pont Fideszes előadója úgy fogalmazott, hogy szerinte mindenki által támogatott technikai javaslatokat tartalmaz a határozati javaslat, ugyanakkor ezek mellett két olyan javaslat is szerepel benne,

¹⁴⁶ Az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat módosításáról H/132. számú iromány. 7. o. 2014. május 23. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00132/00132.pdf> (2019.05. 16.)

¹⁴⁷ Az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat módosításáról H/132. számú iromány. 9. o. 2014. május 23. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00132/00132.pdf> (2019. 05. 16.)

¹⁴⁸ Németország, Olaszország, Franciaország, Spanyolország illetve Európai Parlament elnöke.

¹⁴⁹ Az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat módosításáról H/132. számú iromány. 9. o. 2014. május 23. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00132/00132.pdf> (2019. 05. 16.)

amelyeknél ellenzéki kritikára számít. Az egyik módosítás, ami a házszabálytól való eltéréshez szükséges szavazatszámot változtatja meg a jelenlegi házszabályhoz képest. Balla kifejtette, hogy ez a változtatás nem olyan nagy mértékű, „hiszen semmi mást nem tesz, mint visszatér az egyébként több mint húsz éven keresztül alkalmazott arányhoz”¹⁵⁰, azaz a jelen lévő képviselők négyötödéhez az összes képviselő négyötöde helyett.

Szerinte azért szükséges visszatérni a korábbi arányhoz, mert előfordulhatnak az Országgyűlés életében olyan pillanatok, amikor jó néhány képviselő indokoltan van távol, és mégis fontos – mindannyiuk által támogatott – döntést kellene meghozni, amit azért nem tudnak kivitelezni, mert nem a jelen lévő képviselők négyötödéhez, hanem az összes képviselő négyötödéhez van kötve a Házszabálytól való eltérés. Balla egy árvíz esetét hozta fel példának, hiszen az árvízzel érintett képviselők joggal vannak olyankor a választókerületükben, és az árvíz pontosan hozhat olyan helyzeteket, amikor ad hoc, gyors döntést, a házszabálytól való eltéréssel kell meghozni.

A másik módosítás a házelnökkel kapcsolatos kérdés, ahol szintén számít ellenzéki kritikákra. Balla kifejtette az indokolásban foglaltakat, miszerint számos európai ország parlamentjében a levezető elnök élhet azzal a jogával, ami minden képviselőt megillet, azaz, részt vehet a szavazásban. Továbbá azzal érvelt, hogy az Alaptörvény 4. cikke alapján minden képviselőnek ugyanazok a jogai és ugyanazok a kötelezettségei, ugyanakkor a házszabály jelenlegi rendelkezése – ami a levezető elnök tekintetében megtiltja a határozathozatalokban való részvételt – indokolatlanul és alaptörvény ellenesen korlátozza a levezető elnöknek – mint minden képviselőnek – a legfontosabb jogát, a határozathozatalokban való részvételt, a szavazáshoz való jogát.

Ezt követően Gulyás Gergely a Fidesz képviselőcsoport vezérszónoka kapott szót. Gulyás a felszólalásában kifejtette, hogy a módosítás jelentősége abban áll, hogy egyfelől az Alaptörvényt követően a sarkalatos törvények megújultak, ennek keretében ma egy egységes kódex szabályozza az Országgyűlés működésének egészét, másfelől pedig úgy gondolja: muszáj változtatni a törvényalkotás rendjén ahhoz, hogy színvonalasabb törvények születhessenek, és érdemibb vita előzze meg ezen törvények elfogadását.¹⁵¹

¹⁵⁰ Balla György felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 56. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁵¹ Gulyás Gergely felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 58. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Felszólalásában kifejtette, hogy a technikai jellegű módosításokon túl a házelnök szavazati jogával kapcsolatos szabályozás nem csak technikai: „Először is, természetesen nem szeretnénk álszentek lenni, nyilván a választói akaratnak megfelelően létrejött Országgyűlésen belüli politikai erőviszonyok érvényesíthetőségét is szolgálja ez a javaslat, a megelőző 24 év szokásjogával pedig szemben áll.”¹⁵²

A módosítás melletti érvelés során Gulyás is megemlítette a nemzetközi gyakorlatot, mely alapján az a bevett és elfogadott, hogy a levezető elnöknek van szavazati joga, valamint Magyarország Alaptörvényéből is ezt a következtetést vonta le, kitérve arra, hogy azt, hogy éppen ki a levezető elnök az Országgyűlésben, a házelnök jogosult meghatározni.

Tehát – érvelése szerint – jelenlegi formájában a Házsabály arra ad felhatalmazást a mindenkori házelnöknek, hogy meghatározza, hogy melyik frakciótól – feltéve, hogy az adott frakció alelnököt jelölt, és alelnökét megválasztották az Országgyűlés alelnökének – vonja el a szavazati jogot.

Gulyás szerint ilyen értelemben tehát a házelnöknek arra is lehetőséget ad a jelenlegi szabályozás, hogy egy kisebb – most már 199 fős – Országgyűlésben valamely frakció létszámát egy fővel csökkentse. Úgy érvelt, hogy szerinte ennél sokkal tisztességesebb az a megoldás, ami az Európai Parlamenttől a spanyol parlamenten, valamint a német parlamenten át, az európai demokráciák meghatározó törvényhozásaiban bevett és elfogadott, mégpedig az, hogy a levezető elnök is szavaz.

Azt pedig teljesen érthetetlennek és alkotmányosan is magyarázhatatlannak tartja, hogy létezik az a különbségtétel, hogy titkos szavazás esetén a mindenkori házelnöknek, levezető elnöknek van szavazati joga. Véleménye szerint a titkos és a nyílt szavazás között ilyen értelemben érthetetlen, hogy a levezető elnöki jogok tekintetében miért van különbségtétel.

A Házsabálytól való eltérés módosítását egy kodifikációs hiba kijavításának tartja, a Házsabály eredeti változatának előterjesztésekor a vitában az ellenzék kifogásai alapján benyújtott módosító indítványban elkövették azt a kodifikációs hibát, hogy a "jelenlévők" szó kimaradt, és ennek köszönhetően most csak az összes képviselő négyötödével lehet

¹⁵² U.o.

eltérni a házszabálytól. Ezért indokoltnak tartják a korábbi, 1994 óta megszokott házszabályi rendelkezésekhez való visszatérést.

Ezután Bárándy Gergely, az MSZP képviselőcsoportjának vezérszónoka következett.¹⁵³ Bárándy emlékeztetett rá, hogy az előző ciklusban, az utolsó előterjesztett törvényjavaslatként a Házszabályról, illetve az országgyűlési törvény módosításáról tárgyaltak. Akkor az ellenzék azzal érvelt, hogy az új Országgyűlésre kéne bízni, hogy kialakítsa majd a saját működési rendjét, és csak olyan mélységben szabad módosítani a javaslatot, amilyen mélységben feltétlenül szükséges ahhoz, hogy egy 200 fős, azaz létszámában jelentősen csökkentett Országgyűlés működni tudjon.

Akkor a Fidesz azzal érvelt, hogy ez így igazságos és méltányos, hiszen senki nem tudhatja előre, hogy mi lesz a választási eredmény, és így ezek az új szabályok majd az új Országgyűlést is kötelezni fogják. Ugyanakkor most azzal szembesülnek, hogy ismét saját magára írja a Fidesz a törvényeket, van egy politikai szándék a módosítás mögött, ahogy arra Gulyás Gergely is kitért.

Bárándy utalt rá, hogy az elmúlt négy év nagyjából arról szólt – ha a közjogi átalakításokat vesszük figyelembe –, hogy a Fidesz érvrendszerének egy jelentős része arra épült, hogy európai példákat sorakoztattak föl, amellyel csak az a probléma, hogy úgy válogatják össze az európai példákból ezeket az elemeket, hogy az a Fidesz aktuális politikai helyzetének éppen megfeleljen.

Bárándy kifejtette, valóban számos olyan Országgyűlés, számos olyan parlament, népképviselői szerv van, ahol az elnök szavazhat, de 24 éven keresztül Magyarországon ez nem volt probléma. Szerinte a módosításra azért most van „szükség”, mert a Fidesznek éppen csak megvan a kétharmados többsége, azaz ahhoz, hogy mondjuk, Alaptörvényt tudjanak módosítani és Kövér László a levezető elnök, akkor szükség van az ő szavazatára is.

A négyötödös változtatás kapcsán megjegyzi, hogy az országgyűlési mandátumarányokat megfigyelve világossá válik a politikai szándék a módosítás mögött, azaz, hogy a Jobbikkal együtt nincs meg a négyötöde a Fidesznek, hiányzik még néhány szavazat, így más képviselőkkel, frakciókkal is egyeztetni kellene. Ha ez a módosítás viszont

¹⁵³ Bárándy Gergely felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 60. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

hatályba lép, akkor túl nagy jelentősége ennek nem lesz, ami két-három mandátum hiányzik a négyötödhöz, az valószínűleg a hiányzások miatt a Jobbikkal együtt önállóan meglesznek nekik.

A képviselők jogállásával kapcsolatos érvet a Törvényalkotási bizottság létrehozásával üttette el, ugyanis szerinte a Törvényalkotási bizottság keletkeztet első- és másodrangú képviselőket: „aki a Törvényalkotási bizottság tagja, az minden törvényjavaslatához, minden módosító javaslatához hozzászólhat, azokról külön szavazhat, minden módosító javaslatról dönthet, míg aki nem tagja a Törvényalkotási bizottságnak, és nem tagja egy tárgyaló bizottságnak, az adott esetben módosító javaslatokhoz nem szólhat hozzá.”¹⁵⁴

Végül azzal zárta beszédét, hogy a legnagyobb problémája nem is konkrétan a két rendelkezéssel van, hanem azzal, hogy úgy tűnik: azt a négyéves törvényalkotási stílust és módszert, amit alkalmazott az Országgyűlés, az új ciklusban sem kívánja feladni a kormánytöbbség.

Apáti István a Jobbik vezérszónoki felszólalása következett¹⁵⁵, aki rögtön a négyötödös szabállyal kezdte felszólalását. A relatív négyötödös szabályt, azaz a Házsabálytól való eltérést a jelen lévő négyötödhöz akarják szabni, amivel nem lenne problémájuk, ha nem lennének ilyen rosszak a tapasztalataik. Ugyanis az elmúlt ciklusban is volt olyan időszak, amikor ezt notóriusan alkalmazták, tehát abszolút a permanensen, Házsabálytól való eltérésekben élték ki magukat.

Ugyanakkor a módosításnak szerinte előnye is van, ugyanis ez jóval nagyobb fegyelmet fog megkövetelni valamennyi ellenzéki párttól, hiszen ha az ellenzéki frakciók – függetlenül pártszínektől, ideológiáktól – fegyelmezetten, teljes létszámban jelen vannak, akkor nem biztos, hogy keresztül tudják vinni az akaratukat, mert szerinte a kormánypártok körében azért inkább gyakoribb a hiányzás és akkor valóban komoly konszenzus kell ahhoz, hogy a négyötöd meglegyen.

Bár hozzátette, hogy minden olyan esetben, amikor az ország, illetőleg az emberek érdekeit szolgálja, szolgálta, a Jobbik eddig is támogatta a Házsabálytól való eltéréseket.

¹⁵⁴ Bárándy Gergely felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 60. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁵⁵ Apáti István felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 62. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Ugyanakkor, amikor személyre szabott jogalkotásokkal találkoznak, vagy amikor azt látják, hogy a kormánypártok az amúgy is erős túlhatalmukat akarják tovább betonozni, akkor „keresztbe fognak feküdni” a Hárszabálytól való eltérésnek, azért, hogy ne lehessen vég nélkül mindent megcsinálni.

Az ülésvezető elnök szavazati jogával kapcsolatban leszögezi, hogy tulajdonképpen a kétharmadhoz van erre szükség, és lényege az, hogy az éppen 133 mandátummal megvan a kormányzó pártok kétharmada, és ha az ülésvezető elnök nem szavazhat, akkor főleg az abszolút kétharmados törvényeknél, például az Alaptörvény módosításánál is éppen meglegyen a kétharmados többség.

Schiffer András LMP képviselőcsoportja részéről felszólalásában¹⁵⁶ költői kérdésként vetette fel, hogy ha történetesen három mandátummal többet szereznek, vagy ha három mandátummal kevesebbet szereznek, akkor is itt lenne-e ez a hárszabály-módosítás. A felhozott mindenféle külföldi példák kapcsán megjegyzi, hogy nemzetközi példák alapján nagyon sok mindent össze lehet pakolgatni, ami aztán nem is hasonlít arra, ami a példának a lényege.

Felszólalásában arra tér ki, hogy szerinte a kormányzó pártok a pillanatnyi hatalmi érdekeiknek megfelelően módosítják a szabályokat, hogy a választójogi törvénymódosítás, illetve parlamenti törvénymódosítás, ami az utolsó évben az Országgyűlés elé jött, alaptörvény-módosítások szintén, mind egyetlenegy irányba mutatott: aktuálpolitikai, hatalomtechnikai szándékoknak megfelelően módosítják a közjogi szabályokat.

Véleménye szerint a pillanatnyi hatalmi étvágynak megfelelő határozati hárszabály-, illetve törvénymódosítások lehet, hogy a kormányzó pártoknak pillanatnyilag jók, de közben magát a parlamentáris kultúrát verik szét és ennek még ők is lehetnek a kárvallottjai.

Balla György előadói válaszában reagált a politikai felütesekre, illetve a módosítás kapcsán elmondta: a javaslat azért került most a Ház elé, mert a kormánypártoknak a parlamenti arányuk kétharmados és ezzel a felhatalmazással egyébként „nem sunyi módon” szeretnének élni.¹⁵⁷ Szerinte a benyújtásra került megoldás európai és alkotmányos.

¹⁵⁶ Schiffer András felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 64. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁵⁷ Balla György felszólalása, 5. ülésnap (2014. május 26.), 66. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

A határozati javaslatához benyújtott bizottsági jelentések és az összegző módosító javaslat vitájában a Törvényalkotási bizottság álláspontjának, valamint a megfogalmazódott kisebbségi véleménynek az ismertetésére került sor.

A részletes vita során egy kormánypárti módosító indítványról folyt vita a Házsabály módosítása kapcsán, melyet a Törvényalkotási Bizottság nem támogatott. Ezt a módosító indítványt az Igazságügyi Bizottság terjesztette elő saját javaslatként – az új Házsabály rendelkezései alapján –, ugyanakkor ez házsabálysértő volt, így ennek köszönhető a támogatás elutasítása.

Elsőként Kara Ákos, a Törvényalkotási bizottság előadója ismertette a bizottság véleményét¹⁵⁸, miszerint a bizottság az előterjesztést megtárgyalta, és nagy többséggel támogatta. Elmondta, hogy a vita során különböző álláspontok fogalmazódtak meg, de a kormánypártok részéről világossá tették már a vita elején, hogy azt a fajta kifogást – a módosító indítvány kapcsán –, amelyet az ellenzék kifogásolt, azt ők sem fogják támogatni.

Másodikként Bárándy Gergely az MSZP soraiból szólalt fel és a Törvényalkotási bizottság kisebbségi véleményét ismertette.¹⁵⁹ Felszólalásában elmondta, hogy a Törvényalkotási bizottság ülésén, egyik frakció sem támogatta azt a módosító javaslatot, amit az Igazságügyi bizottság terjesztett a Törvényalkotási bizottság elé. Ennek nem más volt az oka, mint hogy először szembesültek azzal a bizottság ülésén, hogy az új házsabályi rendelkezéseknek nem megfelelő, azaz házsabályellenes javaslatot terjesztett a bizottság elé az Igazságügyi bizottság. Ezzel a jelen lévő képviselők is mind egyetértettek. Kitért rá, hogy legközelebb ne csak a bizottsági jegyzőkönyvbe kerüljenek bele az ilyen jellegű aggályok, hanem tartalmazza ezeket a fontos kérdéseket maga az Országgyűlés plenáris ülése elé kerülő jegyzőkönyv is.

Az előterjesztői zárszó alapvetően személyeskedő megjegyzéseket tartalmazott.

Végül 2014. június 02-án az Országgyűlés 128 igen szavazattal, 53 nem ellenében, tartózkodás nélkül a határozati javaslatot elfogadta. A módosító javaslat elfogadásához az

¹⁵⁸ Kara Ákos felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 24. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁵⁹ Bárándy Gergely felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 26. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Alaptörvény 5. cikk (7) bekezdése alapján a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának „igen” szavazata volt szükséges.

Az érdemi érvek elemzésével láthatjuk, hogy az előterjesztőnek igaza volt abban, hogy semmilyen jogelv, vagy nemzetközi jogszabály nem tiltja az ülésvezető elnök szavazati jogának gyakorlását, így a hatékonyabb és gyorsabb működés érdekében bevezethető az. Ugyanakkor az ellenzék által felvetett kérdés is kézenfekvő, hogy miért pont akkor lett fontos a kormánypártoknak ez, amikor a politikai érdekük fűződik ehhez. Az ellenzék számára ez így azzal ér fel, hogy a kormányzó politikai erők az általuk birtokolt kétharmados politikai többséget felhasználva változtatják meg az Országgyűlés működésének jogi kereteit, mégpedig úgy – érvelnek ők –, hogy az kiszolgálja a kormányzó erők érdekeit.

VI.3.3. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról

Több mint négy hónappal az önkormányzati választás előtt és öt nappal az európai parlamenti választások után, 2014. május 30-án került benyújtásra az önkormányzati törvény fővárost érintő módosítása. A benyújtott törvénymódosító javaslat a tisztán listás szavazás helyett olyan modellt alakított ki, amellyel a testületben megteremtenék, és egyben többségbe hoznák az egyéni választókerület megnyerése útján kiosztható mandátumokat. A tisztán listás 33 mandátum helyett az új rendszerben 24 egyéni és 9 kompenzációs listán elnyerhető mandátumot osztanak ki. Az egyéni rendszer mindig a nagyobb pártoknak kedvez, a listás pedig a kisebbeknek így az egyéni mandátumokra épülő rendszer mindig a legerősebb párt számára torzít kedvező módon, a tisztán listás rendszer pedig a legarányosabb. Az alábbiakban tehát ennek a törvényjavaslatnak a körülményeit vizsgáljuk kitérve az általános vita során elhangzott indokokra – jogalkotói szándék – és aggályokra – amelyekből következtetni lehet a politika vélt vagy valós szándékokra –, valamint a zárószavazásra. Érdemes tehát a törvényjavaslat rendelkezéseit és a változtatáshoz fűzött kormánypárti és ellenzéki indoklásokat részletesen megvizsgálni.

2014. június 2-án, azaz a 6. ülésnapon kezdődött meg a törvényjavaslat általános vitája, amely a T/146. számon került rögzítésre.

Németh Szilárd István a Fideszes előterjesztő nyitóbeszédével kezdetét vette a plenáris vita, aki nemcsak mint országgyűlési képviselő, hanem mint Csepel polgármestere és a Fővárosi Közgyűlés tagja szólalt fel.¹⁶⁰

Beszédében felvázolta, hogy a fővárosi önkormányzati rendszer két szintje még mindig élesen szétválik egymástól, ami indokolatlan költségeket és rossz működési gyakorlatot, sok problémát eredményez a mindennapokban. Így törvényjavaslatuk legfontosabb eleme a Fővárosi Közgyűlés összetételének átalakítása, a fővárosi kerületek polgármestereinek Közgyűlésbe integrálása, ami mindenekelőtt demokratikusabbá, egyszerűbbé, hatékonyabbá és olcsóbbá tenné a főváros irányítását.

Szándékaik szerint már a 2014. évi őszi önkormányzati választásokra az új szabályok vonatkoznának. A budapesti átalakítás lényege, hogy a Fővárosi Közgyűlés tagja a jövőben a főpolgármester mellett a 23 kerületi polgármester és 9, kompenzációs listáról bekerült képviselő legyen.

Eddig ugyanis a fővárosi listákat az egyes jelölő szervezetek állították össze, amelybe a választópolgároknak semmilyen beleszólása nem volt, ráadásul olyan jelöltek is felkerülhettek a listára, akik személyesen és közvetlenül semmilyen formában sem mérettették meg magukat a választópolgárok előtt.

A Fővárosi Közgyűlés tagjai a javaslat szerint kétféleképpen szerezhethetnek majd mandátumot. A Fővárosi Közgyűlésnek tagja lesz minden fővárosi kerületi polgármester, akiket a választópolgárok közvetlenül választanak, csakúgy, mint a szintén közvetlenül választott főpolgármester is, emellett pedig további kilenc képviselő szerezhethet mandátumot a fővárosi kompenzációs listáról.

A kompenzációs listára a főpolgármester-jelöltek és polgármesterjelöltek kerülhetnek fel, mégpedig azoké a szervezeteké, amelyek legalább 12 kerületben polgármester-jelöltet tudtak állítani. Így tehát a listára azoknak a polgármesterjelölteknek a szavazatai mennek, akik nem nyertek mandátumot. A főpolgármester-választás továbbra is közvetlen lenne.

Németh szerint ezzel a módosítással demokratikusabbá válik a rendszer, mert a Fővárosi Közgyűlés nem pártdelegáltakból fog állni, hanem olyanokból, akikről a budapesti választók

¹⁶⁰ Németh Szilárd István felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 57. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

valamilyen formában közvetlenül már döntöttek. Mindezzel szerinte az önkormányzati választási rendszer egységesítéséről is szó van, „(...) hiszen így Budapesten is, csakúgy, mint az ország többi területén, olyan testület alakul, amelynek képviselőjelöltjeire személy szerint lehet szavazni.”¹⁶¹ Az új rendszerrel nemcsak demokratikusabb és egységesebb, hanem egyszerűbb, hatékonyabb és jóval olcsóbb is lesz a Fővárosi Közgyűlés az őszi önkormányzati választás után Németh szerint.

Egyszerűbb lesz a választás, mert az előző választásokon kialakult négy szavazólap helyett a fővárosban is csak három szavazólapot kell kitölteni, hasonlóan más településekhez. Németh kifejtette, hogy a tervezett új rendszer hatékonyabb is lesz a réginél, mert a kétszintű Fővárosi Önkormányzatban a két szint többé nem válik el egymástól, hanem a Fővárosi Közgyűlés lesz a terepe a kerületi és a fővárosi érdekek összehangolásának. Mint ahogy fogalmaz – „azzal, hogy a Fővárosi Közgyűlésbe integrálódnak a kerületi polgármesterek, egy olyan demokratikusan megválasztott fórum jöhet létre, amelyben szabályozott módon tudnak egymással ütközni a főváros egészének, illetve az egyes kerületeknek az érdekei, illetve ami megfelelő helyszíne lehet az ilyen viták feloldásának.”¹⁶² Úgy véli, hogy mindezzel a Fővárosi Közgyűlés sokkal hatékonyabban tudja majd szolgálni a fővárosi összlakossági érdekeket.

Mindezek mellett a módosítás Németh szerint olcsóbbá is teszi a pazarló fővárosi önkormányzati rendszert, ugyanis a Fővárosi Közgyűlésbe integrálódott polgármesterek a javaslat szerint fővárosi közgyűlési tagként nem vehetnek fel sem tiszteletdíjat, sem költségtérítést, sem pedig egyéb juttatást. „Így legalább 23-mal kevesebb fizetett politikus lesz Budapesten.”¹⁶³

Ezután a képviselői felszólalások következtek, első körében a vezérszónoki felszólalásokra kerül sor, képviselőcsoportonként. Elsőként Gulyás Gergely a Fidesz képviselőcsoportjának vezérszónoka kapott szót.¹⁶⁴

¹⁶¹ Németh Szilárd István felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 57. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁶² U. o.

¹⁶³ U. o.

¹⁶⁴ Gulyás Gergely felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 61. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Felszólalásában a javaslat alkotmányosságával kapcsolatos felvetésekkel foglalkozott. Kifejtette, hogy önmagában a kerületek részvételével létrejövő Fővárosi Közgyűlés is lehetne legitim, azonban a cél nem ez volt, ezért biztosít a javaslat 9 kompenzációs mandátumot azoknak a pártoknak, amelyek legalább 12 kerületben tudnak polgármester-jelöltet állítani. De mivel még az így felmerülő részbeni arányosítást sem találták elegendőnek, így a saját nevében egy olyan módosító javaslatot nyújtott be az Országgyűlés elé, ami egyértelművé teszi, hogy a polgármesterek és képviselők választása évének január 1-jével meg kell határozni a fővárosi kerületek lakosságszámát, és az egyes fővárosi kerületek lakosságszámát el kell osztani a legkisebb lakosságszámmal rendelkező fővárosi kerület lakosságszámával, ami egy arányszámot ad ki.

„Ezt követően a fővárosi kerületekben keletkezett töredékszavazatokat ezzel az arányszámmal megszorozva kell a fővárosi listán feltüntetni. Ilyen értelemben tehát a kompenzációs lista nem csupán azt teszi lehetővé, hogy a különböző nagyságú kerületekből megmaradt töredékszavazatok jelenjenek meg a listán, hanem ennek a javaslatnak az elfogadása esetén azt az aránytalanságot, ami kerület és kerület között lakosságszámban van, ezzel ellentétes hatással képes kompenzálni a kompenzációs lista.” – magyarázta Gulyás.¹⁶⁵

A következő Bárándy Gergely az MSZP vezérszónokának felszólalása volt, amelyben politikailag kritizálta az előterjesztést, az előterjesztőket, és a felszólalásaikat.¹⁶⁶ Felszólalásában emlékeztetett rá, hogy négy évvel azelőtt szintén átszabták az önkormányzati rendszert, akkor is „pillanatokkal a választások előtt”. Akkor szerinte ez azt eredményezte, hogy a listás rendszerhez képest túlsúlyba kerültek az egyéniben megválasztott képviselők a korábbi szisztémához képest a képviselő-testületekben, márpedig a „listás rendszer mindig a kisebb pártoknak”, a „nagyobb pártoknak pedig, főleg azoknál, akik egy blokkban található egy politikai oldalon, ott pedig az egyéni rendszer kedvez”.

Ezek után a felhozott indokokat elemezte, miszerint az egyik, hogy „pártpolitikusok ne legyenek a testületben”, a másik, hogy „olcsóbb lenne”. Előbbi kapcsán megjegyezte, hogy „álságos hozzáállás az, amikor az egyéniben mandátumot nyert képviselőt nem tekintem

¹⁶⁵ Gulyás Gergely felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 61. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁶⁶ Bárándy Gergely felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 63. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

pártpolitikusnak” majd hozzátette „hogy ilyen megkülönböztetést tenni a kettő között nem lehet” így ez az érv szerinte nem fedi a valóságot. A másik érv kapcsán megjegyezte „nem az a lényeg, hogy a politikusok kapnak-e fizetést vagy nem, hanem az, hogy olyan politikusok kerüljenek egy testületbe, akik olyan döntéseket tudnak hozni, ami után nem megy az egekbe az államadósság”.

Végül megjegyezte, hogy a benyújtott törvényjavaslat olyan különbségeket tesz szavazópolgár és szavazópolgár között a szavazatok értékét tekintve, ami szerinte megengedhetetlen.

Kunhalmi Ágnes, az MSZP képviselőcsoportja részéről folytatta a megosztott vezérszónoki felszólalást.¹⁶⁷ Felszólalásában kitért rá, hogy a kormánypártok félnek a budapesti bukástól, és matematikai alapon levont következtetések mentén kívánják átalakítani a rendszert, hogy nekik kedvezzen. Szerinte a törvénymódosítás jelenlegi formájában „egész egyszerűen választási manipuláció, hovatovább csalás”.

A módosító javaslat szerinte Budapest megbénulását és működésképtelenségét fogja eredményezni, ugyanis „részérdekek csataterévé fogják silányítani” ezzel a várost. Véleménye szerint Budapest egyre kevésbé tudott felmutatni az elmúlt időszakban sikereket, lassú, lomha fővárossá vált, amelynek minden szinten csökken a teljesítménye, és a módosító javaslat miatt pedig Budapestnek meg fog szűnni a gazdasági motor szerepe és ezzel még önmagukat, a Kormányt is nehéz helyzetbe fogják hozni.

A felszólalást követően Rétvári Bence a Kereszténydemokrata Néppárt képviselőcsoportjának vezérszónoka kapott szót.¹⁶⁸ Felszólalásában a kitért rá, hogy miért fontos a pártpolitikának valamelyest kicsit háttérbe szorítása az állampolgárok érdekeit képviselő, közvetlenül megválasztott polgármesterek behozatalával, hiszen szerinte ők sokkal inkább tudják majd az állampolgárok érdekeit előtérbe tolni a pártpolitikával szemben. Szerinte Budapest szerényebb eredményeket tudott elérni Demszky Gábor húsz évig tartó főpolgármestersége miatt.

¹⁶⁷ Kunhalmi Ágnes felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 65. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁶⁸ Rétvári Bence felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 67. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Rétvári emlékeztetett rá, hogy négy évvel ezelőtt is egy olyan törvényjavaslattal indították a ciklust, amelyik „hozzányúlt valamelyest az önkormányzati rendszerhez, mégpedig a képviselők, politikusok számának felezésével”. Akkor született döntés az országgyűlési képviselők létszámának megfelezéséről is, illetve kitért rá, hogy „1994-ben Horn Gyula sokkal mélyrehatóbb változásokat hozott, hiszen az összes polgármester megválasztásának rendszerét megváltoztatta, minden összeférhetlenségi szabályt is felpuhított”.

Szerinte az valóban egy „nagyon nagy mértékű és átütő, az egész ország minden önkormányzatát érintő módosítás volt”. Ehhez képest a jelenlegi módosító javaslat sokkal kisebb mértékű és elsősorban csak a fővárost, a Fővárosi Közgyűlés területét érinti ez a módosítás.

Emlékeztetett továbbá arra is, hogy a fővárosi forráselosztási vita volt leginkább az, ahol a kerületek érdekei és a főváros érdekei valamiképpen ütköztek egymással, hogy mik azok a feladatok, amelyeket a fővárosban keletkezett adóbevételekből a főváros oldjon meg fővárosi pénzből, és mik azok, amelyek a kerületekhez kerülnének és ez megrendítette a mindenkori költségvetési tervezést is.

Szerinte a kormányhivatalok, járási vagy kerületi kormányhivatalok a problémák egy részét levették az önkormányzatok a válláról, éppen ezért ennyivel már kevesebb az összeütközési felület, de ettől függetlenül az ellentét a főváros és a kerületek között még fennáll.

Véleménye szerint az, hogy a kerületi polgármesterek így bekerülnek a Fővárosi Közgyűlésbe, a legitimációját növeli az ott ülő képviselőknek, hiszen így közvetlen felelősségük lenne, sokkal inkább számon kérhetők lennének és a Fővárosi Közgyűlésben ülő polgármesternek nagyobb lenne a felelőssége abban, hogy amit vállal, azt nem tudja áthárítani a Fővárosi Közgyűlés felelősségi körébe.

Felhívta a figyelmet arra, hogy mindez nem változtatja meg azt, hogy a főpolgármestert – azaz a legnagyobb jogosítvánnyal rendelkező közgyűlési tagot – természetesen továbbra is az állampolgárok, a budapesti választók közvetlenül fogják megválasztani, „Csak mellette

nem egy listára, hanem a polgármesterükön keresztül szavaznak a Fővárosi Közgyűlés tagjaira.”¹⁶⁹

Felszólalása végén a választási rendszer torzításával kapcsolatos állításokat utasította el.

Ezt követően Szilágyi György a Jobbik képviselőcsoportjának vezérszónoka következett, aki felszólalása elején kitért rá, hogy szerinte nem számoltattak el a kormány oldaláról senkit az „elmúlt 24 évből”.¹⁷⁰ A benyújtott törvényjavaslat kapcsán kifejtette: szerinte azzal több gond is van, mégpedig „egyrészt alkotmányellenes, másrészt ellentmondásossá teszi a képviselők feladatát, harmadrészt pedig minden eddigi választási rendszernél brutálisabban torzít a Fidesz javára”. Kritizálta továbbá azt is, hogy az önkormányzati választások évében került benyújtásra a javaslat és szerinte az „(...) öncélúságát jól jellemzi, hogy az indoklás is olyan tényállításokat tartalmaz, amelyek egész egyszerűen abszurdnak mondhatók.”

Felszólalásában hosszasan elemezte az elmúlt négy évben történeteket a főváros és a kerületek viszonyában, hiszen a Fidesz többségben volt a Fővárosi Közgyűlésben, a Fidesz által támogatott főpolgármester volt és mégis vitatkoztak egymással, hogy a forrásokat, köteleességeket és egyéb területeket hogyan osszák meg a kerületek és a főváros között. Szerinte a benyújtott törvényjavaslat által teremtett helyzetben továbbra is ugyanez lesz, csak esetleg még jobban elmérgesedik, még jobban súlyosbodik majd a konfliktus.

A fentiek fényében: „Nem felel meg tehát a valóságnak az előterjesztők azon kijelentése, hogy a mostani törvény nyomán a Fővárosi Közgyűlés sokkal hatékonyabban tudja majd szolgálni a főváros összlakosságának érdekeit.”¹⁷¹

A főváros kiadásainak csökkentésével való érvelést pusztá demagógiának nevezte, mivel emlékeztetett rá: 2013. január 1-jével éppen a Fidesz szavazta meg a főpolgármester úr részére a miniszteri illetménynek megfelelő javadalmazást, valamint helyetteseinek a miniszteri illetmény 90 százalékát. Abszurdnak nevezte azt, hogy azért, mert 23 képviselő nem kap majd fizetést, kimutatható lesz a megtakarítás, egy olyan szervezetnél, ahol a

¹⁶⁹ Rétvári Bence felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 67. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁷⁰ Szilágyi György felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 69. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁷¹ Szilágyi György felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 69. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

foglalkoztatottak személyi juttatásai az adott éves költségvetés szerint meghaladják az 5 milliárd forintot.

Felháborítónak nevezte továbbá a javaslat azon rendelkezését is, hogy az önkormányzati vagyron legfeljebb 90 napra történő hasznosítása esetén a versenyeztetés mellőzhető legyen, mert ez vagyronvesztéssel járó visszaéléseket segíthet elő.

A választási eljárásról szóló törvény módosításával az ajánlások gyűjtésére nyitva álló eddig 21 napos határidő négy nappal rövidül, amely szerinte a jelentős anyagi és humán erőforrást felsorakoztatni képes pártok érdekeit szolgálja. Illetve kitért még arra is, hogy pont az arányosság ellen hatnak a javaslatban hozott intézkedések, mivel így nem lenne egyenlő a választópolgárok szavazata, hiszen a kerületi lakosság szám miatt egy kis kerület és egy nagyobb kerület közötti különbség miatt előfordulhat, hogy egy választópolgár szavazata hatszor többet fog érni, mint egy másik kerület választópolgáré.

Amikor a kormánypártok összeférhetetlenné tették az országgyűlési mandátumot a polgármesteri tisztséggel, azzal érveltek, hogy az önkormányzati lobbí ne akassza meg a törvényhozást. Ugyanakkor most „Budapesten éppen a Fidesz emeli rendeletalkotó szervvé a budapesti kerületi polgármesterek lobbiját”.

Felvetette kérdésként, hogy hogyan lehetséges az, hogy egy választópolgár egy szavazattal két mandátumot ítél oda, hiszen egyszer megkapják a polgármesteri mandátumot, és egyszer pedig a Fővárosi Közgyűlés tagjai lesznek. Ugyanis – érvelése szerint – előfordulhat olyan ügy, amelyben ellentétes lesz a főváros érdeke a kerület érdekeivel, akkor kérdés, hogy vajon milyen minőségében fog ott dönteni a döntéshozó: polgármesteri minőségében vagy pedig fővárosi közgyűlési minőségében.

A Jobbik a felsoroltak miatt benyújtott egy törvénymódosító javaslatot, amely szinte minden eredeti módosító javaslatot elvet. Végül még egy pontot kiemel az eredeti módosító javaslatból, mégpedig egy összeférhetlenségi szabályt, amely azt mondja, hogy sem az önkormányzati képviselő, sem a külsős bizottsági tag nem folytathat olyan tevékenységet, amely a feladatainak ellátásához szükséges közbizalmat megingathatja.¹⁷² Az, hogy ez

¹⁷² T/146. számú iromány 13. §

pontosan mit jelent, szerinte nincs deklarálva, ezzel szemben folyamatos visszaélésekre tud elvi alapot nyújtani a kormányzó többség részéről.

Schiffer András az LMP képviselőcsoportjának vezérszónoka következett.¹⁷³ Beszédét úgy kezdte, hogy megjegyezte: sem a Fidesz, sem a KDNP vezérszónoka nincsen már az ülésteremben, ezzel is a parlamenti vita megtisztelését sérelmezve. Ezt követően Schiffer feleleveníti: az 1994-es MSZP-SZDSZ kétharmados többsége valóban hasonló módon járt el, amikor pár hónappal az önkormányzati választások előtt módosította a törvényt, hogy az akkor ellenzékben levő Fidesz ellenezte azt a legjobban. Majd 2010 júniusában ugyanígy, néhány hónappal az önkormányzati választás előtt alapvetően felforgatták a játékszabályokat – emlékeztetett Schiffer.

Hosszas, alapvetően személyeskedő megjegyzéseket követően Schiffer felvetette, hogy alkotmányossági kifogások is felmerülnek a benyújtott jogszabály tervezettel kapcsolatban, hiszen az Alaptörvény 35. cikk (1) bekezdése szerint „A helyi önkormányzati képviselőket és polgármestereket a választópolgárok általános és egyenlő választójoga alapján közvetlen és titkos szavazással a választók akaratának szabad kifejezését biztosító választáson, sarkalatos törvényben meghatározott módon választják.” Szerinte így megszűnik a közvetlen választás a Fővárosi Önkormányzat esetén, mivel a választópolgár egy polgármesterre fog szavazni, aki majd beül a Fővárosi Közgyűlésbe.

A másik a választójog egyenlősége, ami véleménye szerint sérül, mivel a Fővárosi Közgyűlés összetétele nagyobb részénél az aránytalanság továbbra is fenn fog állni, hiszen a külső, nagy lélekszámú kerületek éppúgy egy-egy delegálttal fognak rendelkezni, mint a jóval kisebb lélekszámú belső kerületek.

A felszólalása végén ő is az összeférhetlenségi szabályokat kritizálta és az azokkal elérhető visszaélésekre hívta fel a figyelmet.

Fodor Gábor független képviselő következett, aki a Magyar Liberális Párt álláspontját képviselte,¹⁷⁴ melyben kifejtette, hogy a törvényjavaslat legfontosabb politikai érve az lehet, hogy a Fidesz a Budapesten elért választási eredmények fényében attól tart, hogy elbukja az

¹⁷³ Schiffer András felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 71. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁷⁴ A Magyar Liberális Párt 2014-ben az Összefogás nevű ellenzéki pártszövetség tagja lett és végül Fodor Gábor a pártból egyedüliként mandátumot szerzett, ezért önálló frakció megalkotására nem volt lehetőségük.

őszi önkormányzati választásokat, ezért úgy módosítja a rendszert, hogy az neki kedvezzen. Véleménye szerint a törvényjavaslat nem szolgálja a budapestiek érdekét, mivel a budapestiek érdeke az, hogy a különböző pártszimpátiák, a különböző párhovatartozások meg tudjanak jelenni a fővárosi közgyűlésben is.¹⁷⁵

A liberálisok részéről jelezte, hogy beterjesztenek ehhez a törvényhez módosításként egy úgynevezett a City-konceptiót, ami azt jelenti, hogy a belső kerületeket egységes egészként kezeli, a külső kerületeknek pedig egy relatív önállóságot ad. Szerinte ez segítene azon önkormányzati problémák megoldásában, amelyek a vita során már megemlítsre kerültek.

Felhívta figyelmet, hogy van egy módosító indítványuk is, amely azt kívánja elérni, hogy térjenek vissza a többes jelölés módszeréhez. Ugyanakkor leszögezi: összességében elfogadhatatlan a törvényjavaslat számukra.

Fodor Gábor felszólalásával lezárult a vezérszónoki felszólalások köre, ezt követően a további képviselői felszólalások következtek, amelyek az eddig felhozott ellenzéki érveket részletezték. Alapvetően a kormánypárti képviselők nem szólaltak fel a vitában, az ellenzéki képviselők többszöri felszólítása után sem, csak a zárszó elmondása történt meg a kormánypárt részéről.

A zárszót Vas Imre Fideszes képviselő tette meg, amelyben arról beszélt, hogy a javaslatuk alapján minden kerület tudná magát végre képviseltetni a Főváros Közgyűlésben, ugyanis erre jelenleg nincs meg az összes kerület lehetősége.¹⁷⁶ Az egyeztetés kapcsán megjegyezte, hogy a Budapesti Önkormányzatok Szövetségével pont tartottak egyeztetést, ahol 1 tartózkodás volt, és 20 igen szavazat a javaslat mellett. Az arányosság kérdésére azzal reagált, hogy „(...) más településen sem arányos a rendszer. Akár 30-35 százalékos szavazataránnyal is valaki megnyerhet egy egyéni önkormányzati képviselői körzetet”.

Az 500 fős ajánlással kapcsolatban elmondta, hogy azt az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényből emelték át, hiszen furcsa dolog lenne, ha a polgármester-

¹⁷⁵ Fodor Gábor felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 73. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁷⁶ Vas Imre felszólalása, 6. ülésnap (2014. június 02.), 123. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

jelöltséghez 1000 vagy 1500 ajánlás kellene, míg országgyűlési képviselőjelölt lehetett valaki 500 ajánlással.

Végül pedig megjegyzi, szerinte bőven van idő arra, hogy e szabályok szerint a pártok felállítsák a jelöltjeiket, és ennek megfelelően szervezzék meg a választási kampánnyal kapcsolatos munkájukat.

A törvényjavaslathoz benyújtott bizottsági jelentések és az összegző módosító javaslat vitájában a Törvényalkotási bizottság álláspontjának, valamint a megfogalmazódott kisebbségi véleménynek az ismertetésére került sor.¹⁷⁷ A törvényjavaslatot jelentős tartalmi módosításokkal fogadta el az Országgyűlés és így érdemes ismertetni a benyújtott és elfogadott fontosabb módosító javaslatokat. A törvényjavaslathoz három, a vizsgálat szempontjából releváns módosító javaslatot fogadott el az Országgyűlés. Az új házszabályi rendelkezéseknek köszönhetően formálisan mindhárom módosító javaslat a Törvényalkotási bizottság javaslatoként jelent meg, a Törvényalkotási bizottság ülésén pedig ebből kettő az igazságügyi bizottság javaslatoként jelent meg. Ha végig követjük a módosítás folyamatát, akkor kiderül, hogy valójában egy kormánypárti-, valamint egy független képviselői módosító javaslat került benyújtásra, míg a harmadik valóban a Törvényalkotási bizottságé volt.

A részletes vitában elsőként a Törvényalkotási bizottság álláspontját Kara Ákos ismertette, mely során leszögezte, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot a bizottság megtárgyalta, és ahhoz 25 igen, 6 nemleges szavazat mellett összegző módosítást javasolt, valamint 26 igen és 6 nem szavazat arányában összegző jelentést fogadott el.¹⁷⁸

Az összegző módosító javaslat tartalmazta egyrészt az Igazságügyi bizottság módosító javaslatát, amelyet eredetileg Fodor Gábor független képviselő nyújtott be, megteremtve az összhangot az országgyűlési és a helyhatósági választások ajánlási rendszerében. Fodor

¹⁷⁷ 8. ülésnap (2014. június 10.), 167-195. felszólalások. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁷⁸ Kara Ákos felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 168. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Gáboron és a kormánypártokon kívül Schiffer András frakcióvezető is támogatta ezt az indítványt.

Az összegző módosító javaslat része továbbá a Törvényalkotási bizottság által kezdeményezett és elfogadott módosító indítvány is, amely többek között a törvényjavaslat címét változtatja meg: „Egyes helyi önkormányzatokkal kapcsolatos törvényeknek a választásokkal összefüggő módosításáról” címre, továbbá Schiffer András azon javaslatát is tartalmazza, amely a jelöltállításhoz szükséges feltételeket könnyíti meg.

A módosítás alapján a fővárosi kompenzációs listáról az adott párt a fővárosi kerületekben a polgármesterekre leadott, fővárosi szinten összesített, immáron a fővárosi kerületek lakosságszáma szerint súlyozott töredékszavazatok arányában kaphat mandátumot, tehát egy fontos arányosítási módosítás került elfogadásra ezzel. A benyújtott módosító javaslat bevezeti a kettős többség jogintézményét, ami azt jelenti, hogy a Fővárosi Közgyűlésben egy javaslat elfogadásához a mandátum szerinti többség mellett a főváros lakosságszámának együttesen több mint a felét kitevő lakosságszámú fővárosi kerületek polgármestereinek is az igen szavazata szükséges.

Ezt követően Tóth Bertalan MSZP-s képviselő a Törvényalkotási bizottság kisebbségi véleményét ismertette.¹⁷⁹ Felhívta a figyelmet a Törvényalkotási bizottságban lezajlott folyamatokra, miszerint egy hatoldalal olyan új normaszöveget osztott ki ott a bizottság elnöke, amelyre sem idő, sem lehetőség nem volt, hogy felkészüljenek. Véleményében kifejtette, hogy a benyújtott törvénymódosítás nem orvosolja az aránytalanság kérdését, sőt alaptörvényi kérdést vet fel a mandátumegyenlőség elve kapcsán. Kifejtette, hogy a közvetlenség alapelve is sérül, ugyanis az Alaptörvény „egyértelműen kimondja, hogy a helyi önkormányzati képviselőket a választópolgárok közvetlen szavazással választják meg”, míg ez a törvény egy „úgynevezett delegálási rendszert épít fel” ezért előzetes normakontrollra szeretné elküldeni ezt a jogszabályt.

¹⁷⁹ Tóth Bertalan felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 170. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Szilágyi György a Jobbik képviselője felszólalásában szintén az alkotmányellenességet hangsúlyozta azzal, hogy „teljesen mindegy, hogy milyen módosító javaslatokat nyújtanak be, egy rossz törvényt még módosító javaslatokkal sem lehet jóvá tenni”.¹⁸⁰

Bárándy Gergely az MSZP részéről felszólalásában¹⁸¹ azzal érvelt, hogy szerinte a kormánypártok ismét ahhoz a módszerhez nyúlnak, mint az elmúlt négy évben, azaz hozzáigazítják a törvényt az aktuális politikai érdekeikhez. Megemlítette, hogy az általános vitát a kormánypártok gyakorlatilag bojkottálták, mivel nem vettek azon részt, kivonultak arról. Kiemelte, hogy az eredeti javaslatot valószínűleg a kormánypártok is alkotmányellenesnek tarthatták, hiszen jórészt ilyen indokokra hivatkozva nyújtotta be Gulyás Gergely is az ő javaslatát, ahol megpróbálta ezt az aránytalanságot egy kicsit tompítani azzal, hogy megváltoztatta a kompenzációs listás szavazatokra, szavazásra vonatkozó szabályokat. Majd ezt követően benyújtottak egy második módosító javaslatot, amelyik a kettős szavazás intézményét vezetné be a Fővárosi Önkormányzatban.

Szerinte ezzel „(...) így háromféle státusú képviselője lesz majd a Fővárosi Közgyűlésnek: lesznek a nagy polgármesterek, akik komoly befolyással rendelkeznek; aztán lesznek a "futottak még" polgármesterek, akiknek a szavazata felét éri a nagy kerületek polgármestereinek, vagy még kevesebbet; és ezenkívül lesznek [...] a kilenc kompenzációs listáról bejutott képviselő, aki a szavazásoknak a felében tud majd csak részt venni, ugyanis neki százalékos szavazata nincs”. És – mint mondja – „lesz a főpolgármester, akinek a legnagyobb a legitimitációja ebben a rendszerben [...] neki lesz a legkevesebb joga a Fővárosi Közgyűlésben”.

Hiszékeny Dezső szintén az MSZP részéről, felszólalásában feltette azt a kérdést, hogy kik közül választódna ki a főpolgármester-helyettes vagy helyettesek, illetve figyelmet igényel az a tény is, hogy mivel szerinte nem lesznek bizottságok, így a Fővárosi Közgyűlés elé fog-e tartozni minden?¹⁸²

¹⁸⁰ Szilágyi György felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 172. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁸¹ Bárándy Gergely felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 174. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁸² Hiszékeny Dezső felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 178. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

Schiffer András az LMP részéről kifejtette, hogy „azok a javaslatok, amiket Gulyás Gergely előterjesztett, természetesen figyelembe vették az arányosságot illető ellenzéki kritikákat, ugyanakkor egy jöttányit sem változtattak az alaptörvény-ellenes helyzeten”.¹⁸³ Véleménye szerint a közvetlenség elvének sérelme miatt semmilyen módosító javaslat nem érkezett be, illetve semmilyen módosító javaslatot nem támogatott a többség, és amíg a Fővárosi Önkormányzat egy önálló önkormányzat, addig a közvetlenség elve sérelmével nem lehet képviselőket oda delegálni. Ugyanakkor az arányosság, illetve a mandátumegyenlőség elve szerinte továbbra is sérül, mivel egy új aránytalanság, egy új egyenlőtlenség keletkezik, mégpedig a polgármesterek és a listás képviselők és a főpolgármester között.

A felszólalások végén Bárándy Gergely még egyszer felszólalt azt sérelmezve, hogy a kormánypárti politikusok a zárszóban mondanak csak véleményt, amire reagálni már nem lehet.¹⁸⁴

Az előterjesztők részéről Vas Imre ismertette az előadói választ.¹⁸⁵ Felszólalásában összefoglalta a módosító javaslatokat, miszerint a Törvényalkotási bizottság, illetve az Igazságügyi bizottság által benyújtott javaslatok összességében négy érdemi módosítást tartalmaznak. Egyrészt lehetővé teszi az országgyűlési választáshoz hasonlóan az önkormányzati választásnál is, hogy egy választópolgár jelölési fajtánként több jelöltet ajánljon. Másrészt a 10 ezernél nagyobb lakosságú településeknél az ajánlások számáról is szól módosítás, illetve a Gulyás Gergely nevéhez kötött súlyozás, valamint a Fővárosi Közgyűlésben a szavazás tekintetében a kettős többségről szóló módosítás. Kiemelte valamint, hogy az előterjesztők támogattak ellenzéki javaslatot is a többes ajánlás tekintetében.

Végül még aznap sor került a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény

¹⁸³ Hiszékeny Dezső felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 184. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁸⁴ Bárándy Gergely felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 194. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁸⁵ Vas Imre felszólalása, 8. ülésnap (2014. június 10.), 196. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

módosításáról szóló törvényjavaslat összegző módosító javaslatáról való döntésre és a zárószavazásra. Az Országgyűlés az összegző módosító javaslatot 133 igen szavazattal, 49 nem szavazat ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta.¹⁸⁶ Majd pedig a zárószavazás következett, amely – az elfogadott összegző módosító javaslat szerinti sarkalatosági záradék alapján a törvényjavaslat egészének elfogadása – minősített többségű határozathozatalt igényelt. Végül az Országgyűlés a törvényjavaslatot 133 igen szavazattal, 53 nem szavazat ellenében, tartózkodás nélkül elfogadta.

Jelen disszertáció vizsgálati fókuszának szempontjából fontos kitérni arra, hogy az ellenzéki pártok hivatalosan kérték először a házelnököt, majd a köztársasági elnököt, hogy kérje a törvény előzetes normakontrollját az Alkotmánybíróságtól. Mivel ez nem történt meg ezért az ellenzéki pártok közös kérelemben kérték az Alkotmánybíróság normakontrollját és mivel ez a parlamenti képviselők több mint egynegyedét jelentette az Alkotmánybíróság köteles volt eljárni.

Az Alkotmánybíróság rendkívül szűk többséggel elfogadott határozatában az indítvány lényegi részeit elutasította, azonban egy rendelkezést megsemmisített, amely a töredékszavazatok súlyozási szabályai tartalmazta. Indoklásukban kifejtik, hogy a választójog közvetlenségét azért nem sérti a törvény, mert a választók nem elektorok útján választják meg a fővárosi képviselőket, hanem közvetlen szavazással és az Alaptörvény pedig nem tiltja, hogy a jogalkotó olyan törvényt alkosson melynek következtében a választópolgár egy szavazatával ugyanazt a személyt két különböző önkormányzati tisztségre választja meg.

A választójog egyenlőségének elvének megsértésére irányuló panasz kapcsán az Alkotmánybíróság hosszas érveléssel levezette, hogy a választójog egyenlőségének két kritériuma van: egyrészt az hogy, azonos értékű legyen, másrészt pedig az, hogy a szavazatok azonos súlyúak legyenek. Határozatában az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy bár megállapította súlyozási rendszer alaptörvény-ellenességét, ugyanakkor kimondta, hogy a pontosan ugyanolyan mértékű eltérést mutató választási szabályok megfelelnek az Alaptörvény rendelkezéseinek és az egyéni jelöltekre leadható szavazatok esetében azért nem okoz alkotmányos problémát a hatszoros eltérés, mert azt megfelelőképpen kompenzálja a kettős döntéshozatali rendszer. A határozathoz hat

¹⁸⁶ 8. ülésnap (2014. június 10.), 200. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

alkotmánybíró fűzött olyan különvéleményt, vagy csatlakozott olyan különvéleményhez, melyben az indítványban foglaltak alapján a törvény megsemmisítését tartották volna helyesnek.

VI.3.4. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról

2014. június 24-én a Magyarországi nemzetiségek bizottsága benyújtotta az Országgyűlés elé „a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról” szóló törvényjavaslatot. A törvényjavaslat az Alaptörvény XXIX. cikk (3) bekezdése, 2. cikk (1) bekezdése, valamint 35. cikk (1) bekezdése alapján sarkalatosnak minősül.

A javaslat helyreállítja a korábbi szabályozást a tekintetben, hogy előírja a nemzetiségi jelölő szervezetek legalább 3 éves működési kötelezettségét. A javaslat a már hatályon kívül helyezett, a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvény szóhasználatát veszi át, ugyanakkor a rendelkezést csak a 2019-es nemzetiségi önkormányzati választások során kell alkalmazni. Továbbá a javaslat lehetővé teszi, hogy a nemzetiségi önkormányzatok által létrehozott, fenntartott intézmények vezetői tagjai lehessenek a nemzetiségi önkormányzatnak.

A választásokra vonatkozóan a javaslat külön előírja, hogy a nemzetiségi regisztrációra irányuló kérelem elutasítása esetén a választási szerveknek az elutasító határozatban a hiba pontos okát is meg kell jelölniük. Továbbá a választási eljárásról szóló törvény egyes módosításai a törvény kihirdetését követő napon lépnének hatályba annak érdekében, hogy a 2014-es nemzetiségi önkormányzati választásokon az új rendelkezések már alkalmazhatóak legyenek. A nemzetiségek jogairól szóló törvény összeférhetlenségre vonatkozó szabálya a 2014-es önkormányzati választások napján lépne hatályba, tehát a módosítást az ennek során megválasztott képviselőkre kellene majd alkalmazni a javaslat szerint. A nemzetiségi szervezetekre vonatkozó fogalom meghatározás módosítása, valamint a külön nemzetiségi szavazókörök megszüntetésére irányuló előírások pedig a kellő felkészülési idő biztosítása érdekében csak a következő nemzetiségi önkormányzati választásokon lépnének hatályba.

A törvényjavaslat részletes vitájára 2014. június 30-án került sor, és ugyanaznap került sor a zárószavazás megtartására is.

Elsőként Fuzik János a Magyarországi nemzetiségek bizottságának elnöke, szlovák szószóló, mint a napirendi pont előadója szólalt fel.¹⁸⁷ Kifejtette, hogy az egyik cél az, hogy a nemzetiségi választók, akik korábban már átettek egy regisztrációs procedúrán, ugyanabban a szavazókörben adhassák le a nemzetiségi önkormányzatokra szavazataikat, ahol a lakóhelyük szerint a települési testületre és a polgármesterre voksolnak, ahogyan ez a legutóbbi országgyűlési képviselők és nemzetiségi szószólók megválasztásán is történt. Eddig ugyanis a nemzetiségi választóknak még egy további, településenként külön kijelölt nemzetiségi szavazókörbe kellett elmenniük, ami a lakóhelyüktől gyakran jelentős távolságra volt.

A javaslatuk alapján 2019-ben már a lakóhelyük szerinti szavazókörben adhatnák le az összes helyi és nemzetiségi önkormányzati szavazatukat a választók, valamint a választási visszaélések megakadályozása érdekében a javaslat a nemzetiségi jelölő szervezetek részére hároméves működési kötelezettséget írna elő.

Ezt követően Soltész Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára szólalt fel, mely során „történelmi pillanatnak” nevezte az egész folyamatot, hiszen az Országgyűlésben először nyújtott be törvényjavaslatot a Magyarországi nemzetiségek bizottsága.¹⁸⁸ Továbbá elmondta, hogy a kormány mindenképp támogatja a javaslatban szereplő törekvéseket, mivel több területen pontosítást, illetve nagyon fontos lépéseket terjesztettek be.

A Fidesz részéről Vas Imre szólat fel, aki szintén a támogatásukról biztosította a résztvevőket¹⁸⁹, Teleki László az MSZP részéről felszólalásában szintén a javaslat támogatása mellett érvelt, ugyanakkor nem értette, hogy miért nem olyan jogszabályokat módosítanak, amelyekkel azonnali intézkedést lehet elérni, és a törvényt azonnal el lehet kezdeni a kihirdetés napjától alkalmazni, miért kell 2019-ig várni. Ezért a 2019-es

¹⁸⁷ Fuzik János felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 32. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁸⁸ Soltész Miklós felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 34. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁸⁹ Vas Imre felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 36. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

választásokig módosító javaslatokkal fognak élni annak érdekében, hogy „a nemzetiségi szervezetek és a nemzetiségi lakosság otthon érezze magát Magyarországon”.¹⁹⁰

Szávay István a Jobbik részéről üdvözölte a nemzetiségi szószólók munkáját, a benyújtott javaslattal kapcsolatban pedig kifejtette: semmilyen olyan pont nincsen benne, amit ne tudnának támogatni, amely ne szolgálná a választásnak a jobb, tisztább, gördülékenyebb lebonyolítását, illetve a jogszabályi környezet pontosítását.¹⁹¹

Ikotity István az LMP részéről általában az összeférhetetlenségi szabályok szigorítását kritizálta, de kiemelte: mivel ebben az esetben mivel kis létszámú közösségekről van szó, azt elfogadhatónak tartják.¹⁹² Felhívta a figyelmet arra, hogy a hároméves szabályozás általában jónak tekinthető, ugyanakkor korlátokat jelenthet olyan esetekben, amikor új nemzetiség befogadására kerülhet sor, hiszen az hároméves korlátot jelent az indulásban.

Felszólalt még Ritter Imre, a Magyarországi nemzetiségek bizottságának tagja, német szószóló is német nyelven, aki általánosságban méltatta a nemzetiségi szószólók munkájának lehetőségét.¹⁹³

Ezt követően zárószavazás következett, melynek során a törvényjavaslat elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának igen szavazatára volt szükség, így az Országgyűlés a törvényjavaslatot 155 igen szavazattal, ellenszavazat nélkül, 3 tartózkodás mellett elfogadta.

A vizsgált ciklusban Józsa István, Pócs János, Harangozó Tamás, Simon Miklós, Budai Gyula és Szabó Tímea országgyűlési képviselők mentelmi jogának felfüggesztése ügyében volt szükség minősített többségű döntéshozatalra, valamint szintén a vizsgálat tárgyát nem képező törvénymódosítások kapcsán, amelyek esetében csak egyes passzusok minősültek sarkalatosnak.

¹⁹⁰ Teleki László felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 38. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁹¹ Szávay István felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 40. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁹² Ikotity István felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 42. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

¹⁹³ Ritter Imre felszólalása, 12. ülésnap (2014. június 30.), 44. felszólalás. Forrás: Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója.

VII. ÖSSZEFOGLALÁS, ÖSSZEHASONLÍTÁS, HIPOTÉZISVIZSGÁLAT

VII.1. A disszertáció vizsgálati szempontjainak felépítése

A forrásanyag összeállításakor a legfőbb szempont az volt, hogy olyan átfogó képet lehessen alkotni, amely nem csak a szakirodalomra hivatkozó politikaelméleti elemzést tesz lehetővé, hanem az Országgyűlésben konkrétan tárgyalt törvényalkotási folyamatba is betekintést nyújt, mely által mélyebben érzékelhetővé válnak a kormányoldali és az ellenzéki motivációk. A benyújtott törvényjavaslatok és módosító indítványok indokolásának megismerése és az azokra adott ellenzéki reakciók fényében realizálódott szavazási eredményekből az adott kormányok politikai stílusa is kikörvonalazódott.

A szakmai irodalom felhasználása tekintetében szükséges kiemelni azt a tényt, hogy a száz napos tematizálásnak itthon még mindig nincs akkora irodalma, mint külföldön, de természetesen akkora múltra sem tekint vissza hazánkban az ilyen jellegű vizsgálat.

A vizsgált téma tekintetében nincs relevanciája, így nem került sor empirikus vizsgálatra. Esetlegesen interjúk segítségével lehetett volna tovább segíteni az elfogulatlan értékelést, ugyanakkor a különböző kormánypárti és lehetőség szerint az összes ellenzéki vélemény megjelentetésre került a dolgozatban egy-egy téma vizsgálati során.

Miért nem tárgyaljuk a 2018-as kétharmados kormányt?

Szintén az elfogulatlanságot erősíti, hogy a 2018-as negyedik Orbán-kormány vizsgálatára nem került sor, hiszen annak időbeni közelsége miatt nem lehetne megfelelő kutatói távolságtartást alkalmazni az aktuálpolitikai kérdésektől, továbbá nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű és minőségű adat és szakirodalom, ezek ismerete nélkül pedig nem vonhatunk le tudományos igényű következtetéseket.

VII.2. A hipotézisek vizsgálata

Milyen volt a politikai környezete a vizsgált kormányoknak hatalomra kerülésükkor, mennyiben volt releváns a kétharmados választási eredményük?

Jól látszik, hogy mindhárom kormány azonnal elkezdte működését, sőt a második Orbán-kormány még az eskütétel előtt minősített többséget igénylő döntést hozott az Országgyűléssel, mintegy demonstrálva a tettekre készségüket.

Fontos kiemelni az összehasonlításakor, hogy míg a Horn-kormány kétharmadosága kvázi meglepte a közvéleményt, addig a második Orbán-kormány már a választási kampány idején hangoztatta, hogy kétharmados többséget kíván elérni, és ennek a többségnek a birtoklása esetén egy „cselekvő kormányt” fognak létrehozni. Ezzel kapcsolatosan néhány intézkedést előre meg is ígértek. A harmadik Orbán-kormány tekintetében a disszertációban bemutatottak fényben kijelenthető, hogy előzetesen nem volt egyértelmű a kétharmados győzelem – csak az, hogy a regnáló kormánypártok ismét győzni fognak. Ráadásul az eredmények elemzésekor láthatjuk, hogy csökkent a kormánypártok támogatottsága és a kétharmados többség éppen, hogy csak meglett. Később, 2015. február 22-én a veszprémi időközi választás során Kész Zoltán független képviselő megválasztásával a kormánypártok el is veszítettek 1 mandátumot, így meg is szűnt a kétharmados többségük.

További különbség a kétharmadoság tekintetében, hogy 1994-ben egy két párti koalíció által alkotott többség jött létre, míg 2010-ben, valamint 2014-ben egy kvázi egypárti többség jött létre. 1994-ben az MSZP-SZDSZ koalíció alkotott kétharmados többséget, de külön-külön indultak eredetileg a választásokon, míg a Fidesz-KDNP koalíció eleve együtt indult a választásokon, így akár egypárti kétharmadnak is tekinthetjük őket. Ilyen szempontból tehát az Orbán-kormányokon nem volt akkora nyomás a politikai napirend formálását tekintve, mint amekkora a Horn-kormány koalíciós szerződéssel terhelt kétharmados többségén volt. E téren természetesen az Orbán-kormányokat folyamatos támadások érték – mind a hazai, mind a nemzetközi politikai és társadalmi térben –, hogy a politikai konszenzussal nem törődve, a minősített többségét kihasználva, azzal visszaélve kormányoztak. Ugyanakkor a regnáló Orbán-kormányok esetében az Országgyűlési, valamint a kormány közeli médiában megjelenő politikai diskurzusokban rendszeresen előkerültek az 1994-es MSZP-SZDSZ kormány általi kétharmados döntéshozatalok és azoknak – a jelenlegi kormányzó pártok, az akkori ellenzék által vélt – politikai szándékai.

A gazdasági környezetet megvizsgálva megállapítható, hogy az 1994-es és a 2010-es kormányzat hasonlóan nehéz helyzetben találta magát, hiszen nemzetgazdasági szempontból vizsgálva az ország egyik esetben sem áll erős anyagi lábakon, míg 2010-ben egy 2008 óta tartó gazdasági világválság is nehezítette a kormányzást. Ugyanakkor 1994-ben nem volt lehetőség az Európai Unió források bevonására, míg 2010-ben volt.

A nemzetközi környezetet vizsgálva fontos különbség, hogy a Horn-kormányoknak csak nemzetközi szerződések korlátozták a mozgásterét, valamint az Európai Unióhoz való

csatlakozási kérelem már be volt nyújtva, így a csatlakozási kritériumok megismerése és teljesítése napirenden volt. 2010-ben és 2014-ben viszont már az európai uniós joganyag is megkötötte a kormány kezét a nemzetközi szerződéseken túl. Később ezzel kapcsolatban sok konfliktus is kialakult a magyar kormányzat és az uniós döntéshozatal, valamint bíróság között.

Fontos megvizsgálni a politikai környezet szempontjából az Országgyűlésbe bekerült pártokat is. 1994-ben az előző választásokhoz képest új párt nem került be az Országgyűlésbe, míg 2010-ben két új pártról is beszélhetünk, amely 2006 és 2010 között nem volt tagja az addigi Országgyűlésnek. 2014-től az Összefogás, vagy Baloldali összefogás pártszövetség keretei között 4 új párt jutott be az Országgyűlésbe az előző választásokhoz képest: az Együtt – a Korszakváltók Pártja, a Demokratikus Koalíció, a Párbeszéd Magyarországért, és a Magyar Liberális Párt is. Ugyanakkor egyik sem tudott önálló frakciót alakítani.

Összefoglalva tehát míg 1994-ben az MSZP nem készült rá és nem hangoztatta a kétharmados többséget a kampány során, addig a Fidesz részéről 2010-ben az volt az egyik legnagyobb kulcskérdés: lesz-e kétharmad? Így az ígéretek szintjén is aktívabb politizálást előlegezett meg a 2010-es év, mint az 1994-es. 2014-ben pedig kérdéses volt a kétharmad megszerzése és hamar el is veszítették azt.

Mennyiben különbözött egymástól a baloldali és a jobboldali pártok által alakított kétharmados kormányok első száz napban hozott intézkedéseinek iránya, mely területek kaptak kiemelt hangsúlyt az intézkedések között?

A törvényhozásban és az alkotmánymódosítások terén is jelentős mennyiségi különbség van a három kormányzat között. A Horn-kormány 1994-1998 között nyolc alkotmánymódosítást fogadott el, míg a második Orbán-kormány csak az első két hónapban hat javaslatot nyújtott be. Minőségi tekintetben a második Orbán-kormányt sok bírálat érte 2010-ben a kormány működésével kapcsolatban, mégpedig azért, hogy még a nagy horderejű, hosszú távú, intézmény átalakító döntések előkészítése is hiányos, ötletszerű, és improvizatív (Csuha, 2010). Jelentős ügyekben elmarad vagy csak formális a társadalmi vita, egyeztetés. Fontos kiemelni, hogy nem csak alkotmánymódosításokkal élt a második Orbán-kormány, hanem egy új alkotmányt is sikerült elfogadtatniuk, amely 2012. január 1-től lépett hatályba. Ilyen nagyszabású, a kétharmados többség általi átformálásáról a rendszernek 1994-ben szó sem lehetett.

2014-ben a két nap híján két hónapig tartott tavaszi ülészakban a 2010-2014-es ciklusban megismert módszerek szerint alakult a hatalommegosztásra hatással bíró országgyűlési és kormányzati működés. A vizsgált időszakban az Országgyűlés több törvényjavaslatot tárgyalt kivételes vagy sürgős eljárásban, valamint házszabálytól való eltéréssel, mint normál eljárási rendben. A kétharmados többséget igénylő előterjesztéseket egyéni képviselő indítványként, rövid határidővel, általában előzetes társadalmi és szakmai egyeztetés hiányában nyújtották be és fogadták el. A parlamenti vita stílusa nemigen tért el a korábbi négy évben megszokottól így stílusát, menetét, és tartalmi elemeit tekintve az Országgyűlési jogalkotási folyamat az új Házszabály ellenére az előző négyévi folytatásának tekinthető.

A Horn- és a második Orbán-kormány politikai légköre részben hasonlóknak nevezhető, hiszen mind a két kormány úgy jött létre, hogy nagyfokú elégedetlenség alakult ki a társadalomban az előző kormányzattal szemben. 2010-ben ez annyival másabb, hogy az elégedetlenség sokkal nagyobb időtávra tekint vissza,¹⁹⁴ mint 1994-ben, és mindez 2010-ben egy morális válságot¹⁹⁵ is magában hordozott. Továbbá a második Orbán-kormány idejére a világgazdasági recesszió kezdetén is túl volt már az ország, annak minden negatív következményével együtt. Sőt 2010-ben Kósa Lajos Debrecen polgármestere és a kormányzópárt vezető politikusa a kormányzati átadás-átvétel folyamata kapcsán egyenesen az államcsőd elkerülését nevezte meg kormányzati célként.

Hasonlóság, hogy mind a Horn- mind a második Orbán-kormány hivatkozott az előző kormány általi intézkedések negatív következményeire, azaz a „csontvázakra a szekrényekben”. Míg 1994-ben a privatizáció miatt, 2010-ben a felvett hitelek és az államadósság miatt került elő az előző kormányzat. Mindkét kormány megígérte, hogy felülvizsgálja és elszámoltatja az előző kormányzat kétesnek titulált tevékenységeit, ügyeit. 2014-ben erre nem kerülhetett sor, akkor is a négy évvel azelőtti szocialista kormányzatok kerültek célkeresztbe, amelyre eklatáns példa a disszertációban tárgyalt állampolgársági törvénymódosítás általános vitájában elhangzottak.

¹⁹⁴ Egészen a 2006-os balatonöszödi beszédig.

¹⁹⁵ „A tegnapi hír morális válságot okozott Magyarországon.” Sólyom László köztársasági elnök elnöki nyilatkozata. 2006. szeptember 18.

Az önkormányzati választójoggal kapcsolatos törvény módosítása

A vizsgálat szempontjából azonban van egy közös pont a három vizsgált kormányzat részéről, mégpedig, hogy van egy darab olyan törvény, amit mindhárom kormány megváltoztatott, mégpedig az önkormányzati választójoggal kapcsolatos törvény.

A Horn-kormány és a második, valamint harmadik Orbán-kormány is módosította a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvényt, de más-más indokkal, és más módon. A Horn- és a második Orbán-kormány konkrét módosításait az 5. számú táblázat tartalmazza, egy összehasonlító táblázat keretében. Míg Hornnek az önkormányzati rendszer négyéves működési tapasztalatai alapján sürgős orvoslásra váró problémákat említenek, addig 2010-ben már a vélt idejétmúltság, hatékonytalanság, és aránytalanság az, ami változtatást szükségessé teszi.

Míg 1994-ben nem térnek ki az előző kormány tevékenységével kapcsolatosan a törvényhez köthető problémákra, illetve megértő hangnemben beszélnek a törvény hiányosságairól, addig 2010-ben a '94-es módosításokat kifejezetten az akkori kormánypártok rovására írják fel, és meglehetősen ellenséges hangnemben. Mindkét módosításnál alapvető célnak tekintették az arányosság és a hatékonyság elérését, de persze ellenkező eszközöket láttak eme célok eléréséhez. Elfogadás szempontjából érdekesség, hogy 1994-ben az ellenzék kivonult a szavazásról, az új törvény esetében 2010-ben benmaradtak és 94 ellenszavazat ellenében sikerült keresztülvinni a törvényhozáson a törvényjavaslatot.

5. táblázat. Az 1994-es és a 2010-es önkormányzati törvények általi módosítások összehasonlítása.

Változások	1994	2010
Polgármester ajánlás		
10.000 főnél kisebb települések	5%	3%
10.001-100.000 fős települések	3%	2% minimum 300
100.001-nél nagyobb lakosságú települések	2%	1% minimum 2000
Főpolgármester	1%	2%
Képviselők ajánlása	3%	1%
Települési lista	Egyéni választókerületek ¼-e	Egyéni választókerületek ½-e
Megyei lista	0,50%	1%
Fővárosi lista	6 db kerületi lista	Kerületi listák több mint ½-e
Egyéni választókerület	Nincs	Nincs
Települési lista	Nincs	5%
Megyei lista	4% külön	5%
Fővárosi lista	4%	5%
Formula	mód. Sainte-Laguë	D'Hondt
Képviselői létszámok		
100 lakosig	3 fő	2 fő
101-600 lakosig	5 fő	4 fő
601-1300 lakosig	7 fő	
1.301-3.000 lakosig	9 fő	
3.001-5.000 lakosig	11 fő	6 fő
5.001-10.000 lakosig	13 fő	8 fő
10.001-25.000 lakosig	10 egyéni 7 listás	8 egyéni 3 listás
25.001-50.000 lakosig	14 egyéni 9 listás	10 egyéni 4 listás
50.001-60.000 lakosig (1994) 50.001-75.000 (2010)	15 egyéni 10 listás	12 egyéni 5 listás
60.001- 70.000 lakosig (1994) 75.001-100.000 lakosig (2010)	16 egyéni 11 listás	14 egyéni 6 listás
	Minden további 10 000 lakos után eggyel nő az egyéni és minden további 15 000 lakos után eggyel nő a listás	Minden további 10 000 lakos után eggyel nő az egyéni és minden további 25 000 lakos után eggyel nő a listás

Az országgyűlési vitákból látszik, hogy az évek folyamán milyen mértékig mélyült el a versengés a politikai pártok között, ha összehasonlítjuk ehhez csak ennek a két törvényalkotásnak a felszólalásait, és a különböző demonstratív megmozdulásokat.

2014-ben a harmadik Orbán-kormány is élt a módosítás lehetőségével a fentebb ismertetettek szerint, amikor is benyújtásra került a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról szóló javaslat. A módosítás leginkább a fővárost érintette, a 2010-es állapothoz képesti módosításokat a 6. számú táblázat mutatja be.

A módosításnak köszönhetően az önkormányzati választási rendszer átalakításának országos hatású passzusa, hogy mind Budapest, mind a nagyvárosok esetében csökkentették a polgármester-jelöltséghez szükséges ajánlások számát. Ennek alapján a 10 ezer és 100 ezer lakos közötti településeken legalább 300 választó, a 100 ezer lakosúnál nagyobb városokban pedig minimum 500 választópolgár ajánlása kell. A 10 ezer lakosúnál kisebb helységeken továbbra is az lehet majd polgármesterjelölt, akit az ott élő választópolgárok legalább 3 százaléka ajánl.

A megyei választókerületben az a jelölőszervezet állíthat listát, amely összegyűjtötte a választókerület választópolgárai fél százalékának ajánlását.

6. táblázat. Az 2010-es és a 2014-es önkormányzati törvények általi módosítások összehasonlító táblázata.

Változások	2010	2014
Polgármester ajánlás		
10.000 főnél kisebb települések	3%	3%
10.001-100.000 fős települések	2% minimum 300	minimum 300
100.001-nél nagyobb lakosságú települések	1% minimum 2000	minimum 500
Főpolgármester	2%	minimum 5000
Megyei lista	1%	0,50%

Az, hogy a gyakorlatban nem fővárosi szinten milyen változásokat hoztak a 2014-es módosítások, egy korábbi tanulmányomban a Baranya megyei és pécsi választási eredmények elemzése kapcsán már bemutattam (Nyerges, 2015). A Fővárosi Közgyűlés választási szisztémáját érintő módosítások kapcsán ugyanakkor számos kérdés merült fel, mivel az jóval több a választási rendszer hatalommaximalizáló átalakításánál. Teljesen

átrendezte a hatalmi viszonyokat, az önkormányzati politika működésének színtereit és részben az abban részt venni tudó szereplőit is.

1994-től a Fővárosi Közgyűlés 66, 2010-ben 33 tagját a pártok listáira leadott szavazatok alapján, egy gyakorlatilag arányos mandátumelosztás eredményeképpen közvetlenül választották a budapesti választópolgárok. 2014 őszén a kerületekben megválasztott 23 polgármester adta a 33 tagú közgyűlés mandátumainak mintegy 70%-át, a fennmaradó 10 helyből 9-et pedig a pártok kompenzációs listáról szerezhettek meg a vesztes kerületi polgármesterjelöltekre leadott töredékszavazatok alapján, valamint tagja lett a Fővárosi Közgyűlésnek a szintén közvetlenül megválasztott főpolgármester is. A töredékszavazatok számítási módja abban áll, hogy a vesztes polgármesterjelöltekre leadott voksokat minden kerületben egy arányszámmal¹⁹⁶ kell megszorozni, hogy a kerületek eltérő választói létszámából fakadó egyenlőtlenség korrigálásra kerüljön. Kompenzációs listát azok a jelölő szervezetek tudnak állítani, amelyek legalább 12 kerületben tudtak polgármestert jelölni, ugyanakkor a jelölés feltételei a 2010-eshez képest könnyebbek lettek a többes jelölési módszernek köszönhetően.

Magának a módosítási eljárásnak a kifogása – azaz, hogy néhány hónappal a választások előtt ilyen változást már nem kellene, vagy csak komoly konszenzussal lehetne végrehajtani – kapcsán elmondható, hogy nem sokban különbözik az 1994-es önkormányzati választásokat megelőzőtől. Akkor baloldali-liberális koalíció vitt át a mostaninál gyökeresebb átalakítást az egész rendszeren az ellenzék tiltakozása ellenére. Akkor többek között közvetlenné tették a budapesti főpolgármester és a 10 ezernél népesebb települések polgármestereinek megválasztását, megszüntették a kétszavazatos metódust, így csak egyéni jelöltekre lehetett szavazni, és az egyéni töredékvoksok alapján kaptak a pártok kompenzációs listás mandátumokat. Sőt a megyei közgyűlések közvetlen megválasztására is sor került, míg addig a települési önkormányzatok delegálták a tagjait.

A megváltoztatott rendszer tulajdonképpen a nagyobb települések önkormányzatai megválasztásának metódusát illesztette be a fővárosi rendszerbe, ugyanakkor az arányosság kétségtelenül csorbult. Az új eljárás erősen kedvez a relatív győztesnek, a polgármesteri túlsúly okán csak nagy szavazói tömbök esélyesek a fővárosi többség megszerzésére.

¹⁹⁶ Az adott kerület lakosság száma és a legkisebb kerület lakosság száma hányadosával.

Miben tértek el a vizsgált kormányzatok Alkotmány-, illetve Alaptörvény módosításai?

2010-ben az alkotmánymódosítások egy része kifejezetten aktuálpolitikai célokat szolgált. Ilyen a miniszterelnök-helyettesi tisztség létrehozása is, bár az aligha kifogásolható, hogy a mindenkori kormány a saját képére formálja a struktúrát. Az viszont már aggályos lehet, hogy a büntetőadó¹⁹⁷ bevezetése, illetve a hivatásos jogviszonyúak passzív választójogának korlátozása érdekében az alaptörvényhez nyúltak. A közmédiák felügyeleti rendjének módosítása az ellenzék és a média szerint a kormányzati túlsúly megteremtését készítette elő, de az ellenzék a „külsős” alpolgármesteri tisztség bevezetését is hatalomtechnikai trükknek tartotta. Ezzel szemben 2014-ben a vizsgált időszakban nem került sor Alaptörvény módosításra.

2010-ben a gyors alkotmányozás ráadásul számos hibával járt. A köztársasági elnök megfontolásra visszaküldte az alkotmánybírák választásával kapcsolatos szabályozást, amit utóbb korrigáltak, bár az elnök legfontosabb észrevételeit figyelmen kívül hagyták. Az eredetihez képest szintén átdolgozták a médiáról szóló rendelkezéseket is, a fegyveresek választhatóságának korlátozása körül pedig kisebb botrány bontakozott ki, mert kiderült, hogy a javaslat egy Fideszes polgármestert is megfosztana a helyhatósági választáson való indulás lehetőségétől, ezért gyorsan hozzá igazították a szabályokat.

A Horn-kormány idején elfogadott alkotmánymódosítások egy része ugyancsak politikai megfontolások alapján született. De a 2010-re jellemző egy-két mondatos, szinte kizárólag a végrehajtó hatalom terjeszkedését célzó javaslatok benyújtása még nem volt bevett szokás. Az egyetlen igazán vitatott lépés az önkormányzati választási rendszer átalakítása volt, ám azt mára a Fidesz is elfogadta, és az alapokhoz nem nyúlt. A többi előterjesztés egyébként akkoriban főként a jogállami intézményrendszer kiteljesítését szolgálta, mint például az összeférhetlenség szabályozása, az adatvédelmi biztosi poszt létrehozása vagy a népszavazásról szóló rendelkezések pontosítása.

Mennyiben volt gyors a törvényalkotási munka?

A 2010-hez hasonló gyors törvényalkotási munka ugyanakkor már nem volt olyan intenzív 2014-ben, az adatokból alapvetően az látszik, hogy a harmadik Orbán-kormány első éve alatt lényegesen kevesebb alkalommal nyúlt a sürgős vagy kivételesen sürgős tárgyalási

¹⁹⁷ 98%-os különadó.

módokhoz, mint a 2010-ben induló kormányzás első évében. Míg 2010-2011-ben összesen 65 törvényt fogadott el az Országgyűlés sürgős eljárással, addig 2014-2015-ben mindössze 6-ot. Mivel a kivételesen sürgős eljárás bevezetésére csak 2012-ben került sor így nincs összehasonlítási alap ezekre az adatokra vonatkozóan, mindenesetre további 10, kivételesen sürgős eljárással tárgyalt tervezetet fogadtak el az első évben.

Sürgős eljárásban elsősorban az államigazgatási és a közigazgatási szervezetrendszer érintő jogszabályokat fogadott el az Országgyűlés a 2014-es évben. Magyarország minisztériumainak felsorolásáról, illetve az ezzel összefüggő egyes törvények módosításáról is így fogadtak el jogszabályokat, továbbá szintén sürgős eljárásban módosította a törvényhozás az egyes közigazgatási tárgyú törvények, valamint az egyes önkormányzatokat érintő törvények módosításáról szóló tervezeteket is. Mindezek mellett a költségvetési tervezéssel, valamint a pénzügyi és a közüzemi szolgáltatások hatékonyabb nyújtásával összefüggő törvénymódosítást is sürgős formában tárgyalták, csakúgy, mint a kétharmados többséget igénylő, a helyi önkormányzati választásokat és a választási eljárásról szóló törvényeket módosító javaslatot.

Kivételesen sürgős eljárásban főként politikailag is érzékeny, gazdasági, illetve adózási témájú törvényeket tárgyalt meg az Országgyűlés, ezen belül is a vizsgált időszakban – mint ahogy már említettük – a reklámadóról szóló törvényt, illetve az ahhoz kapcsolódó törvények módosítását is kivételesen sürgős eljárásban tárgyalta meg a magyar törvényhozás, ugyanakkor a banki hitelezésről, valamint a kölcsönszerződésekről szóló több tervezetet is ilyen módon fogadtak el.

Ugyan nem tartozik a vizsgálati időintervallumhoz, de érdemes kitérni rá, hogy határozati házsabályi rendelkezésektől való eltéréssel szavazták meg a következő évi költségvetésről szóló törvényt, továbbá a budapesti vizes világbajnokság megvalósításához szükséges létesítményfejlesztésről szóló tervezetet is.

Összefoglalva elmondható, hogy a Horn- és a második Orbán-kormány tevékenysége inkább különbözőnek mondható, mint azonosnak, már eleve a kormányra kerülés feltételeinek hatására is. A tevékenységük mind tempójában, mind célorientáltságában, mind pedig eszközrendszerében különbözőséget mutat. A második és harmadik Orbán-kormány esetében viszont sokkal nagyobb hasonlóságot találunk, a kormánypártok továbbra is gyors tempóban próbálták érvényesíteni politikai, gazdasági és hatalmi érdekeiket. A választási kampányban a Fidesz egy mérsékelt arcát mutatta, de a 2014-es választások után ismét

a 2010-es gyakorlathoz, azaz az azonnali cselekvéshez és a kompromisszumok elutasításához nyúltak, tehát a kormányzati stílus lényegében nem változott. A 2010-es „forradalmi hév”, és az „azonnali igazságszolgáltatás” mint motiváció 2014-ben viszont már nem jelentkezett, hiszen a legtöbb területen a megelőző kormányzati ciklusban már megtették a szerintük szükséges azonnali intézkedéseket. Ugyanakkor 2014-ben a minisztériumok felsorolásáról szóló törvényt vizsgálva is megállapítható, hogy megjelent egyfajta centralizációs szemlélet – például a Miniszterelnökséget vezető politikus nem államtitkár, hanem miniszter lett, ráadásul számos fontos és új hatáskört kapott.

Alapvető kutatói kérdés volt, hogy valóban megítélhető-e egy kormány kormányzati tevékenysége az első száz nap során tapasztaltak alapján? Vagy ez csak egy politikai fogás, egy jelzés a választók irányába, hogy jól döntöttek, esetleg türelmi idő a kormány számára, hogy elkezdje tevékenységét?

A fentiek alapján megállapítást nyert, hogy a vizsgált kormányok első száz napos tevékenysége során bemutatott kormányzati stílus – különösen a második és harmadik Orbán-kormányok esetében – a későbbiek során is jellemzője volt a kormányzásnak. Ugyanakkor a politikai motivációk között mindhárom vizsgált kormány esetében első helyen szerepelt a tevékeny kormány képének kialakítása a választók felé, de a második Orbán-kormány esetében még megjelent az előző baloldali kormányzati ciklusok „bűneinek jóvátételére” hivatkozó törvényalkotás is. Továbbá a 2010-es és 2014-es ciklus első száz napjaiban megjelent egyfajta üzenet is az ellenzék felé a centrális erőter megvalósítása kapcsán.

További kutatói kérdés, hogy lehet-e eszköz az ellenzék számára az első száz nap, amivel elkezdheti a kormány bírálatát, ellenzéki szerepének betöltését, vagy éppen a szakpolitikai elemzőknek egy elemzési aspektus, amiből kiindulhatnak?

A fentiek fényében megállapítást nyert, hogy külföldön – kifejezetten a tengerentúlon – nagy hagyománya van a téma újságírói és szakpolitikai elemzésének. Ugyanakkor Magyarországon az 1994-es kormány első száz napja kapcsán jelentek meg összefoglaló és elemző hangvételű szakmai anyagok, míg 2010-ben is hasonló volt a helyzet és a kormány gyors tempót diktáló politikája miatt inkább kritikus hangvételű elemzések láttak napvilágot, addig 2014-ben már inkább az összefoglaló és az ebből kormányzati jövőt prognosztizáló anyagok jelentek meg. Az ellenzék számára 1994-ben volt leginkább lehetőség a kormány bírálataként felhasználni az első száz nap történéseit, 2010-ben a hatalmas vereség miatt nem

volt erre igazán lehetősége a baloldalnak, míg a jobboldalon a Jobbik a domesztikálódás problémájával küzdött, és kritikai megnyilvánulásai nem illeszkedtek a korábbi radikális arculathoz. 2014-ben a többi esedékes választásra történő készülés vitte el az erőforrásokat, ráadásul az Európai Parlamenti választási kampányban még nem lehetett az első száz napra hivatkozni, hiszen nem telt el elég idő hozzá.

Milyen tudományos vagy gyakorlati eredményt hoz a vizsgálatunk, ami újszerűvé és követhetővé teszi a tudományos élet szereplői számára, illetve a gyakorlatban alkalmazhatóvá teszi az elemzők számára?

Tekintettel arra, hogy a vizsgálatunk megközelítése felettébb újszerű, az általa elért eredmények a klasszikus politikatudomány számára fontos következtetéseket hordoznak, módszertana és tematikája alkalmas arra, hogy a tudományos élet szereplői számára a jövőben mintául szolgáljon összefoglaló értékelések és hosszú távú elemzések elkészítéséhez.

A kormányzati policy making ilyen megközelítésű vizsgálata lehetővé teszi továbbá az elemzők és kutatóintézetek számára a rövidtávú értékelések és előrejelzések elkészítését is, tekintettel arra, hogy képes feltárni a rövidtávú agenda setting mélyebb meghatározottságát.

VII.3. A kutatás folytatásának lehetséges irányai

Milyen jövőbeli irányokat határozhatunk meg a vizsgálat utóéletéeként?

A vizsgálatot érdemes a jövőben is folytatni, amennyiben további kétharmados kormányok alakulnak Magyarországon 2018-at követően is. Bővíthető továbbá az elemzés megalapozottsága empirikus vizsgálattal is, például a döntéshozókkal és az azok mögött álló think tankek vezetőivel történő interjúzással. Lehetséges irányként határozható meg továbbá a nemzetközi komparatív elem beemelése a vizsgálatba, melyről az alábbi nemzetközi szintű alkalmazás körében teszünk említést. Illetve érdekes irány lehet a „kétharmados első száz napok” és azoknak az önkormányzati választásokra gyakorolt hatásának vizsgálata a pártpreferenciák vonatkozásában is.

Alkalmas-e a kutatás a nemzetközi szintű alkalmazásra?

A kutatás módszertanát és tematikáját tekintve kiválóan alkalmas a nemzetközi szintű alkalmazásra, lehetséges irányok lehetnek ezen belül:

- 1.) a V4 országok (ahol releváns) azonos tematika szerinti vizsgálata;

- 2.) az EU tagállamok (ahol releváns) azonos tematika szerinti vizsgálata;
- 3.) komparatív elemzés elvégzése Magyarország és a V4 országok, valamint Magyarország és az EU tagállamok vonatkozásában.

Kézirat lezárva: Budapest, 2020. október 30.

Nyerges Ádám

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1/1999. (II.24.) AB határozat.
1949. évi XX. törvény, A Magyar Köztársaság Alkotmánya
1994. évi LXIII. törvény a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról.
- 4/1993. (II. 12.) AB határozat.
- Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény
- Anthony J. Badger (2008): FDR: The First Hundred Days. Hill and Wang.
- Az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat módosításáról H/132. számú iromány. 2014. május 23. Forrás: <https://www.parlament.hu/irom40/00132/00132.pdf> (2019. május 16.)
- Ágh Attila: A két választás éve. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest.
- „Barátságosan” bántak Jeszenszkyvel a norvég külügyben. HVG.hu 2014. június 5. Forrás: https://hvg.hu/vilag/20140605_Baratsagosan_bantak_Jeszenszkyvel_a_norve (2019. május 25.).
- Bánki Miklós: Az Országgyűlés 1994. évi törvényalkotása. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest.
- Bárándy Aliz és Bárándy Gergely (2015): A kaposos füzet első betétlapja. (Gondolatok a 2014-2018-as parlamenti ciklus első ülészakának közjogi átalakításáról és a hatalommegosztás elvét érintő változásokról) In: Az Ítélmesterség dilemmái – Tanulmányok Dr. Remes Zoltán bíró emlékére. Printart-Press. Debrecen.
- Bíró Nagy András (2011): Az új pártrendszer térképe. Programok, pártelitek és szavazótáborok a 2010-es választások után. In Sándor Péter - Vass László (szerk.): Magyarország Politikai Évkönyve 2010-ről. DVD. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest.
- Boda Zsolt – Szabó Andrea (2017): Trendek a magyar politikában 2. – A Fidesz és a többiek: pártok, mozgalmak, politikák. Napvilág Kiadó. Budapest.
- Boguslaw Banaszak (2005): Outline of Polish Constitutional Law. Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław.
- Carol Berkin – Christopher Miller – Robert Cherny – James Gormly (2011): Making America, Volume 2: A History of the United States: Since 1865. Cengage Learning. Wadsworth.
- Christian H. Schuster – Monika Moras (2006): Rückschau: 100 Tage Merkelsche Zurückhaltung. In: Polisphäre – your gate to politics & consulting! Berlin. <http://www.poli-c.de/poli-c/karriere/articles-details.jsp?id=47> (2011. május 9.)
- Chronowski Nóra – Drinóczi Tímea (szerk.) (2007): Európai kormányformák rendszertana. Complex Kiadó. Budapest.

Csuhaj Ildikó: Orbán és szűk köre: anarchia vagy tudatosság? In: Népszabadság, 2010. december 12.

Enyedi Zsolt – Kenneth Benoit (2011): Kritikus választás, 2010. A magyar pártrendszer átrendeződése a bal-jobb dimenzióban. In Enyedi Zsolt – Szabó Andrea – Tradós Róbert (szerk.): Új képlet. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest.

Enyedi Zsolt – Körösenyi András (2004): Pártok és pártrendszerek. 2. javított kiadás. Osiris Kiadó. Budapest.

Éber Sándor - Sztojcssev Iván (2014): Megválasztották Orbán Viktort - Nagy Imrével és Wekerle Sándorral egy névsorban. Világgazdaság. Budapest. 2014. 05. 10. 15:03 Forrás: <https://www.vg.hu/kozelet/megvalasztottak-orban-viktort-nagy-imrevel-es-wekerle-sandorral-egy-nevsorban-427085/> (2019. április 5.)

Élő Anita (2011): Nyugdíjasháború. Heti Válasz, 2011. január 28.

Fábián Adrián (szerk.) (2012): Válogatott európai önkormányzati modellek. Dialóg Campus Kiadó. Pécs.

Fábián Zoltán – Závecz Tibor – Páthy-Dencső Blanka (2010): A pártok népszerűségének változása Magyarországon, 1990–2010. In Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): Társadalmi riport 2010. TÁRKI. Budapest.

Ferencz Zoltán (szerk.): 1994 politikai eseményeinek krónikája. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest.

Fiatalkor Demokraták Szövetsége – Magyar Polgári Szövetség (2010): Nemzeti ügyek politikája. Budapest.

Fricz Tamás (2011): 2010-től predomináns pártrendszer Magyarországon? In Sándor Péter - Vass László (szerk.): Magyarország politikai évkönyve 2010-ről. DVD. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest.

Gombár Csaba (1995): Száz nap, vagy amit akartok. In: Kérdőjelek: a magyar kormány 1994-1995. Szerk.: Gombár Csaba, Hankiss Elemér, Lengyel László és Várnai Györgyi. Korridor Politikai Kutatások Központja, Budapest.

H/28. számú határozati javaslat. 1994.07.21. A Magyar Köztársaság Országgyűlésének házszabályáról.

H/47. számú határozati javaslat. 2010.05.22. A Nemzeti Együttműködés Programja.

H/132. számú határozati javaslat. 2014.05.23. Az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat módosításáról.

H/361. számú határozati javaslat. 2010.06.11. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Média tanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról.

H/362. számú határozati javaslat. 2010.06.11. A közszolgálati közalapítvány felállításáról.

Jill Abramson, Kate Aronoff, Moustafa Bayoumi and Steven W Thrasher: Will we survive 1,361 more days?: Our panel's verdict on Trump's first 100 days. The Guardian 2017. április 29. Forrás: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/apr/29/will-survive-1361-days-panel-verdict-trumps-100-days> (2018. november 10.).

Jiří Marek – Markéta Pánková – Petra Šimová (2004): Public Administration in the Czech Republic. Ministry of Interior of the Czech Republic. Prága.

Jobbik Magyarországért Mozgalom (2010): Radikális változás. A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. Budapest.

Józsa Zoltán (2004): Változatok a regionalizációra: a lengyel, a szlovák és a cseh modell. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged.

Juhász Attila – László Róbert – Zgut Edit (2015): Egy illiberális vízió eddigi következményei. Friedrich-Ebert-Stiftung Budapesti Irodája.

Katrina Vanden Heuvel: The First 100 Days. The Nation 2008. november 7. Forrás: <https://www.thenation.com/article/first-100-days-2/> (2011. május 9.).

Kákai László (2011): Hungary: Remarkable successes and costly failures: An evaluation of subnational democracy. In: John Loughlin – Frank Hendriks – Anders Lindström (szerk.): The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe. Oxford University Press. Oxford.

Kéri László egy Petsching Mária Zita (2011): 2010 – a kiütkeresések éve. In Sándor Péter - Vass László (szerk.): Magyarország politikai évkönyve 2010-ről. DVD. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest.

Kovács László Imre (2006) „Gondolta a fene!” Avagy választói és pártstratégiák a magyar választási rendszerben. Politikatudományi szemle, 2-3. szám.

Közös jelölteket indít Bajnai az MSZP-vel. Index.hu 2013. április 27. Forrás: https://index.hu/belfold/2013/04/27/kozos_jelolteket_indit_bajnai_es_az_mszp/ (2019. június 20.).

Kukorelli István (szerk.) (2007): Alkotmánytan I. Alapfogalmak, alkotmányos intézmények. 2. javított kiadás. Osiris Kiadó. Budapest.

Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest.

Lakner Zoltán (2011): Nyugdíjvita. Élet és Irodalom, 2011. január 28.

Lázár János Miniszterelnökséget vezető államtitkár levele Vidar Helgesen norvég Európa-ügyi miniszternek. 2014. április 9. Forrás: <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/lazar-janos-levele-vidar-helgesen-nek> (2019. május 25.).

Lehet Más A Politika (2010): A fenntartható jövő, a befogadó társadalom és a megújuló demokrácia stratégiája. A Lehet Más a Politika választási programja 2010. Budapest.

Letenyei László - Takács Károly (2003): Önpusztító jóslat. Miért veszítheti el a közvélemény kutatások szerint népszerűbb párt a demokratikus választásokat? Századvég, 1. szám.

Löffler Tibor (2011): Bukás és feltámadás. Az MDF és a KDNP 2010-ben. In Sándor Péter - Vass László (szerk.): Magyarország politikai évkönyve 2010-ről. DVD. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest.

Magyar Demokrata Fórum (2010): Munka és méltóság = Megújuló Magyarország. A tartós gazdasági és társadalmi felemelkedés programja. Budapest.

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 2. ülésnap (2010. május 17.).
Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 4. ülésnap (2010. május 20.).
Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 5. ülésnap (2010. május 21.).
Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 7. ülésnap (1994. augusztus 30.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 7. ülésnap (2010. május 26.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 8. ülésnap (1994. szeptember 5.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 10. ülésnap (2010. június 01.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 12. ülésnap (2010. június 07.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 14. ülésnap (2010. június 14.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 17. ülésnap (1994. szeptember 27.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 25. ülésnap (2010. július 13.).

Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hivatalos Naplója 26. ülésnap (2010. július 19.).

Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója 4. ülésnap (2014. május 13.).

Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója 5. ülésnap (2014. május 26.).

Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója 6. ülésnap (2014. június 02.).

Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója 8. ülésnap (2014. június 10.).

Magyarország Országgyűlésének Hivatalos Naplója 12. ülésnap (2014. június 30.).

Magyarország Alaptörvénye

Magyar Szocialista Párt (2010): Nemzeti modernizáció, összetartó közösség. Ajánlat a demokratikus oldal programjára. Budapest.

Marczali Henrik (szerk.) (1898 és 1905 között): Nagy Képes Világtörténet. X. Kötet: a forradalom és Napoleon kora, IV. Rész: Napoleon, XV. Fejezet: A katastropha. „A száz nap. Waterloo.” alfejezet. Budapest. Elektronikus kiadás. Forrás: <http://mek.oszk.hu/01200/01267/html/10kotet/10r04f15.htm#a92>

Merkel: „Az illiberális szóval nem tudok mit kezdeni” HVG.hu 2015. február 02. Forrás: https://hvg.hu/itthon/20150202_kezcsokkal_koszontotte_orban_merkelt/4/pp/49806 (2019. május 20.).

Michal Illner (2011): The Czech Republic: Local government in the years after the reform. In: John Loughlin – Frank Hendriks – Anders Lindström (szerk.): The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe. Oxford University Press. Oxford.

Michał Kulesza – Dawid Sześciło (2012): Local government in Poland. In: Angel-Manuel Moreno (szerk.): Local Government in the Member States of the European Union: A Comparative Legal Perspective. National Institute of Public Administration. Madrid.

Dr. Mohammad Al-Masri (2008): The Government of H.E. Nader Al-Dahabi 200 Days after its Formation. Public Opinion Polling Unit, Center for Strategic Studies. University of Jordan.

Molnár Csaba (2014): Valóban mérséklődött a Jobbik? TDK-dolgozat, Budapesti Corvinus Egyetem, Politikatudományi Intézet. Budapest.

MSZP-SZDSZ Koalíciós megállapodás. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest.

Nils Muižnieks az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosának nyílt levele a magyar Miniszterelnökséghez. Európa Tanács 2014. július 24. Forrás: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-expresses-concern-over-ngos-in-hungary> (2019. május 25.).

Nyerges Ádám (2015): A Baranya megyei és pécsi önkormányzati választási eredmények értékelése. In: Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (szerk.): Választások Magyarországon, 2014. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs.

Orbán: Magyarország visszanyerte a hangját. HVG.hu 2010. augusztus 30. Forrás: https://hvg.hu/itthon/20100830_orban_magyarország_visszanyerte_hangjat (2020. november 10.).

Paul A. Samuelson – William D. Nordhaus (1993): Közgazdaságtan I. Alapfogalmak és makroökonómia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.

Papp Dénes (2011): Tájékoztatói lehetőségek és politikai tartalmak megosztása az interneten. Politikatudományi Szemle 20 (2).

Pawel Swianiewicz (2011): Poland: Europeanization of subnational governments. In: John Loughlin – Frank Hendriks – Anders Lindström (szerk.): The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe. Oxford University Press. Oxford.

Pearl K. Ford, Tekla A. Johnson and Angie Maxwell (2010): "Yes We Can" or "Yes We Did"? Prospective and Retrospective Change in the Obama Presidency. Journal of Black Studies. Vol. 40. Issue 3.

Political Capital 2012, European Social Survey adatfelvételei. Forrás: https://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/fes_derex_20120229.pdf (2019.07.20.)

Purnell, James – Lewis, Leigh (2012): Leading a Government Department – the first 100 days. InsideOUT. A series of personal perspective son government effectiveness, Institute for Government. <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/First%20100%20days%20final%20web.pdf> (2013.12.18.).

Rebecca Harrington, Skye Gould and Andy Kiersz (2017): TRUMP'S FIRST 100 DAYS: Here's how they compare with Obama's, Bush's, and Clinton's. Business Insider 2017. április 29. Forrás: <https://www.businessinsider.com/trump-first-100-days-how-compare-obama-bush-clinton-2017-4> (2018. november 10.).

Reiss Smith: Theresa May's first 100 days as Prime Minister: A timeline from Brexit vote to today. Express.co.uk 2016. október 21. Forrás: <https://www.express.co.uk/news/politics/723448/theresa-may-first-100-days-prime-minister-brexit-timeline> (2018. november 10.).

Róna Dániel (2014): Jobbik-jelenség. A Jobbik Magyarországért Mozgalom népszerűségének okai. Budapesti Corvinus Egyetem Politikatudományi Doktori Iskola. Doktori értekezés. Forrás: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/824/1/Rona_Daniel.pdf (2019.07.20.).

RSIS Public Lecture “An Evaluation of the Yudhoyono Administration’s First 100 Days in Office” (2010): http://www.rsis.edu.sg/Indonesia_Prog/resources/transcript/10/An%20Evaluation%20of%20the%20Yudhoyono%20Administration.pdf (2011. május 9.).

Sándor Péter - Vass László (szerk.): Magyarország politikai évkönyve 2010-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest.

Sitter, Nick (2011): A magyar pártrendszer 2010-ben. Polarizált, de kevésbé plurális. In: Enyedi Zsolt – Szabó Andrea – Tradós Róbert (szerk.): Új képlet. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. Budapest.

Soltész István (szerk.) (2010): Az Országgyűlés. Az Országgyűlés szervezete, feladatai és működése 1990-2010. 4. átdolgozott és bővített kiadás. Parlamenti Módszertani Iroda. Budapest.

Sólyom László köztársasági elnök elnöki nyilatkozata. 2006. szeptember 18.

Soňa Čapková (2011): Slovakia: Local government: Establishing democracy at the grassroots. In: John Loughlin – Frank Hendriks – Anders Lindström (szerk.): The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe. Oxford University Press. Oxford.

Szabó Andrea – Kern Tamás (2011): A politikai közéleti részvétel alakulása Magyarországon, 2006–2010. In: Tardos, Róbert – Enyedi Zsolt – Szabó, Andrea (szerk.): Részvétel, Képviselet, Politikai változás. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. Budapest.

Szabó Garbirella – Kiss Balázs (2013): Trendek a politikai kommunikációban. In: Körösnéyi András – Boda Zsolt: Van irány? Trendek a magyar politikában. Új Mandátum Kiadó. Budapest.

Szamel Katalin – Balázs István – Gajduschek György – Koi Gyula (szerk.) (2011): Az Európai Unió tagállamainak közigazgatása. Complex Kiadó. Budapest.

Szente Zoltán (2009): Az Országgyűlés húsz éve. In: Sándor Péter – Stumpf Anna - Vass László: Magyarország politikai évhuzadkönyve: A magyar demokrácia kormányzati rendszere (1988-2008). Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. Budapest.

Szétszakadt az LMP. Index.hu 2013. január 27. Forrás: https://index.hu/belfold/2013/01/27/szakad_az_lmp/ (2019. június 20.).

Szűcs Zoltán Gábor (2013): A magyar politikai diskurzus változásai 2000 óta, In: Körösnéyi András – Boda Zsolt: Van irány? Trendek a magyar politikában. Új Mandátum Kiadó. Budapest.

T/29. számú törvényjavaslat. 2010.05.17. A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról.

T/32. számú törvényjavaslat. 2010.05.17. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról.

T/42. számú törvényjavaslat. 2010.05.20. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról.

T/43. számú törvényjavaslat. 2010.05.20. Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról.

T/58. számú törvényjavaslat. 2010.05.26. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról.

T/89. számú törvényjavaslat. 2010.05.26. A kisebbségi önkormányzati képviselők számának csökkentése érdekében szükséges törvények módosításáról.

T/106. számú törvényjavaslat. 2014.05.10. Magyarország minisztériumainak felsorolásáról.

T/154 számú törvényjavaslat. 2014.06.02. A reklámadóról.

T/189. számú törvényjavaslat. 2010.06.07. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról.

T/190. számú törvényjavaslat. 2010.06.07. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról.

T/359. számú törvényjavaslat. 2010.06.11. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról.

T/360. számú törvényjavaslat. 2010.06.11. A médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról.

T/467. számú törvényjavaslat. 2014.06.30. A reklámadóról szóló 2014. évi XXII. törvény eltérő szöveggel való hatálybalépéséről és azzal összefüggő egyes adótörvények módosításáról.

T/676. számú törvényjavaslat. 2010.07.12. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról.

T/795. számú törvényjavaslat. 2010.07.16. A köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a Legfelsőbb Bíróság elnöke tiszteletdíjáról és juttatásairól szóló 2000. évi XXXIX. törvény módosításáról.

Tájékoztató a kormányülésről. 1994. július 19. MTI hírarchívum. <http://archiv1988-2005.mti.hu/search.faces> (2010. november 3.)

Teller Gyula (2014): Született-e „Orbán-rendszer” 2010 és 2014 között? Nagyvilág 2014. március, LIX. évfolyam, 3. szám.

Terry Sullivan (2017): Presidential Work During The First 100 Days. White House Transition Project. Forrás: http://www.whitehousetransitionproject.org/wp-content/uploads/2016/03/WHTP2017-43_Presidential_Work_in_100_Days_2-17-17.pdf (2019. február 10.).

Tóth Csaba, Török Gábor (2015): Négy választás Magyarországon - A magyar politika az elmúlt 12 évben (2002-2014). Budapest. Osiris Kiadó.

Török Gábor (2011): Futottak még – stratégiák a 2010-es kampányban. In Enyedi Zsolt - Szabó Andrea - Tardos Róbert (szerk.): Új képlet. Budapest.

Török Gábor (2005): A politikai napirend. Akadémiai kiadó, Budapest.

Trócsányi László – Schanda Balázs (2014): Bevezetés az alkotmányjogba; Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.

Tumultuous first 100 days facing new prime minister. The Canary 2019. július 22.
Forrás: <https://www.thecanary.co/uk/news/2019/07/22/tumultuous-first-100-days-facing-new-prime-minister/> (2019. július 29.).

Vidar Helgesen norvég Európa-ügyi miniszter válaszevele Lázár János Miniszterelnökséget vezető államtitkárnak. 2014. április 24. Forrás: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/brev/svar_lazar.pdf (2019. május 25.).

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: A Horn-kormány első száz napjának politikailag releváns eseményei kronologikus sorrendben¹⁹⁸

Június 23.

A köztársasági elnök június 28-ra összehívta a parlament, alakuló ülését.

Június 24.

Koalíciós megállapodást kötött az MSZP és az SZDSZ. A nyilatkozatban többek között megállapodtak a kormány összetételéről. Eszerint: miniszterelnök: Horn Gyula, belügyminiszter, koalíciós miniszterelnök-helyettes: Kuncze Gábor, miniszterek: pénzügy-: Békesi László, ipari és kereskedelmi: Pál László, közlekedési, hírközlési és vízügyi: Lotz Károly, földművelésügyi: Lakos László, munkaügyi: Kósáné Kovács Magda, környezetvédelmi és területfejlesztési: Baja Ferenc, honvédelmi: Keleti György, külügy-: Kovács László, igazságügy-: Vastagh Pál, művelődési és közoktatási: Fodor Gábor, népjóléti: Kovács Pál, a nemzetbiztonságot felügyelő tárca nélküli miniszter: Katona Béla. A koalíciós megállapodás akkor lép életbe, ha az MSZP kongresszusa, illetve az SZDSZ küldöttgyűlése elfogadja.

Június 25.

A KDNP országos választmányi ülése Surján Lászlót választotta elnökévé.

Június 26.

Az MSZP kongresszusa elsőprő többséggel jóváhagyta a koalíciós szerződést. Az MSZP frakciója Szekeres Imrét választotta vezetőjévé. A szabad demokraták küldöttgyűlése is nagy többséggel támogatta az MSZP-vel kötött megállapodást.

Június 27.

Pető Ivánt választotta frakcióvezetőnek az SZDSZ parlamenti képviselőcsoportja. Az MDF-frakciót Szabó Iván vezeti, helyettese Kónya Imre lesz.

¹⁹⁸ forrás: Ferenc Zoltán: Tizenkét hónap krónikája. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest. 354. o. – 362. o.

A Független Kisgazdapárt G. Nagyné Maczó Ágnes jelöli a parlamenti alelnöki posztra, a frakció vezetője, pedig Torgyán József lesz. Lemondott Pongrácz Tibor, az ÁVÜ igazgatótanácsának elnöke.

Június 28.

A parlament, alakuló ülésén megválasztották a Ház tisztségviselőit. A köztársasági elnök Horn Gyulát kérte fel kormányalakításra.

Június 29.

Boross Péter miniszterelnök javaslatot tett az államfőnek a televízió és a rádió alelnökeinek felmentésére.

Június 30.

Felmentették állásából Pálffy G. Istvánt, a Híradó és A Hét főszerkesztőjét.

Az Országgyűlés Hivatala szeretné, ha az eddigi hallgatólagos megegyezésnek megfelelően folytatódna a parlament üléseinek tv-közvetítései és ezt írásos megállapodásba is foglalnák.

Július 1.

Benyújtotta lemondását Botos Katalin, az Állami Bankfelügyelet elnöke.

Július 2.

A kongresszusra készülő szabolcsi Fideszesek erős kritikával illették a párt vezetését és mindenképpen változást akarnak elérni az elnökség összetételében.

Július 5.

A parlament döntött a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának megszüntetéséről, majd módosította az úgynevezett összeférhetlenségi törvényt. Ennek következtében egyszerre is betölthető a parlamenti képviselői és a polgármesteri poszt.

Július 6.

Az ORFK hivatalosan közölte, hogy Bukarest mellett egy kis faluban megtalálták a budapesti Zsidó Múzeumból tavaly ellopott kincsek nagy részét.

Július 7.

Elkészült az új kormány programja. A politikai államtitkárokról később döntenek, csak a művelődési tárcahoz nem találtak megfelelő embert.

Július 8.

Eljuttatták az országgyűlési képviselőkhez a kormány programját.

Szimpátiatüntetések voltak a rádió és a televízió épülete előtt, majd este a Vérmezőn a felmentett média-alelnökök mellett.

Július 9.

Rendkívüli kongresszusukon ismét Orbán Viktort választották a Fidesz elnökévé. Az FKGP országos nagy választmánya és nagygyűlése ismét Torgyán Józsefet választotta a párt elnökének.

Július 11.

Jánosi György vállalja a művelődési államtitkári posztot.

A párton belül kialakult hatalmi harc és a kiéleződött ellentétek miatt kilépett a Fideszből Hegedűs István és Szelényi Zsuzsa.

Július 12.

Hat párti tárgyalások kezdődtek az új házszabály tervezetéről.

Július 13.

A parlamenti pártok médiaegyeztetésén az ellenzéki pártok új elnökjelölteket terjesztettek elő. Eszerint a tévé elnöke Kósa Ferenc, a rádióé Glatz Ferenc vagy Pozsgay Imre lenne. Az SZDSZ vezetője komolytalannak nevezte a javaslatot.

Július 14.

Horn Gyula előterjesztésével megkezdődött a parlamentben a kormányprogram vitája. Boross Péter felmentette tisztéből Barsiné Pataky Etelka expo főbiztost.

Július 15.

A parlament elfogadta a kormányprogramot és a kormányfő személyét. Ezután letette a hivatali esküt az új kormány.

Július 16.

Várhegyi Attila lett a Fidesz választmányának elnöke. A választmány határozott arról is, hogy a mandátumáról lemondó Eperjes Károly helyett Varga Mihály lesz a Fidesz képviselője.

Július 17.

Az előkészített környezetvédelmi törvény benyújtását tartja a tárca legfontosabb feladatának Baja Ferenc.

Július 18.

A parlament kulturális bizottsága meghallgatta a rádió és televízió elnökeit és alelnökeit, és támogatta a kinevezésüket. Szájer József lett a Fidesz új frakcióvezetője.

Július 19.

A kormány ülésén többek között döntött a társadalmi-gazdasági megállapodás előkészületeinek megkezdéséről, valamint a Nemzeti Tájékoztatási Iroda megszüntetéséről.

Július 20.

A köztársasági elnök aláírta a Magyar Rádió és a Magyar Televízió vezetőinek kinevezését. A tv új elnöke Horváth Ádám, alelnökei Székely Ferenc, Somosi Péter. A rádió új elnöke Szirányi János, alelnökei Simkó János és Magos György.

Július 21.

A televízió új elnöke Betlen Jánost nevezte ki a Tv-híradó megbízott főszerkesztőjévé, ezzel egyidejűleg Stefka István munkaviszonyát megszüntették. Göncz Árpád aláírta azt a törvénymódosítást, amely lehetővé teszi a parlamenti képviselői poszt és a polgármesteri funkció egyidejű betöltését.

Július 22.

Az Érdekegyeztető Tanácsban a három érintett fél egyezsége jutott a társadalmi-gazdasági megállapodás kidolgozásának üteméről. Eszerint az egyezményt három hónapon belül meg kell kötni.

Július 23.

Ismeretlen tettes robbantást hajtott végre a Mátyás templom Halászbástya felé eső külső kriptabejárójánál.

Július 25.

Megkezdte munkáját Bartha Ferenc, a privatizációs ügyekért felelős kormánybiztos. A Nemzetközi Valutaalap és a Világbank képviselői teljes hírzárlat mellett kezdtek tájékoztató tárgyalásokat az ország gazdasági helyzetéről.

Július 26.

Elkészült az MSZP és az SZDSZ koalíciós egyeztető tanácsának működési szabályzata. Az augusztus végétől heti rendszerességgel ülésező testületnek közös megegyezéssel kell meghoznia döntéseit.

Július 27.

Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár adatai szerint tovább nőttek a kintlévőségeik és a hiányuk elérte a 180 milliárd forintot.

Július 28.

A kormány döntése alapján nem rendezik meg az 1996-os világkiállítást. A már megkezdett beruházásokat egy ütemtervnek megfelelően befejezik.

Július 29.

Az Állami Számvevőszék feljelentést tett a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány vezetői ellen. A vizsgálat fényt derített arra, hogy az alapítványból 600 millió forintot fizettek ki fedezetlen váltók ellenében három cégnek.

Július 30.

A katonai kapcsolatok fejlesztéséről és a magyar–román alapszerződésről tárgyalt a magyar honvédelmi miniszter román kollégájával Gyulán.

Augusztus 1.

Az Érdekegyeztető Tanács munkaadói oldala úgy látja, hogy a kormány az expo lemondásakor csak a költségvetési szempontokat vette figyelembe, az expo-párti vállalkozókét nem. A VOSZ az expo elmaradása esetén kártérítési pert kíván indítani az állam ellen.

Az FKGP a továbbiakban nem vesz részt a hat párti egyeztetéseken, mert szerintük az csak a már elhatározott kormánydöntések legitimizálását szolgálja.

Augusztus 2.

Békesi László tájékoztatót tartott a nemzetközi pénzügyi szervezetekkel folytatott tárgyalásairól. Ebből kiderült, hogy a további együttműködés feltételeként drasztikus gazdasági lépések megtételét szabták.

Augusztus 3.

Berettyóújfaluban elfoglalták gyárukat a Cyklon Berstal Kft. dolgozói. A munkások február óta nem dolgoznak, azóta nem mondtak fel nekik, de pénzt sem kaptak a francia tulajdonostól.

Augusztus 4.

Ólommal szennyezett piros paprika fogyasztása miatti megbetegedéseket észleltek Heves megyében.

Augusztus 5.

Dérczy Ferencet nevezték ki az expo új főbiztosává. Feladata a megkezdett beruházások befejezésének lebonyolítása.

A kormány jelentősen – 8%-kal – leértékelte a forintot a valutakosárhoz képest.

Augusztus 6.

A kormányzóvivő cáfolta azokat a cseh jelentéseket, melyek szerint Horn Gyula pozsonyi látogatásán elnézést kért minden sérelemért, ami a múltban érte a magyarországi kisebbségeket.

Augusztus 7.

Az ÉT-ben a munkaadók szervezetei támogatják, hogy a nőknél és a férfiaknál egységesen 62 évre emeljék a nyugdíjkorhatárt.

Augusztus 8.

A Miniszterelnöki Hivatal megállapodott a kisebbségi szervezetekkel arról, hogy megkezdik a kisebbségi önkormányzati választások lebonyolításához szükséges jogharmonizációt.

Augusztus 9.

Az öt párti tárgyalások eredményeként megszületett javaslat szerint az önkormányzati választás egyfordulós lesz, a polgármestereket közvetlenül választják és csökken a képviselő testületek létszáma.

Augusztus 11.

Az OTP privatizálása ellen foglalt állást az FKGP országos elnöksége. A párt nem Soros György személye miatt ellenzi az ügyletet, hanem mert szerintük az OTP a nemzeti vagyion része.

Augusztus 12.

Beérkeztek a tárcák válaszai a Pénzügyminisztérium takarékosági felhívására. Nagyobb tételek megvonására van lehetőség a népjóléti, a közlekedési, a földművelési és a művelődési tárcáknál.

Augusztus 13.

Népszavazást kezdeményez az Új Magyarország szerkesztősége az expo megrendezéséről.

Augusztus 14.

Elkészült a társadalmi-gazdasági megállapodást koordináló bizottság javaslata a tárgyalások témaköreiről és üteméről.

Augusztus 15.

Az új alkotmány megalkotásáról, az alkotmánybírák közreműködéséről és az Alkotmánybíróságról szóló törvény megalkotásáról tárgyalt dr. Sólyom László, az Alkotmánybíróság elnöke dr. Vastagh Pál igazságügy-miniszterrel.

Augusztus 17.

Magyarország továbbra is támogatja, hogy AVACS gépek járőrözzenek a magyar légtérben, de szorgalmazza egy, a repülés feltételeit szabályozó dokumentum elkészítését.

Jobbközép választási koalíció jött létre Veszprémben a KDNP, a Konzervatív Párt és az MDF részvételével.

Augusztus 18.

A Civil Kerekasztal véleménye szerint a társadalmi-gazdasági megállapodás nem lehet válságkezelő intézkedések sorozata, hanem hosszú távú programra van szükség.

Augusztus 19.

Boross Péter szerint az önkormányzati választásokon az MDF, ahol lehet közös jelölteket állít a kereszténydemokratákkal, a kispapokkal és a Fidesszel is.

Augusztus 20.

Horn Gyula a Fejér megyei Iváncsán tartott falufórumon többek között azt mondta, hogy a kormány a vagyonadó jövő évi bevezetését tervezi.

Augusztus 21.

Az ellenzéki pártok kritikával és tartózkodással fogadták a kormányfő vagyonadót kilátásba helyező kijelentését.

Az SZDSZ elnöke szerint a vagyonadóról szó sincs a koalíciós megállapodásban, ez egy olyan súlyos kérdés, amit nem lehet előzetes egyeztetés nélkül bejelenteni.

Augusztus 22.

A koalíciós egyeztető tanács megállapodott a parlamenti munka indításával kapcsolatos feladatokban. Fennmaradtak a nézetkülönbségek a kormányfő augusztus 20-i beszédének megítélésében.

Augusztus 23.

A miniszterelnök hivatalában fogadta a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia küldöttségét.

Augusztus 24.

Az önkormányzati törvényt módosító csomagot a jelenlegi formájában 19 fővárosi kerület elutasítja.

A miniszterelnök az MSZOSZ tagszervezeteinek vezetőivel találkozott és kijelentette, hogy a kormány nem hoz érdemi döntéseket olyan kérdésekben, amelyekben előzőleg nem jutott volna egyezségre a szociális partnerekkel.

Augusztus 25.

Az FKGP ismét részt vesz a különböző hat párti egyeztetéseken.

Augusztus 26.

Lotz Károly kinevezte a MÁV vezérigazgatójának Rigó Zoltánt, a MÁV Rt. elnökévé pedig Kálnoki Kis Sándort.

Augusztus 27.

Az SZDSZ Országos Tanácsa arról döntött, hogy csak olyan polgármestereket támogatnak, akik elfogadják a párt politikáját és a koalíciós megállapodásban foglaltakat.

Augusztus 28.

Gyulán tartotta kihelyezett frakcióülését az MSZP. Szekeres Imre kifejtette, hogy elfogadhatatlannak tartja, hogy szocialista képviselő tagja legyen állami tulajdonú vállalat igazgatótanácsának vagy felügyelőbizottságának.

Augusztus 29.

Megtartotta alakuló ülését a miniszterelnök tanácsadó testülete. A testület vezetője Medgyessy Péter, tagjai: Bánfalvi István, Bródy András, Gombár Csaba, Hetényi István, Kemenes Ernő, Lengyel László, Petschnig Mária Zita, Tamás István, Vértés András.

Augusztus 30.

A kormány megváltoztatta korábbi álláspontját és az 1994-es pótköltségvetés részeként nem tart igényt a létrehozandó Bérgarancia Alap tervezett 900 millió forintos befizetésére.

Szeptember 1.

Ezer forinttal emelkedik a gyes összege. 8%-kal, de legalább 800 forinttal nő a nyugdíj.

Szeptember 4.

A földművelésügyi miniszter szerint nem tartható fenn tovább a falugazdász hálózat.

Szeptember 5.

Az MSZP és az SZDSZ azt szeretné, ha az összeférhetetlenségi törvény mielőbb a parlament elé kerülne, mert minimális követelménynek tartják, hogy országgyűlési képviselő ne lehessen állami többségű vállalat igazgatótanácsának tagja.

Szeptember 6.

Törőcsik Mari, a Művész Színház igazgatója bejelentette, hogy addig nem lép színpadra, amíg be nem fejeződik az ellene kezdeményezett eljárás.

Szeptember 7.

A földművelésügyi miniszter közölte, hogy ebben az évben 18 milliárddal növelik az agrártámogatásra szánt összeget.

Szeptember 8.

Világosi Gábor belügyi államtitkár bejelentette, hogy a kormány intézményrendszert hoz létre a privatizáció és az állami vagyonkezelés jogszerűségének vizsgálatára.

Ferenc Csaba, az MDF politikai helyzetelemző bizottságának vezetője a párt országos gyűlésén úgy értékelte, hogy az MDF megújítása elkerülhetetlen annak érdekében, hogy korszerű, a haladást, a modernizációt szolgáló párttá váljon. 82 éves korában elhunyt Szentágothai János akadémikus, az MTA volt elnöke, a SOTE nyugalmazott tanára.

Szeptember 9.

Az MSZP hat párti tárgyalásokat kezdeményez annak érdekében, hogy a lehető legszolidabb és visszafogottabb legyen az önkormányzati választási kampány. A Fidesz bocsánatot kért a nyugdíjasoktól a velük kapcsolatos korábbi döntéseikért.

Szeptember 10.

Lemondott tiszteről Király Zoltán, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt elnöke. Döntését a választási kudarccal és a párton belül kiújuló ellentétekkel indokolta.

Szeptember 11.

Ismét Für Lajost választották az MDF elnökévé. Az önkormányzati választásokon 150 községben indulnak az MSZP színeiben a BIT jelöltjei.

Szeptember 12.

A koalíciós egyeztető tanácson megállapodtak abban, hogy a törvényhozás elé terjesztendő törvényjavaslatok közül elsőbbséget élveznek a gazdasági jellegű, a demokratikus intézményrendszer működéséhez nélkülözhetetlen törvények, valamint az önkormányzati törvény.

Szeptember 13.

Egy hét szükséges ahhoz, hogy az illetékes parlamenti bizottság kivizsgálja a Katonai Biztonsági Hivatal által folytatott megfigyelések törvényességét. A zárt ülésen Keleti György átadta a megfigyeltek listáját, amelyen szerepelt felesége is.

Szeptember 15.

Bartha Ferenc privatizációs kormánybiztos elküldte a miniszterelnöknek azt a vizsgálati anyagot, amelyben 320 ügy közül 13 esetben találtak szabálytalanságokat a döntéseknél vagy a szerződéskötésnél, de komoly visszaélésekre nem bukkantak.

Szeptember 16.

A kormánypártok nem tudják elfogadni az ellenzéknek azt a javaslatát, hogy az önkormányzati választásokat jövő tavaszra halasszák.

Szeptember 17.

Az MSZP budapesti szervezete nagy többséggel támogatta Baráth Etele jelölését a főpolgármesteri tisztre.

Szeptember 18.

Az ÁSZ jelentése szerint a 94-es pótköltségvetés összeállításánál 10 milliárd forintnyi olyan tételt nem vettek figyelembe, amely még az idén bevételként jelentkezik.

Szeptember 20.

A köztársasági elnök és a kormányfő meghívta az amerikai elnököt, vegyen részt a december elején megrendezésre kerülő Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet budapesti csúcstalálkozóján.

Szeptember 21.

Az Országgyűlés elfogadta az új Hárszabályt.

Szeptember 22.

Lemondott a miniszterelnöki tanácsadó testület három tagja. Lengyel László, Gombár Csaba és Bródy András nem indokolta távozását. A kormány, sürgős eljárást kérve a parlament elé terjesztette az expo lemondásáról szóló törvényjavaslatot.

Szeptember 23.

A szocialista párt elnöksége szerint a párt következő kongresszusán dönteni kell a vezetés felépítéséről.

Szeptember 24.

Zupkó Gábor kispesti alpolgármester lett a Fidesz főpolgármester-jelöltje. Megválasztása után kijelentette, ha az ellenzék megállapodik egy közös jelöltben, akkor ő visszalép.

Szeptember 25.

A köztársasági elnök felesége felhívására a Fehér kendő napján Budapesten több száz asszony gyűlt össze, hogy tiltakozzanak az öldöklés és a háború ellen.

Szeptember 26.

Az 1995-ös költségvetés sarokszámairól tárgyalt a kormány rendkívüli ülésén. Latorcai János a KDNP főpolgármester-jelöltje csak akkor indul, ha mind a négy ellenzéki párt támogatja.

Szeptember 27.

A parlamentben Horn Gyula az ország helyzetét értékelő beszédében nemzeti modernizáció programot ígért a következő év áprilisára.

A parlamenti pártok, egyeztető tárgyalásukon nem tudtak megegyezni az önkormányzati törvény módosításáról, így nem terjesztenek elő közös javaslatot.

Éhségstrájkba kezdtek a Parlament előtt a biogilizta termelők, hogy ezzel próbálják rávenni a kormányt helyzetük rendezésére.

Szeptember 28.

Negyedik alkalommal indult útjára a Médiahajó. A résztvevők egyetértettek abban, hogy szükség van a médiatörvény mielőbbi megalkotására, mert csak ez biztosíthatja, hogy többféle vélemény is nyilvánosságot kapjon.

A Médiahajóval egy időben indult útnak a Velencei-tavon a Médiabárka, fedélzetén elsősorban a MUK-ba tömörült újságírókkal. Ezzel próbálták kifejezésre juttatni, hogy a keresztény-nemzeti értékek nem kapnak megfelelő teret a sajtóban. Az MDF válaszmánya Szentgyörgyvölgyi Péter köztársasági megbízottat választotta főpolgármester-jelöltnek.

Szeptember 29.

Csepi Lajos cáfolta, hogy 200 millió forintot utaltatott volna át egy nem létező gazdasági munkaközösségnek. A Gerbeaud-székház ügyében valóban kifizettek ilyen összeget egy német cégnek, akik szakértői munkát végeztek az ÁVÜ-nek.

Elmarad az október 1-jétől esedékes energiaár-emelés. A kormány arra utasította az Ipari Minisztériumot, hogy részletesebben dolgozza ki a kiegyenlítés lehetőségét.

Szeptember 30.

A parlament elfogadta az önkormányzati törvénycsomagot. A szavazás megkezdése előtt az ellenzéki pártok egységesen elhagyták az üléstermet. A kormánypártok által elfogadott rendelkezés alapján egyfordulósá válik az önkormányzati választás, megszűnik az

érvényességi küszöb, a polgármestereket közvetlenül választják minden településen. Az ellenzéki pártok levélben fordultak Göncz Árpádhoz, hogy ne írja alá az önkormányzati törvénycsomagot.

Október 1.

Hatályba lépett a még az előző parlament által elfogadott rendőrségi törvény.

Október 3.

Felmentették Pungor Ernő tárca nélküli minisztert, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és az Országos Atomenergia Bizottság elnökét.

Október 4.

A parlament elfogadta a nyugdíjak nyolc százalékos visszamenőleges emelését.

Lemondott miniszterelnöki tanácsadó testületi tagságáról Petschnig Mária Zita, mert véleménye szerint nincs biztosítva az érdemi tanácsadói munka lehetősége.

A miniszterelnök felmentette tisztéből Csepi Lajost, az ÁV Rt. vezérigazgatóját, Bakay Árpád igazgatósági elnököt és az igazgatóság további hat tagját. Ezzel egyidejűleg megbízta Farkas Istvánt az ÁV Rt. vezetésével.

Október 5.

A köztársasági elnök aláírta az önkormányzatokról szóló törvénymódosító csomagot. A rendszerváltás óta először látogatott Magyarországra román külügyminiszter Theodor Melescanu személyében.

Október 6.

Göncz Árpád köztársasági elnök december 11-re írta ki az önkormányzati választásokat. A Független Kisgazdapárt Szabó Jánost jelöli főpolgármesternek.

Október 7.

Az MSZP kongresszusa úgy döntött, hogy a továbbiakban sem választ elnökhelyettest. Ezenkívül több ponton is módosították a párt alapszabályát. A Fidesz elnöksége szerint alkotmányban kellene rögzíteni a parlamenti és az önkormányzati választások időpontját, így mindenki számára kiszámítható lenne a kampány és számos konfliktus elkerülhető lenne.

Október 8.

Ismét Horn Gyulát választották az MSZP elnökévé. A párt ügyvezető alelnöke Csintalan Sándor, az országos választmány elnöke Vitányi Iván lett.

Október 10.

A parlament elfogadta a Hárszabályt módosító javaslatokat.

A Fidesz a továbbiakban csak akkor vesz részt a hat párti egyeztetéseken, ha a többi párt elfogadja, hogy az alaptörvény csak 4/5-ös többséggel fogadható el.

Október 11.

A honvédelmi bizottság szerint felelősség terheli Für Lajos volt honvédelmi minisztert a Katonai Biztonsági Szolgálat tevékenysége miatt.

Az ÁV. Rt igazgatósága október 17-i hatállyal felmentette Csepi Lajos vezérigazgatót, s helyére Lascsik Attilát nevezte ki.

Október 12.

Megkezdődött a nagymarosi körgát lebontása.

Október 13.

A kormány létrehoz egy bizottságot, amely folytatja a zsidó közösségek kárpótlásának lehetséges formáiról az előző kabinet által megkezdett tárgyalásokat.

Október 14.

A Szakszervezetek Együttműködési Fórumának elnöke megengedhetetlennek nevezte Nagy Sándor MSZOSZ-elnök nyilatkozatát, miszerint természetes a költségvetési szférában a tervezett létszámcsökkentés, valamint, hogy eddig főként a versenyszféra munkavállalói viselték a terheket.

Október 15.

A Fidesz országos választmánya leszavazta Wachsler Tamás alelnök, írásban készült értékelését a párt gazdálkodásáról. Egyebek között felvetette, hogy a pártnak szabályozatlan a gazdálkodási rendje, a pártalkalmazottak munkaköri leírás nélkül dolgoznak.

Október 17.

Az Állami Számvevőszék véleménye szerint jelenlegi formájában működésképtelen az Állami Vagyonkezelő Rt. Megállapították azt is, hogy egyik vagyonkezelő szervezet sem teljesítette tavalyi befizetési kötelezettségét.

Az Érdekegyeztető Tanácsban megállapodtak arról, hogy a kormány a következő hetekben milyen ütemezésben adja át a szakbizottságoknak a jövő évi költségvetés tervezetét.

Október 18.

A parlament nagy többséggel elfogadta a pótköltségvetést. A hiány nagysága 340 milliárd forint lesz, tíz milliárddal több, mint a költségvetésben meghatározott.

Gál Zoltán, az Országgyűlés elnöke átvette a világkiállítás megtartásáról döntő népszavazás kiírását támogató 120 000 aláírást.

Október 19.

A Belügyminisztériumba beérkezett jelzések alapján az ország 605 településén tartanak majd kisebbségi önkormányzati választást. Az etnikai kisebbségek közül csak az ukránok nem éltek ezzel a lehetőséggel.

Október 20.

A Nemzetközi Valutaalap szakembereivel tárgyalt a miniszterelnök, többek között arról, hogy milyen feltételekkel kaphat hitelt az ország.

Október 21.

Az SZDSZ küldöttgyűlése megerősítette tisztségében Pető Iván pártelnököt.

Békesi László cáfolta, hogy 1990-ben pénzügyminiszterként bármiféle anyagi érdeke fűződött volna a kaszinóengedélyek kiadásához.

Október 22.

Lemondott Minarik György, az APEH elnöke.

Orosháza közelében, tíz emberrel a fedélzetén, lezuhant egy sétatrepülést végző helikopter.

A Magyarok Világszövetségének küldöttgyűlésén Bakos István személyében új főtítkárt választottak, valamint kinyilvánították, hogy erkölcsileg, és ha kell anyagilag is támogatni fogják a Duna Tv működését.

Október 24.

Horn Gyula a kormány első száz napjáról szólva közepes osztályzattal értékelte az eddig végzett munkát.

Pécsett egyedülálló négy párti szövetséget hozott létre az SZDSZ, az MDF, a Kisgazdapárt és a Fidesz az önkormányzati választásokra.

2. számú melléklet: A Horn-kormány első száz napjának törvényalkotási folyamata, kronologikus sorrendben¹⁹⁹

1. ülésnap június 28.

Az 1994-ben választott Országgyűlés alakuló ülése.

2. ülésnap július 4.

A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 1990. évi XXX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája

A polgármesteri tisztség ellátásainak egyes kérdéseiről szóló 1990. évi LXVII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája.

3. ülésnap július 5.

A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 1990. évi XXX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat részletes vitája és határozathozatala:

(1994: LVI. tv.)

228 i (78,8%)

27 n (9,1%)

42 t (14,2%)

jelenlét: 297 (76,9%)

A polgármesteri tisztség ellátásainak egyes kérdéseiről szóló 1990. évi LXVII. törvénymódosításáról szóló törvényjavaslat általános vitájának újra megnyitása, részletes vitája és határozathozatala:

(1994: LVII. tv.)

215 i (75,4%)

50 n (17,5%)

20 t (7,0%)

jelenlét: 285 (73,8%)

¹⁹⁹ Kurtán Sándor: A törvényhozás kronológiája – 1994. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest. 394. o. – 397. o.

4. ülésnap július 14.

A kormányprogram vitája.

Az Országgyűlés törvényjavaslatot nem tárgyalt.

5. ülésnap július 15.

A kormányprogram vitájának folytatása.

A miniszterelnök megválasztása.

Az Országgyűlés törvényjavaslatot nem tárgyalt.

6. ülésnap augusztus 29.

Az Országgyűlés törvényjavaslatot nem tárgyalt.

7. ülésnap augusztus 30.

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvénymódosításáról szóló törvényjavaslat általános, részletes vitája valamint határozathozatala:

(1994: LVIII. tv.)

272 i (99,6%)

0 n (0%)

1 t (0,4%)

jelenlét: 273 (70,7%)

A gyógyszerterek létesítéséről és működéséről szóló 1994. évi LIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános és részletes vitája, valamint határozathozatala:

(1994: LIX. tv.)

280 i (98,9%)

0 n (0%)

3 t (1,1%)

jelenlét: 283 (73,3%)

8. ülésnap szeptember 5.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája.

9. ülésnap szeptember 6.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

A Magyar Köztársaság 1994. évi költségvetéséről szóló 1993. évi CXI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat vitája és határozathozatala:

(1994: LX. tv.)

241 i (98,8%)

2 n (0,8%)

1 t (0,4%)

jelenlét: 244 (63,2%)

A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló törvényjavaslat általános vitája

A helyi és kisebbségi önkormányzati képviselő-választások 1994. évi lebonyolításának költségeiről szóló országgyűlési határozati javaslat általános vitája

10. ülésnap szeptember 12.

Az Országgyűlés törvényjavaslatot nem tárgyalt.

11. ülésnap szeptember 13.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság

Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

12. ülésnap szeptember 14.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

13. ülésnap szeptember 19.

A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről szóló, módosított 1992. évi LXXXIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

14. ülésnap szeptember 20.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló törvényjavaslat általános vitája

A Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló országgyűlési határozati javaslat végszavazása:

272 i (90,4%)

18 n (6,0%)

11 t (3,7%)

jelenlét: 301 (78,6%)

15. ülésnap szeptember 21.

A Magyar Köztársaság 1994. évi pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat általános vitája.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló

törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes általános vitájának folytatása.

16. ülésnap szeptember 26.

A Magyar Köztársaság 1994. évi pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat általános vitája.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes részletes vitája.

17. ülésnap szeptember 27.

Az Országgyűlés törvényjavaslatot nem tárgyalt.

18. ülésnap szeptember 28.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat, valamint a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat együttes részletes vitája. A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló törvényjavaslat általános vitája

19. ülésnap szeptember 30.

A Magyar Köztársaság 1994. évi pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat általános vitája.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat határozathozatala:

(1994: LXI. tv.)

261 i (99,6%)

1 n (0,4%)

0 t (0%)

jelenlét: 262 (67,9%)

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat határozathozatala:

(1994: LXII. tv.)

224 i (98,7%)

1 n (0,4%)

2 t (0,9%)

jelenlét: 227 (58,8%)

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat határozathozatala:

(1994: LXIII. tv.)

221 i (99,1%)

0 n (0%)

2 t (0,9%)

jelenlét: 223 57,8(%)

A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló törvényjavaslat határozathozatala:

(1994: LXIV. tv.)

232 i (100%)

0 n (0%)

0 t (0%)

jelenlét: 232 (60,1%)

20. ülésnap október 3.

A Magyar Köztársaság pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása.

21. ülésnap október 4.

Expo 96 Budapest Nemzetközi Szakkiállítás megrendezésének lemondásáról szóló törvényjavaslat általános vitája

A Magyar Köztársaság pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása.

22. ülésnap október 10.

Az Expo 96 Budapest Nemzetközi Szakkiállítás megrendezésének lemondásáról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása

A Bérgarancia Alapról szóló törvényjavaslat kivételes eljárásban történő tárgyalása. A Magyar Köztársaság pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat részletes vitája.

23. ülésnap október 11.

A választott bírósági eljárásról szóló törvényjavaslat általános vitája

A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről szóló 1992. évi LXXXIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása.

A Bérgarancia Alapról szóló törvényjavaslat határozathozatala:

(1994: LXVI. tv.)

277 i (99,6%)

1 n (0,4%)

0 t (0%)

jelenlét: 278 (72,0%)

A Magyar Köztársaság pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat részletes vitájának folytatása.

24. ülésnap október 17.

Az Expo 96 Budapest Nemzetközi Szakkiállítás megrendezésének lemondásáról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása

A jövedéki szabályozásról és ellenőrzésről, valamint a bérfőzési szeszdóról szóló 1993. évi LVIII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája

A szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája.

25. ülésnap október 18.

A választott-bírósági eljárásról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása

A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről szóló 1992. évi LXXXIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása.

A Magyar Köztársaság pótköltségvetéséről szóló törvényjavaslat végszavazása:

(1994: LXV. tv.)

203 i (89,4%)

23 n (10,1%)

1 t (0,4%)

jelenlét: 227 (58,8%)

26. ülésnap október 24.

Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló törvényjavaslat általános vitája

A társadalombiztosítási alapok kintlévőségének egyszeri rendezéséről szóló törvényjavaslat általános vitája

A szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat részletes vitája.

A jövedéki szabályozásról és ellenőrzésről, valamint a bérfőzési szeszdóról szóló 1993. évi LVIII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat részletes vitája

A választott-bírósági eljárásról szóló törvényjavaslat részletes vitája.

A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről szóló 1992. évi LXXXIX. módosításáról szóló törvényjavaslat részletes vitájának újra megnyitása.

3. számú melléklet:²⁰⁰ *A Horn-kormány első száz napjában elfogadott törvények*²⁰¹

1994: LVI. A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 1990. évi XXX. törvény módosításáról

(MK: 75/1. szám) (07. 05.)

1994: LVII. A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről szóló 1990. évi LXVII. törvény módosításáról

(MK: 77/1. szám) (07. 05.)

1994: LVIII. A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról

(MK: 88/1. szám) (08. 30.)

1994:LIX. A gyógyszertárak létesítéséről és működésük egyes szabályairól szóló 1994. évi LIV. törvény módosításáról

(MK: 90. szám) (08. 30.)

1994: LX. A Magyar Köztársaság 1994. évi költségvetéséről szóló 1993. évi CXI. tv. módosításáról, a pártok központi költségvetési támogatásának átrendezése céljából

(MK: 90. szám) (09. 06.)

1994: LXI. A Magyar Köztársaság Alkotmányának az önkormányzati jogszabályok változásával összefüggő módosításáról

(MK: 98/1. szám) (09. 30.)

1994: LXII. A helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény módosításáról

(MK: 98/1. szám) (09. 30.)

1994: LXIII. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról

(MK: 98/1. szám) (09. 30.)

²⁰⁰ Bánki Miklós: Az Országgyűlés 1994. évi törvényalkotása. In: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László (szerk.) (1995): Magyarország politikai évkönyve 1994-ről. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány. Budapest. 414. o.

²⁰¹ Zárójelben az elfogadás napja található.

1994: LXIV. A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról

(MK: 98/1. szám) (09. 30.)

1994: LXV. A Magyar Köztársaság 1994. évi pótköltségvetéséről

(MK: 107. szám) (10. 18.)

1994: LXVI. A Bérgarancia Alapról

(MK: 108. szám) (10. 11.)

4. számú melléklet: A második Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások összefoglaló táblázata

	Törvény száma	Törvény címe	Magyar Közlöny (MK) száma
1	2010: XLII. tv.	A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról (T/11 - 2010.05.20.)	85. szám
2	2010: XLIII. tv.	A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról (T/17 - 2010.05.20.)	85. szám
3		A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról (T/9 - 2010.05.20.)	85. szám
4	2010: XLIV. tv.	A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról (T/29 - 2010.05.26.)	89. szám
5	2010: XLV. tv.	A Nemzeti Összetartozás melletti tanúságtételről (T/39 - 2010.05.31.)	92. szám
6	2010: XLVI. tv.	A közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a helyi önkormányzatokról szóló 1990. LXV. törvény módosításáról (T/24 - 2010.06.01.)	93. szám
7	2010: XLVII. tv.	A közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, valamint a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény módosításáról (T/27 - 2010.06.01.)	93. szám
8	2010: XLVIII. tv.	A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény módosításáról (T/44 - 2010.06.01.)	93. szám
9	2010: XLIX. tv.	A 2011. évi népszámlálásról szóló 2009. évi CXXXIX. törvény módosításáról (T/38 - 2010.06.01.)	101. szám
10	2010: L. tv.	A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról (T/32 - 2010.06.08.)	102. szám
11	2010: LI. tv.	A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról (T/23 - 2010.06.08.)	102. szám
12	2010: LII. tv.	Az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás érdekében szükséges törvények módosításáról, valamint egyes törvényi	102. szám

		rendeletek megállapításáról (T/35 - 2010.06.08.)	
13	2010: LIII. tv.	Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény módosításáról (T/372 - 2010.06.14.)	103. szám
14	2010: LIV. tv.	A Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a magyar-román államhatárt keresztező földgázszállító vezetékkel, valamint villamos távvezetékkel kapcsolatos együttműködésről szóló Megállapodás kihirdetéséről (T/187 - 2010.06.14.)	106. szám
15	2010: LV. tv.	A földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény, valamint a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény módosításáról (T/329 - 2010.06.14.)	106. szám
16	2010: LVI. tv.	A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról (T/25 - 2010.06.08.)	107. szám
17	2010: LVII. tv.	A helyi iparüzési adóval kapcsolatos egyes törvények módosításáról (T/284 - 2010.06.21.)	108. szám
18	2010: LVIII. tv.	A kormánytisztviselők jogállásáról (T/45 - 2010.06.21.)	108. szám
19	2010: LIX. tv.	A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, valamint az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény módosításáról (T/351 - 2010.06.21.)	108. szám
20	2010: LX. tv.	A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról (T/58 - 2010.06.21.)	109. szám
21	2010: LXI. tv.	A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról (T/371 - 2010.06.21.)	109. szám
22	2010: LXII. tv.	A kisebbségi önkormányzati képviselők számának csökkentése érdekében szükséges törvények módosításáról (T/89 - 2010.06.21.)	109. szám
23	2010: LXIII. tv.	A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról (T/59 - 2010.06.21.)	109. szám
24	2010: LXIV. tv.	A közbeszerzésekhez kapcsolódó kifizetési szabályok módosításáról (T/389 - 2010.06.28.)	112. szám
25	2010: LXV. tv.	Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról (T/190 - 2010.06.28.)	113. szám

26	2010: LXVI. tv.	A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvénynek, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek a tankötelezettség teljesítésével összefüggő módosításáról (T/21 - 2010.06.28.)	113. szám
27	2010: LXVII. tv.	A nemzeti agrárkár-enyhítési rendszerről és a kárenyhítési hozzájárulásról szóló 2008. évi CI. törvény módosításáról (T/468 - 2010.06.28.)	113. szám
28		A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról (T/189 - 2010.06.28.)	113. szám
29	2010: LXVIII. tv.	A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény és a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény módosításáról (T/42 - 2010.06.28.)	114. szám
30		A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról (T/359 - 2010.06.28.)	114. szám
31		A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról (T/43 - 2010.06.28.)	114. szám
32	2010: LXIX. tv.	A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény módosításáról (T/317 - 2010.07.05.)	117. szám
33	2010: LXX. tv.	Az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény módosításáról (T/318 - 2010.07.05.)	117. szám
34	2010: LXXI. tv.	A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról (T/96 - 2010.07.05.)	117. szám
35	2010: LXXII. tv.	Az érettségi vizsga és a felsőoktatási intézménybe való felvétel egyes szabályainak módosításáról (T/337 - 2010.07.05.)	118. szám
36	2010: LXXIII. tv.	A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatályba nem lépéséről, valamint az ezzel összefüggő törvényt módosításokról (T/386 - 2010.07.05.)	118. szám
37	2010: LXXIV. tv.	Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény módosításáról (T/510 - 2010.07.05.)	118. szám
38	2010: LXXV. tv.	Az egyszerűsített foglalkoztatásról (T/336 - 2010.07.05.)	118. szám

39	2010: LXXVI. tv.	A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény módosításáról (T/420 - 2010.07.12.)	121. szám
40	2010: LXXVII. tv.	Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról (T/416 - 2010.07.12.)	121. szám
41	2010: LXXVIII. tv.	A 2007. április 25-én és 30-án aláírt, az egyrészről az Amerikai Egyesült Államok, másrészről az Európai Közösség és tagállamai közötti légiközlekedési megállapodás módosításáról szóló jegyzőkönyv kihirdetéséről (T/572 - 2010.07.12.)	123. szám
42	2010: LXXIX. tv.	A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény módosításáról (T/657 - 2010.07.22.)	124. szám
43	2010: LXXX. tv.	A köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a Legfelsőbb Bíróság elnöke tiszteletdíjáról és juttatásairól szóló 2000. évi XXXIX. törvény módosításáról (T/795 - 2010.07.22.)	128. szám
44	2010: LXXXI. tv.	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény módosításáról (T/648 - 2010.07.22.)	129. szám
45	2010: LXXXII. tv.	A médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról (T/360 - 2010.07.22.)	129. szám
46	2010: LXXXIII. tv.	Sporttal összefüggő egyes törvények módosításáról (T/573 - 2010.07.22.)	129. szám
47	2010: LXXXIV. tv.	A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény módosításáról (T/415 - 2010.07.22.)	130. szám
48	2010: LXXXV. tv.	A katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és hallgatóinak jogállásáról szóló 1996. évi XLV. törvény módosításáról (T/616 - 2010.07.22.)	130. szám
49	2010: LXXXVI. tv.	A közbiztonság javítása érdekében szükséges egyes törvényt módosításokról (T/580 - 2010.07.22.)	130. szám
50		A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról (T/676 - 2010.07.22.)	130. szám
51		A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról (T/579 - 2010.07.22.)	130. szám

52	2010: LXXXVII. tv.	A Nemzeti Földalapról (T/578 - 2010.07.22.)	131. szám
53	2010: LXXXVIII. tv.	A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény módosításáról (T/582 - 2010.07.22.)	131. szám
54	2010: LXXXIX. tv.	Egyes egészségügyi és szociális tárgyú törvények módosításáról (T/577 - 2010.07.22.)	131. szám
55	2010: XC. tv.	Egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról (T/581 - 2010.07.22.)	

3. táblázat. A második Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások.

Forrás: <http://www.parlament.hu/adatok/2010/intlap50.htm> (2010. május 10.)

5. számú melléklet: A harmadik Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások összefoglaló táblázata

1	2014: XVII. tv.	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény módosításáról (T/59 - 2014.05.12.)	71. szám
2	2014: XVIII. tv.	Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról (T/104 - 2014.05.12.)	71. szám
3	2014: XIX. tv.	A Magyarország Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a nemzetközi adóügyi megfelelés előmozdításáról és a FATCA szabályozás végrehajtásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről, valamint az ezzel összefüggő egyes törvények módosításáról (T/57 - 2014.05.12.)	71. szám
4	2014: XX. tv.	Magyarország minisztériumainak felsorolásáról (T/106 - 2014.05.26.)	75. szám
5	2014: XXI. tv.	Egyes törvényeknek a Magyarország minisztériumainak felsorolásáról szóló törvénnyel összefüggő módosításáról (T/135 - 2014.06.02.)	78. szám
6	2014: XXII. tv.	A reklámadóról (T/154 - 2014.06.11.)	82. szám
7	2014: XXIII. tv.	Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról (T/146 - 2014.06.10.)	82. szám
8	2014: XXIV. tv.	Az Oroszországi Föderáció Kormánya és Magyarország Kormánya között a Magyarország Kormányának a magyarországi atomerőmű építésének finanszírozásához nyújtandó állami hitel folyósításáról szóló megállapodás kihirdetéséről (T/140 - 2014.06.23.)	91. szám

9	2014: XXV. tv.	Egyes adótörvények és azokkal összefüggő más törvények módosításáról (T/168 - 2014.06.23.)	91. szám
10	2014: XXVI. tv.	A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény módosításáról (T/460 - 2014.06.30.)	91. szám
11	2014: XXVII. tv.	A sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról (T/156 - 2014.06.23.)	91. szám
12	2014: XXVIII. tv.	Magyarország Kormánya és Kuvait Állam Kormánya között a diplomata, szolgálati és speciális útlevéllel rendelkező állampolgáraik vízummentességéről szóló megállapodás kihirdetéséről (T/56 - 2014.06.30.)	92. szám
13	2014: XXIX. tv.	Magyarország Kormánya és a Németországi Szövetségi Köztársaság Kormánya között Magyarország fegyveres erői és a Németországi Szövetségi Köztársaság fegyveres erői tagjainak a másik állam területén történő ideiglenes tartózkodásról szóló megállapodás kihirdetéséről (T/169 - 2014.06.30.)	92. szám
14	2014: XXX. tv.	Egyes törvényeknek a belügyminiszter feladat- és hatáskörével összefüggő módosításáról (T/464 - 2014.07.04.)	93. szám
15	2014: XXXI. tv.	Egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról (T/357 - 2014.07.04.)	93. szám
16	2014: XXXII. tv.	Egyes törvényeknek a sportfogadással összefüggő módosításáról (T/265 - 2014.07.04.)	93. szám
17	2014: XXXIII. tv.	Az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról (T/264 - 2014.07.04.)	94. szám
18	2014: XXXIV. tv.	A reklámadóról szóló 2014. évi XXII. törvény eltérő szöveggel való hatálybalépéséről és azzal összefüggő	95. szám

		egyes adótörvények módosításáról (T/467 - 2014.07.04.)	
19	2014: XXXV. tv.	Egyes törvényeknek a kormányzati szerkezetalakítással összefüggő módosításáról (T/263 - 2014.07.04.)	95. szám
20	2014: XXXVI. tv.	Egyes oktatási tárgyú törvények módosításáról (T/311 - 2014.07.04.)	96. szám
21	2014: XXXVII. tv.	A pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről (T/262 - 2014.07.04.)	98. szám
22	2014: XXXVIII. tv.	A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről (T/465 - 2014.07.04.)	98. szám

4. táblázat. A harmadik Orbán-kormány első száz napjában elfogadott új törvények és törvénymódosítások.

Forrás: <http://www.parlament.hu/> (2019. május 10.)